

שומר דרך

תבואת רשת בתי היוצרים
לילדים ולעור
של תנועת תרבות

חוברת נהלי בטיחות וביטחון

לארגון הנוער ולשנת השירות

-מהדורה עדכנית לשנת תש"פ-

עמותת תנועת תרבות ע"ר 580471118 - בית היוצר לחידוש התרבות
בישראל

דברי פתיחה

למדריכים ולמדריכות,

שומר דרך – חוברת הנהלים לשנת השירות ולפעילות משימתית בתנועת הנוער הינה חלק ממערך שמירת החיים בתנועת תרבות. מערך זה כולל בין היתר הכשרות, תהליכי בקרה ופיקוח, למידה והתמקצעות, קיום תחקירים, הפקת לקחים ועוד. הסיבה לקיומו של מערך זה בתנועת תרבות, ולהשקעה הרבה בהתפתחותו והתממשותו, מקורה בתפיסתנו את שמירת החיים כמשימה מרכזית ואת קדושת החיים כערך מרכזי. משימה זו, שמירת חיי חניכינו וחיינו אנו, היא נגזרת של אחריות – מוסרית, חינוכית ומשפטית-פלילית. בפתחה של חוברת זו נקדיש כמה מילים לעצם מושג האחריות כפי שהוא מתממש בתנועה ובמשימת שמירת החיים בפרט.

האחריות היא של היחיד – על מנת לשאת באחריות במלואה, יש להבין אותה כ'נקודת קצה' אחריות, כלומר כנקודה שבה אם היחיד לא מממש את האחריות, אין אף אחד אחר מלבדו שיעשה זאת. במובן הזה ניתן לומר כי היכולת לממש את האחריות היא של נושא האחריות בלבד. במושגי השותפות יש לעתים אפשרות לטשטש הנחת יסוד זו ובכך להביא בפועל להתחמקות מאחריות.

האחריות היא אחריות מראש – חובתו של היחיד היא לקחת בחשבון את כל התוצאות האפשרויות של מעשיו ובחירותיו ולדעת כי הוא מתחייב להתמודד עם ההשלכות של אלו, בכל מצב וללא תנאים וסייגים. אחריות שנלקחת לאחר מעשה היא אמנם חשובה מבחינה מוסרית, אך אין היא יכולה להביא לשינוי במציאות הממשית, אם היא אינה הופכת לאחריות מראש, עבור מושאי אחריות חדשים.

האחריות היא מכלולית – על מנת לשאת במלוא האחריות על הנושא בה להיות מודע למכלול מושא האחריות. התממשותה המלאה של האחריות יכולה להגיע לידי ביטוי רק כאשר הנושא באחריות, בהיותו מודע לכלל המרכיבים, עושה הקשרים בין המרכיבים עצמם, ובינם לבין השלם. אחריות המתייחסת רק לחלקים מסוימים מתוך המכלול, תהיה כזאת המדירה חלקים אחרים מתחום האחריות, ובכך תנהג כלפיהם בחוסר אחריות.

האחריות היא משותפת – היות ושורש האחריות טמון בבחירה בהתרחבות וביצירת שותפויות חדשות, אזי נקודת המגוז של האחריות תהיה עצם השותפות. בכך למעשה מוגדר התוקף של האחריות מכורח השותפות עצמה, והיא שמחייבת אותה ומעניקה לה את משמעותה. ביתר פשטות, היחיד בוחר להיות אחראי מכיוון שלתוצאות מעשיו ישנן השפעות על כלל שותפיו למעשה, והאחריות הופכת להיות תוכן מחייב בתוך השותפות.

הנהלים המופיעים בחוברת זו, הינם **נהלים מחייבים לביצוע**, והם עבורכם כלי עזר לממש את אחריותכם, ולשמור על חיי החניכים ועל חייכם שלכם. זוהי אינה מטרה, זהו ציווי מוסרי של כולנו, ועלינו לעמוד בו.

בברכת שנה טובה ופורייה,

יובל בית דין | אודי שדות

מרכז חיים

שמירת החיים בתנועה

באופן מעשי, המושג 'שמירת החיים' כולל בתוכו את ארבעת התחומים המקצועיים להבטחת מניעת פגיעה בגוף ובנפש – בטחון, בטיחות, רפואה ותברואה. העובדה כי אנחנו לא אנשי מקצוע "ממוני בטיחות", אלא מדריכים וחברי תנועה אשר מחויבים לשמירת החיים של כלל חברי התנועה מתוקף השותפות והאחריות, דורשת התייחסות מורכבת יותר למושג זה ומעלה את השאלה – כיצד עלינו להתייחס לשמירת החיים ואיזה מקום עלינו לייחס למשימות שמירת החיים בתוך סדר היום המשימתי? על מנת להידרש לשאלה זו נעזר בהגדרתה של כבוד השופטת דליה דורנר למושג רשלנות, כפי שהיא ניסחה אותה בפסק דין משנת 1994 אשר עסק בגרימת מוות ברשלנות:

"לב לבה של הרשלנות אינה במחשבה 'רעה' (המצטרפת למעשה 'רע'), אלא דווקא חוסר המחשבה, מקום בו החוק מצפה לקיומו של זו. העבירה היא בכך שלא עברה במוחו של הנאשם מחשבה כאשר במוחו של האדם הסביר הייתה עוברת מחשבה – והיא צפיית הנזק העשוי להיגרם לאחר עקב מעשהו או מחדלו." (מתוך פסק דין גייסון לורנס נגד מדינת ישראל)

אם כך, תולה השופטת דורנר את אשמת הרשלנות באי-מעשה ואי-מחשבה, ולא במעשה פעיל הנובע מתוך מחשבה פעילה. קשירת האשמה והרשלנות באי-מחשבה, מציבה בפנינו אתגר מורכב ומחייב במיוחד – אם ברצוני לשאת באחריות המוטלת עליי ולא להתרשל, אני נדרש להפעיל, בכל עת ובכל מצב, מחשבה אקטיבית אודות צפיית נזק אפשרי העשוי להיגרם לאנשים, כתוצאה מכל מעשה ומכל בחירה שלי. עיקר האתגר שבדרישה זו נעוץ בעובדה כי לא כך אנו רגילים לתפוס את חיינו. הפעלת מחשבה מסוג כזה, אשר מכוונת לחיפוש אחר אפשרויות הכישלון ונקודות התורפה של מעשינו, היא דבר לא אינטואיטיבי עבורנו. יתרה מכך היא אף יכולה לאיים על רצוננו לתכנן, לחלום ולדמיין, והיא עלולה להתנגש לנו עם דימויים של חופש, הנאה וספונטניות. התנגשות זו היא בעלת פוטנציאל דרמטי, משום שאותם דימויים של חופש ושחרור קשורים בעבותות למושג הנעורים ולחווית הנעורים, אותם אנו רוצים להעצים במסגרת תנועת הנוער שלנו.

לאור גודל האתגר האמור המגולם בדרישתה של השופטת דורנר, והמחירים שהיא עלולה לגבות, חשוב לעמוד על חשיבותה של דרישה זו עבורנו כמדריכים וחברים בתנועה אשר ערך מרכזי בה הוא שחבריה יהיו חופשיים ליצור, לפתח ולהדריך.

ייחודיות טיבה של דרישה זו היא בכך שהיא מסיטה את הזרקור מסוגיות של חוק וציות, ומציבה במרכז את האוטונומיה של היחיד ואת האמונה ביכולתו שלו להיות מודע לעצמו ולמעשיו. זוהי נקודה קריטית עבורנו לעיצוב היחס שלנו אל החוקים והנהלים. הרי ברור ומוסכם שציות לחוקי המדינה ונהלי התנועה הוא חובה שאינה ניתנת לערעור, אך עדיין נשאלת השאלה החשובה – האם הם עבורנו הכרח חיצוני

שבציותנו להם אנו 'מתכופפים' ומקטינים מעצמנו, או שמא הם כלי-עזר עבורנו לעמוד במשימתנו, שמירת החיים, ובכך הם עוזרים לנו לממש את האוטונומיה שלנו? התשובה לשאלה זו ניתנת על ידי כל חבר תנועה באופנים בהם הוא בוחר לבצע את פעולותיו, ולתשובה זו ישנן משמעויות מעשיות וחינוכיות.

באותו הרגע שאמרתם כי אתם מדריכים, אמרתם גם כי אתם אחראים על חיי החניכים שלכם, חברי הצוות שלכם ועל חייכם שלכם, וכעת אתם מחויבים לדרישה זו – הפעלת מחשבה אקטיבית ופעילה, בחינת פעולותיכם ובחירותיכם וצפייה מראש של כל ההשלכות האפשריות שלהן. כל התחמקות מאחריות זו, כל זלזול, הסתמכות על גורל, 'הקטנת ראש' ותקווה עמומה ש'יהיה בסדר', משמעה אחד ויחיד – רשלנות.

עשרת הכללים החשובים לשמירת החיים

להלן תמצית עקרונות הפעולה בתחום שמירת החיים:

- ✓ פעל תמיד על פי נהלי התנועה, חוזר מנכ"ל וחוקי המדינה ובהתאם להוראות הגורמים הממונים.
- ✓ תכנון מקדים מדוקדק יבטיח פעילות איכותית. הֵיָה מתוכנן, בצע סיורים ובדיקות מקדימים ודע לקראת מה אתה הולך.
- ✓ דאג להכשרת הצוות למשימותיו, ווודא את כשירותם ושהם מבינים את משימתם בנושא שמירת החיים. הגדר תפקידים והאצל סמכויות באופן נכון.
- ✓ פעל תמיד באופן אקטיבי לזהות סיכונים – בבית היוצרים, בחצר, בהסעה, בבריכה, במסלול, בחניון, במחנה, בסמינר ובכל מקום ופעילות.
- ✓ נתקלת בפעילות שאין לה נהלים ברורים? עצור. הפעל שיקול דעת והתייעץ. קבלת החלטות מתוך לחץ הינה מתכון לאסון.
- ✓ היה ערוך למצבי חירום, חשוב על תרחישים ודרכי התמודדות.
- ✓ הכר את החניכים – בעיות רפואיות, צרכים מיוחדים וחולשות.
- ✓ אל תהיה "מאוהב" בפעילות. מותר לשנות, לדחות לקצר ואם צריך גם לבטל!
- ✓ בצע תדרכים איכותיים לצוות ולחניכים. מחובתך לוודא כי ההנחיות מבוצעות.
- ✓ אירוע חריג? עדכן בזמן אמת!

תוכן עניינים

2	דברי פתיחה
3	שמירת החיים בתנועה
5	עשרת הכללים החשובים לשמירת החיים
6	תוכן עניינים
9	טבלת סיווג פעילויות
10	שנת השירות ואורחות החיים
10	נהלי שנת השירות
12	נהלי מגורים בדירת שנת השירות
16	נוהל עריכת סמינרים בדירת שנת השירות
17	בטחון אישי ומרחב בטוח
20	פעילות בשנת י"ב
20	כללי
20	גיוסים
21	שיחה אישית
21	קליטת חניך חדש לתהליך י"ב
22	פעולות וימי חשיפה
23	סמינר קבוצה
24	פעילות רגילה בבית היוצרים
24	נהלי בטיחות במבנים
26	סקר מפגעים יומי
27	נהלי בטיחות לבית יוצרים
29	נהלי בטיחות לפעילות עם חניכים
30	נהלי בטיחות במשחקים
30	נהלי בטיחות למשחקי ספורט
31	נהלי בטיחות לשימוש בציוד יצירה
34	נהלי בטיחות לשימוש בציוד חשמלי
36	נוהל קליטת חניך חדש
37	בית היוצרים - פעילות מיוחדת
37	נהלי הליכה מאורגנת וזהירות בדרכים
39	נהלי פעילות חוץ בתוך היישוב
41	נוהל לינה בבית יוצרים
42	נהלי בטיחות לפעילויות חגים
44	נהלי תיאטרון רחוב
45	נהלי הדלקת מדורה
46	נהלי בטיחות בעבודה, כלי עבודה, וחומרים מסוכנים
51	אירועים בבית היוצרים

54	יציאה מאורגנת ופעילויות מיוחדות
54	נוהל עדכון הורים והוצאת אישורי הורים
55	נוהל הסעה מאורגנת
58	נוהל נסיעה בתחבורה ציבורית
59	נהלים ליום סיור עירוני
62	נהלי בריכה
65	נהלי השתתפות בהפגנה מאורגנת
67	נוהל יציאה לפעילות מחוץ ליישוב או 'אטרקציה'
68	נוהל יציאה לאירוע בבית יוצרים חבר
70	טיול במסגרת בית יוצרים
70	תיאום טיולים וגורמים מפקחים
72	תהליך ההכנות לטיול חד יומי
75	תיק טיול
76	ניהול סיכונים לטיול
77	נהלי בטיחות למסלול
80	נהלי בטיחות לחניון לילה
85	מקרים ותגובות בטיול
88	בטיחות ותברואה בכלי בישול ומטבח תנועתי
88	נהלי שימוש בגזיה
89	נהלי שימוש בכירת גז ניידת (כלב גז)
92	נהלי שימוש במיחם
93	נהלי שימוש במרחשת (ציפסר)
94	נהלי שימוש בכירה חשמלית
95	נהלי שימוש בפלטת שבת
96	נהלי תברואה ובטיחות למטבח תנועתי
99	ניהול סיכונים
100	זיהוי
101	הערכה
102	בקרה
102	מעקב
103	ניהול סיכונים לדוגמה
104	מצבי חירום ונהלי דיווח
104	שריפה
105	חפץ חשוד
106	פציעה
107	נהלי דיווח
109	רפואה תברואה ועזרה ראשונה
109	נהלי פינוי חניכים

112	דו"ח פציעה
113	מקרים ותגובות
118	רשימת תכולת תיק מע"ר

טבלת סיווג פעילויות

למדריכים ולרכזים,

מטרתה של טבלה זו היא לסייע לכם לסווג את הפעילות שברצונכם לבצע לקטגוריה הרלוונטית, ולהבין בצורה מיידית מי בסמכותו לאשר, וכיצד תהליך האישור מתבצע.
בכל מצב שלא בטוחים לגבי סיווג הפעילות, או לגבי נהלים רלוונטיים – חובה להתייעץ.

פעילות	גורם מאשר	תהליך קבלת אישור
פעילות רגילה בבית היוצרים	ש"ש נוכח בבית היוצרים	ע"ב לו"ז בית יוצרים קבוע
פעילות חוץ בשטח היישוב, הדלקת אש (מדורה, גזיה וכו')	רכזת בית יוצרים	בדיקת מוכנות יום לפני
יום עבודה בבית היוצרים		
לינה בבית היוצרים		
אירוע שיא לחניכי בית היוצרים (כולל הורים)	רכזת בית יוצרים	אישור תוכניות ומילוי טופס ורוד על בסיס תיק אירוע עד 5 ימים טרם האירוע
אירוע פתוח רמה א' (פתוח לקהל, פשוט יחסית)		
אירוע פתוח רמה ב' (מקיים כמה מהקריטריונים: פתוח לקהל הרחב, שטח חיצוני, אומנים מפורסמים, אלמנטים מיוחדים, הגברה מאסיבית, קונסטרקציות)	מרכז חיים	יידוע מרכז חיים לפחות חודש מראש להגדרת תהליך עבודה. אישור תוכניות שבוע מראש.
יציאה מאורגנת מבית היוצרים – הסעה מאורגנת, בריכה, אטרקציה, בית יוצרים אחר, כנסים וכו'.	מרכז חיים	הגשת טופס ירוק 3 ימים לפני האירוע
טיול במסגרת בית היוצרים	מרכז חיים	יידוע מרכז חיים לפחות חודש מראש להגדרת תהליך עבודה. אישור תוכניות שבוע מראש.

שנת השירות ואורחות החיים

נהלי שנת השירות

1. שנת השירות מהווה פרק ראשון במסלול הנח"ל – מסלול ההגשמה התנועתי.
2. שנת השירות מתחילה ב-12 באוגוסט בסמינר פתיחת שנה ומסתיימת בחופשה שלפני הגיוס לנח"ל ב-20 ביולי.
3. שנת השירות מורכבת מפעילות חינוכית ואומנותית בארגון הנוער 'תנועת תרבות', הדרכת נוער ומפעלים תנועתיים, ימי גרעין, ימי שכבה, סמינרים שכבתיים ועוד. חבר גרעין מחויב להיות נוכח בכל פעילויות הגרעין, השכבה והתנועה.
4. במהלך שנת השירות, מחויבים חברי הגרעין לפעול ע"פ הנחיות חוזר מנכ"ל משרד החינוך ומרכז חיים כפי שהוגדרו בחוברת 'שומר דרך' ובנהלי התנועה והעמותה.
5. עד השעה 23:00 כל חברי הגרעין צריכים להימצא בדירה. אחרי השעה 22:00 אין להסתובב לבד מחוץ לדירה. כל חריגה מכך באישור מדריך הגרעין.
6. על כל יציאה מהרשות יש לקבל אישור ממדריך הגרעין.
7. ככלל, הביקור בבית ההורים מתקיים אחת לשבועיים, פרט לשינויים בהתאם לפעילות, המפעלים והחגים. היציאה הביתה בימי שישי בבוקר עד השעה 12:00 לכל המאוחר. כל חריגה מכך באישור מדריך הגרעין ורכז השכבה.
8. הנוכחות במסגרות המשימתיות הינה חובה – ע"פ לוחות הזמנים שנקבעו למשימה. חריגה מכך תעשה באישור מלווה משימתי או מדריך הגרעין.
9. המשימה מתקיימת לעתים גם בסופי שבוע, חגים וחופשים. יציאות לחופשות תקבענה בכל גרעין יחד עם רכזי המשימה ומדריכי הגרעין, בהתאם לפעילות ולצרכי חברי הגרעין, ועל-פי לוח הפעילות השנתי.
10. סמינרים מתקיימים גם הם בסופי שבוע, חגים וחופשים. האחראים להפעלתם הם צוות המדריכים. במקרים כאלה יציאות לחופשות תקבענה בכל גרעין יחד עם מדריך הגרעין ורכז השכבה.
11. אין לצאת מגבולות הארץ במהלך שנת השירות, למעט בתאריכים: 19-28.04.2019. חריגה מכך באישור מיוחד שיעבור דרך מדריך הגרעין ורכז השכבה.
12. על חברי הגרעינים חל איסור מוחלט על שימוש ואחזקת סמים, כולל בחופשות ובבית ההורים.
13. חל איסור מוחלט על שימוש באלכוהול במהלך השבוע ובסופי השבוע המשותפים בדירה, או ביציאות משותפות מחוץ לדירה. כמו כן, אין להחזיק אלכוהול בדירה משום סיבה. למען הסר ספק – שתיית או אחזקת אלכוהול מותרת בחופשות בלבד בבית הורי החניכים.
14. על כל מקרה של אלימות או הטרדה מכל סוג שהוא במהלך שנת השירות יש לידע מיד את מדריך הגרעין או רכז השכבה.

15. אין להגיע אל הקומונה או לכל פעילות תנועתית בטרמפים. חל איסור מוחלט על נסיעה בטרמפים לצורכי משימה. מומלץ לא לנסוע בטרמפים גם במהלך החופשות בבית ההורים.
16. ברשויות בהן יש חוף, הליכה לחוף הים תיעשה בחופים מוכרזים ובנוכחות מציל בלבד, ביידוע מראש של מדריך הגרעין.
17. אין להגיע עם רכב לקומונה או לכל פעילות תנועתית. אין לעשות בשנת השירות שימוש ברכב פרטי לצורכי משימה. בקשות חריגה מנוהל זה יוגשו 5 ימים מראש ע"י רכו בית יוצרים/מדריך גרעין למרכז חיים בטופס מתאים.
18. ככלל, לינה בקומונה תתקיים בחדרי השינה בלבד, והם משמשים כחדרי השינה כדרך קבע. אין לישון באי-אלו מהמרחבים המשותפים, למעט בסמינרים או אירועי גרעין מיוחדים.
19. תהיה הפרדה בלינה בין בנים לבנות, על מנת להבטיח לכלל חברי הגרעין סביבה בטוחה במרחב הביתי.
20. התנועה אחראית להעביר לגרעינים את הכסף הנדרש לצרכים השוטפים של חברי הגרעין כולל הוצאות הנסיעה לצרכי המשימה וביקור בבית ההורים. ההתנהלות עם כסף זה מתנהלת באמצעות גזבר הגרעין.
21. התנועה מחויבת לדאוג לדיור הולם לחברי הגרעין.
22. התנועה מחויבת לדאוג לצידוד בסיסי בכל קומונה: מקרר, תנור בישול, כירת גז/חשמל, שולחן, כיסאות, מיטות, מזרנים, ציוד בישול, תנורי חימום, מאווררים, פינת ישיבה.
23. אין לתנועה אחריות על ציוד אישי מיוחד (כלי נגינה, מכשירי חשמל וכו').
24. ביטוח לאומי – החל מספטמבר 2018 ועד תאריך הגיוס מקבלים חניכי שנת השירות פטור מתשלום ביטוח לאומי.
25. כל ש"ש מחויב לפעול ע"פ הצווים המגיעים אליו מצה"ל. יש ליידע את מדריך הגרעין על צווים והודעות מהצבא בכל מקרה.

נהלי מגורים בדירת שנת השירות

כללי

1. המגורים בשנת השירות מתקיימים בדירות אשר נשכרות לצורך כך ע"י התנועה או בדירות באחריות הרשות המקומית.
2. לכל דירה יוגדר ביום הכניסה אחראי דירה מהגרעין. אחראי הדירה יעמוד בקשר עם מדריך הגרעין ורכז מרכז חיים של המסלול בעניינים הקשורים לתחזוקת הדירה והשימוש בה. אחראי הדירה יהיה גם אחראי החירום במקרה שיוגדר מצב חירום מדיני או אזורי.
3. באחריות התנועה לדאוג כי בכל דירה ימצא מטף (אחד לכל קומה) וערכת עזרה ראשונה ביתית. במידה ויש חוסרים בצידוד ע"ר יודיע על כך אחראי הדירה למרכז חיים על מנת להשלים.
4. בתחילת השנה יעברו חברי הגרעין תדריך שימוש במטף לכיבוי אש ע"י מדריך הגרעין.
5. באחריות מדריך הגרעין לבצע אחת לשבוע ביום הגרעין סיור בדירה, לבדיקת סדר וניקיון ואיתור ליקויים ותקלות בטיחות.
6. אחת לארבעה חודשים יתקיים בדירה סיור מטעם מרכז חיים לביקורת תקופתית לדירה.
7. במידה ומתקיימים בדירה סמינרים, לא של חברי הגרעין, יש לקיימם ע"פ נוהל סמינרים בדירת שנת שירות.
8. יש לשמור על שקט סביר בשעות המנוחה – 14:00 עד 16:00, והחל מ-21:00.
9. יש להתחשב בדרישות השכנים בכל הנוגע לרעש, סדר וניקיון. במקרה של עימותים או דרישות לא סבירות יש לפנות למדריך הגרעין.

ביטחון

1. לכל חבר גרעין יהיה מפתח לדירה. באחריות מדריך הגרעין לבצע שכפול מפתחות.
2. חל איסור מוחלט "להחביא" מפתח בקרבת הדירה ובסביבתה.
3. החל מהשעה 23:00 הדירה תהיה נעולה.
4. שימוש בממ"ד לצורך מגורים או אחסנת ציוד יעשה באופן שיאפשר בכל עת שהייה של כלל חברי הגרעין בממ"ד.
5. ביקור אורחים מותר באישור של יום מראש ממדריך הגרעין, ועד השעה 22:00. חריגה מכך גם כן באישור מדריך הגרעין.
6. לא תורשה כניסת חניכים לדירה, גם לא לצורכי סמינרים, ישיבות או שיחות אישיות. זאת מלבד חניכי שכבת י"ב במסגרת אורחות מסודרת.

בטיחות בדירה

1. אין להדליק אש בדירה, מלבד בכירת הגז שבמטבח.
2. יש להשאיר את המסדרונות והמעברים פנויים מצידוד כך שיאפשרו פינוי מהר מהדירה בשעת חירום.
3. כל עבודה הקשורה במערכת הגז בבית או במכשירים המבוססים על גז תבוצע על-ידי טכנאי מוסמך בלבד.
4. יש לשמור את ברזי הגז בתוך הבית ומחוצה לו נגישים וגלויים. על כלל חברי הגרעין לדעת את מקומם של ברזי הגז.
5. אין לעלות או להימצא על גג של דירה שאין לו מעקה תקני בגובה 90 ס"מ לכל הפחות בכל היקפו.
6. אין לבשל בסיר לחץ.
7. מראות תימצאנה בדירה רק כאשר הן תלויות באופן בטיחותי על מסמר. אין להניח או להשעין מראות על שום רהיט ובשום מקום בדירה.
8. לוח בטיחות תנועתי לדירת מגורים יהיה תלוי במרחב משותף ובמקום גלוי ונגיש. בלוח ימצאו:
 - א. סד"פ שריפה, רעידת אדמה, נפילת טילים ודליפת גז.
 - ב. פרטי התקשרות עם גורמי חירום רשומים.
 - ג. פרטי הדיירים בבית כולל ת.ז וקופת חולים.
 - ד. נוהל הזמנת אמבולנס.

שמירה על הדירה והרכוש בה

1. אין לעשות בדירה כל שינוי, שיפוץ או שדרוג מכל סוג שהוא ללא אישור מרכז חיים (דרך אחראי הדירה או מדריך הגרעין בלבד), ובתנאי שהוא מבוצע ע"י אדם המוכשר לכך.
2. אין להוציא ריהוט, כלים או מכשירים מן הבית אל החצר או הבניין, ואין להשליכם לאשפה ללא אישור מפורש מרכז חיים (דרך אחראי הדירה או מדריך הגרעין בלבד).
3. אין לפרק, לצבוע, לשנות, לזרוק או לגרום נזק לכל רהיט/מכשיר חשמלי בבית.
4. אין לצבוע, לצייר או לגרום כל שינוי לקירות ולדלתות.
5. אין לקדוח או לתקוע ברגים בקירות, אלא באישור מפורש של מרכז חיים.
6. ניתן לתקוע מסמרי פלדה בלבד, שלא בקו גובה או רוחב של נק' חשמל, ולעשות זאת לאחר הדבקת מסקינגטייפ.
7. ניתן להדביק תמונות ע"ג נייר לקירות באמצעות דבק מסקינג-טייפ עדין או באמצעות דבק מסטיק, בתנאי שאמצעי ההדבקה לא מקלף את הקיר. אין להשתמש בדבק סלו-טייפ ובדבק דו"צ.
8. יש להתנהל בזהירות ובעדינות עם התריסים והדלתות ולא לטרוק. על כל תקלה/נזק יש לדווח במידי דרך אחראי הדירה.

מכשירי חשמל

1. על כל נזק או תקלה בשקעים/מתגים, יש לבודד את המפגע באופן מיידי. אחראי הדירה ידווח למרכז חיים על התקלה בהקדם.
2. אין לתקן לבד תקלות חשמל. תקלות יתוקנו ע"י חשמלאי מוסמך בלבד.
3. אין לבצע אלתורי חשמל משום סוג שהוא. הפעולות היחידות שמותרות הן: כיבוי והדלקת מתגים, חיבור שקע לתקע, החלפת נורה והרמת/הורדת פקקי חשמל.
4. חל איסור על שימוש בתנורי ספירלה, או כל אמצעי חימום מבוסס להט, לרבות מפזרי חום. למען הסר ספק, ניתן לחמם את הבית באמצעות מזגנים ורדיאטורים בלבד.
5. יש לשמור את שלטי המזגנים במקום קבוע. אין להשאיר מזגן פועל רצוף יותר מ-6 שעות, למעט בשעות השינה. על כל תקלה במזגנים אחראי הדירה ידווח למרכז חיים.
6. אין להשתמש במאווררים ללא כיסוי המגן מכנפי המאוורר.
7. אין להשאיר דוד דולק באופן רצוף יותר מ-4 שעות.

תברואה והגיינה

1. תרופות יאוחסנו באריזתן המקורית בלבד, במקומות אישיים ולא משותפים. זאת מלבד תרופות אשר דורשות שמירה בקירור, שישמרו במקום קבוע לכך במקרר, עם שילוט אזהרה.
2. חומרי ניקיון וחומרים מסוכנים יאוחסנו בארון סגור מתחת לכיור בלבד, כשהם סגורים היטב באריזתם המקורית.
3. הדירה תנוקה אחת לשבוע לפחות. יש להגדיר זמן ניקיון משותף, אחת לשבוע, הכולל ניקוי יסודי של כל הדירה על כלל חלקיה. הניקיון יכלול:
 - א. מטבח – שטיפה יסודית של רצפת המטבח, ניקיון ארונות אחסון המזון, חיטוי הכיור באקונומיקה, ניקיון כירות הגז והתנור, ניקיון מיקרוגל וטוסטר אובן, ניקיון המקרר במטלית לחה, ניקיון עדין של קרח מהמקפיא, ניקיון מתקן ייבוש כלים, החלפת אמצעי הניקוי – סמרטוטים, סקוטשים וברזליות, זריקת מזון שפג תוקפו או שאינו ראוי לאכילה. לפי הצורך - פתיחת הסיפון של הכיור.
 - ב. שירותים – חיטוי האסלות באמצעות חומר מתאים, חיטוי הכיור והשיש, ניקיון רצפת המקלחת באקונומיקה, ניקיון המדפים במטלית לחה, ניקיון המראה וניקיון כוס מברשות שיניים.
 - ג. חדרים וסלון – סידור כללי, ניקיון אבק, החלפת מצעים ומגבות ושטיפת הרצפה.
 - ד. חצר ומרפסות – סריקה כללית וזריקת זבל. בבתים עם חיבור לבלוני גז – יש לוודא כי סביבת הבלונים נגישה ופנויה מחומרים דליקים כגון עשבים ופסולת.
4. חל איסור על שימוש במתקן דשונת (קומפוסטר). ניתן להפריד פסולת ולהשתמש בפחים חומים במידה וקיימים ברשות.

5. כל מתקני האשפה יהיו עם כיסוי, והשימוש בהם ייעשה באמצעות שקיות אשפה בגודל הולם.
6. שינה תתקיים על מיטות בלבד. אין לישון על מזרון ללא מיטה.
7. אסור לגדל בעלי חיים מכל סוג שהוא – לא באופן קבוע ולא באופן זמני.
8. חל איסור לעשן בתוך הדירה.

נוהל עריכת סמינרים בדירת שנת השירות

1. יש לקבל אישור על קיום סמינר בדירה ממדריך הגרעין ומרכז השכבה.
2. אין לארח מד"צים לסמינרים בדירות הפעילים, מלבד סמינר קבוצה כחלק מתהליך שנת י"ב.
3. לסמינר יוגדר אחראי סמינר. תפקידו להיות אחראי על הצדדים הארגוניים, הלוגיסטיים והבטיחותיים של הכינוס.
4. במידה ואחראי הסמינר אינו מהגרעין שגר בדירה, הוא יעמוד בקשר עם אחראי הדירה, לגבי תיאום זמני הגעה ועזיבה, מפתחות ותיאום ציפיות לגבי השימוש בבית ונקיונו.
5. בהתאם לנהלי המגורים בדירת שנת שירות, אין "להחביא" מפתחות לפני, אחרי או במסגרת הסמינר.
6. יש לוודא טרם הכינוס מקומות לינה ומזרונים לכלל המשתתפים.
7. יש לבנות מראש תכנון ארוחות לכינוס, כולל חישוב כמויות, ולערוך קניות מוצרי מזון על בסיס תכנון זה.
8. אחראי האירוע הוא האחראי על תפעול הבישול במהלך הכינוס ווידוא עבודה לפי תכנון הארוחות.
9. יש לוודא עם אחד מדירי הבית בו מתקיים הבישול שצידוד הבישול שמתוכנן להשתמש בו תקין, ואם ישנן הוראות שימוש מיוחדות לגביו.
10. יש להקפיד במהלך הבישול על כללי תברואה נאותים, לרבות אחסון תקין של המזון, שטיפת ידיים ושימוש במוצרי מזון בתוקף.
11. בתום הכינוס יש לבצע ניקיון יסודי של המקום ולסדרו כפי שהיה בתחילת הכינוס.
12. למען הסר ספק, כל נהלי המגורים בדירת שנת שירות חלים גם על סמינרים.

בטחון אישי ומרחב בטוח

במסגרת משימתנו אנו עלולים להימצא לעיתים במקומות או מצבים שבהם תחושת הביטחון האישי, ולפעמים הביטחון עצמו מוגבלים. חשוב לזכור ולהזכיר כי הביטחון האישי שלנו הוא מעל לכל, וכאשר ביטחון זה מתערער עלינו להגיב בכל דרך אפשרית על מנת למנוע פגיעה או תחושת חוסר בטחון. זאת מתוך האחריות שלנו על עצמנו ועל שותפינו.

נוהל זה מרכז את ההנחיות ואת הפעולות בהן יש לנקוט על מנת להבטיח ככל הניתן את ביטחונם האישי של חברי וחברות התנועה.

הימנעות

1. יש להימנע ככל הניתן משהות במקומות בעלי אווירה לא בטוחה, מקומות מבודדים, חשוכים או מרוחקים מאזורי מגורים.
2. אין להסתובב לבד החל מהשעה 22:00. כמו כן, אין להסתובב לבד במקומות שמוכרים לנו כמסוכנים.
3. יש להימנע ככל הניתן מחיכוך עם אוכלוסייה באזורים כאלו.

התמודדות עם הטרדה

תופעה נפוצה במקרים של הטרדה/תקיפה הינה 'קפיאה' במקום וחוסר תגובה. תופעה זו נגרמת כתוצאה מבלבול, מבוכה, חשש או אי-ידיעה מראש כיצד לנהוג. מטרת נוהל זה הינה להגדיר את אופן הפעולה הרצוי במקרה של הטרדה או תקיפה ולתת לחברי וחברות התנועה כלים להתמודדות מעשית במצבים אלו.

1. **חתימה לסיום אם ניתן** – במידה ונוצר מטרד או איום אשר ניתן לסיימו יש לעשות כל מה שניתן על-מנת לסיימו בהקדם האפשרי, לרבות מעשים שיש בהם משום "השפלה" של המוטרד. שום רכוש או אגו לא שווה פגיעה פיזית או נפשית.
2. **הבהרה מילולית ברורה** – במידה וההטרדה נמשכת, יש להבהיר לגורם המטריד כי הוא מהווה מטרד. יש להשתמש במילים ברורות וחדות ("אתה מטריד אותי", "תתרחק בבקשה") וליצור מצב שזה ברור לגמרי שאתם לא מעוניינים בהמשך הסיטואציה. ישנה חשיבות משפטית לנוסחים ולמילים שנאמרות.
3. **החצנת הטרדה** – יש לבצע פעולות סמויות וגלויות שיגרמו לסביבה להבין שמדובר במצב חריג שדורש התייחסות – צעקות לעזרה, פניה בקול רם לתוקף, קריאה לאנשים. מלבד צורכי ההגנה, הבהרה למטריד כי הוא מהווה מטרד מהווה גם כיסוי משפטי וחוקי במקרים של הגנה עצמית.

במקרה של תקיפה ממשית

1. תקיפה ממשית הינה איום ממשי ומיידי על חייו ו/או גופו של הנתקף.
2. במקרה של תקיפה ממשית – **הכל כשר על-מנת להגן על עצמנו**. יש לבצע כל מה שניתן על מנת למנוע פגיעה – צעקות, הפעלת כוח, קריאה לעזרה ובריחה.
3. במידת הצורך, יש להשתמש בתרסיס פלפל, בכפוף לנוהל שימוש בתרסיס פלפל

דיווח

1. תופעה מוכרת במקרים של תקיפה או הטרדה הינה רצון להתייחס למקרה כדבר קטן ולא חשוב, להדחיק אותו ולהשכיח אותו. למרות נטייה זו, הדיווח, הן פנים-תנועתי והן למשטרה, הינו גורם חשוב מאוד ליכולת הטיפול במקרי קיצון, ולכן יש לחייב דיווח מיידי למדריך הגרעין, ובמידה והוא לא עונה, למלווה המשימתי או לרכז השכבה. ישנה חשיבות רבה לדיווח בזמן אמת.
2. במקרה של תקיפה אלימה ממשית יש לדווח למשטרה בהקדם האפשרי ולהעביר כמה שיותר פרטים אודות האירוע.

נוהל שימוש בתרסיס פלפל

1. בתחילת שנת השירות יחולקו לכל חברי וחברות השכבה תרסיסי פלפל להגנה עצמית.
2. **התרסיס הוא כלי נשק לכל דבר** ומבחינה מעשית וחוקית הוא נחשב להפעלת כוח (אלימות) שמוצדקת אך ורק כאשר היא הכרחית למטרת הגנה עצמית.
3. השימוש בתרסיס לא גורם נזק לטווח הארוך ולא משפיע על מהלך חייו התקינים של האדם הנפגע מבחינה פיזית מעבר למספר שעות.
4. השימוש בתרסיס מותר למטרות הגנה עצמית בלבד, ולאחר שננקטו כל האמצעים הסבירים על מנת למנוע את התקיפה.
5. הוראות שימוש – יש לפתוח את הנצרה ולרסס לכיוון עיני התוקף. יש להרחיק את התרסיס ככל הניתן מפניו של המותקף, למניעת פגיעה עצמית.
6. לאחר שימוש בתרסיס יש לדווח באופן מיידי למשטרה ולמדריך הגרעין.

החזקת התרסיס

1. במידה וקיים, יש להסיר את הניילון העוטף את פיית התרסיס עם קבלת התרסיס.
2. יש להסתובב עם התרסיס במקום זמין בכל מצב, ולהעבירו בין תיקים וכיסים בהתאם.
3. יש לשמור על התרסיס במקום סמוי ונגיש. אין לשחק איתו באף פורום ואין להשאיר אותו חשוף ונגיש (בעיקר לחניכים או במקום שיש סכנה שיילקח).

4. מפאת היותו כלי תקיפה, יש להיות ערים למיקומו של התרסיס ולהימנע מלאבד אותו. במקרה של אובדן יש לדווח באופן מיידי למדריך הגרעין.

פעילות בשנת י"ב

כללי

כלל הפעילות בשנת י"ב מתקיימת באחריות רכז/ת השכבה, ומתפקידו/ה להנחות את מדריכי הגרעין כיצד לקיים את הפעילות באופן שיבטיח את שמירת חיי כלל החניכים. בכל האמור בפרק זה יש להתייחס לרכז השכבה כמקביל לרכז בית יוצרים בפרקים אחרים.

גיוסים

1. לכל אירוע גיוסים יוגדר אחראי בוגר שתפקידיו:
 - ✓ תיאום תאריך, שעות ואופי הגיוסים מול הגורם המתאים בבית הספר ועמידה בקשר עמו במהלך יום הגיוסים.
 - ✓ אחריות מלאה על פעילות הגיוסים.
 - ✓ ארגון הציוד המתאים.
 - ✓ דאגה במידת הצורך לנהג עבור ההגעה והחזרה מבית הספר.
2. באם ההגעה והחזרה מתבצעות ברכב על הנהג להגיע למשימת הנהיגה לגיוסים כשהוא במצב כשיר לנהיגה.
3. במקרים של התרחשות חריגה (אלימות, הטרדה, תגובה קיצונית וכדומה) יש לדווח לאחראי מטעם בית הספר ולרכז/ת השכבה.
4. הצטרפות חניכים משכבת י"ב לגיוסים מותרת בכפוף לתנאים הבאים:
 - ✓ אישור על היעדרות מבית הספר חתום ע"י מחנכת הכיתה והורי החניך (ע"פ פורמט אישור היעדרות).
 - ✓ הגעת החניך לבית הספר וחזרתו תעשה בתחבורה ציבורית – בכל מקרה. אין אישור להסיע חניכים ברכב תנועתי או פרטי לפעילות גיוסים בשום מצב.
5. ניתן לקיים גיוסים על-ידי חניך משכבת שנת השירות, בכפוף לתנאים הבאים:
 - ✓ חניך שנת השירות יגיע לבית הספר ויחזור ממנו בתחבורה ציבורית בלבד – בכל מקרה.
 - ✓ אם חניך שנת השירות מגייס ללא נוכחות בוגר, הוא יתוודך על-ידי אחראי הגיוסים הבוגר, וינתנו לו פרטי יצירת קשר עם איש הקשר מהמקום.

שיחה אישית

1. שיחות אישיות עם חניכים וחניכות תתקיימנה במקום ציבורי (בית יוצרים, בית קפה שקט, מרכז קהילתי), בנוכחות אנשים נוספים במרחב, ובאופן המאפשר שיחה אישית ופתיחות. רצוי ועדיף במקום הקבוע של הפעילות.
2. יש לדאוג מראש כי לחניך וגם למדריך יש כיצד לחזור הביתה בתום השיחה.

קליטת חניך חדש לתהליך י"ב

כל השתתפות בפעילות בשנת י"ב מותנית בהיכרות החניך עם מדריך הקבוצה שלו, וקליטתו ע"פ השלבים הבאים:

1. יש לקיים שיחה אישית עם החניך במקום רגוע ושקט מטרת השיחה היא היכרות עם החניך, זיהוי בעיות אפשריות, גיוס ותיאום ציפיות. כפתיחה לשיחה יש לרשום את פריטי החניך הבאים:
 - א. שם מלא (כפי שמופיע בתעודת הזהות)
 - ב. בית ספר
 - ג. כתובת מגורים
 - ד. תאריך לידה
 - ה. מס' טלפון בבית, מס' טלפון סלולרי
 - ו. מספר תעודת זהות
 - ז. שם אב (חובה) + מס' טלפון + מייל
 - ח. שם אם (חובה) + מס' טלפון + מייל
 - ט. כתובת מייל
2. בשיחה יובהרו לחניך מקום ושעות הפעילות הקבועים, גבולות ההתנהגות המצופים ומידע על סמינרים ופעילויות מיוחדות קרובות.
3. מומלץ להציג בפני החניך את בית היוצרים, את מרכיבי תהליך שנת ה-י"ב ולספר על השכבה ושאר הקבוצות הפרוסות בארץ, הגיוס לנח"ל והלמידה והשיחה בשנת השירות. ניתן לציין ולהסביר על בית היוצרים הקרוב לחניך (אם יש כזה).
4. במעמד השיחה יקבל החניך אישור הורים שנתי. על החניך להחתים את ההורים על הטופס ולהביא לפעולה הבאה/בפעם הבאה שהוא מגיע. **יודגש כי חניך לא יכנס לפעילות מהפעם השלישית ואילך ללא אישור הורים שנתי.**
5. באם הפגישה מתרחשת לאחר סמינר חתימה - על המדריך להתקשר להורי החניך, להציג את עצמו ואת התנועה, ולפרט על התהליך אליו מצטרף החניך.

6. הצהרת הבריאות והאישור השנתי, חתומים, יתויקו בקלסר השכבה אצל רכז/ת השכבה. כמו כן, עותקים אלקטרוניים יוחזקו אף הם אצל הרכז/ת.

פעולות ימי חשיפה

1. ככלל רצוי שמפגשי הקבוצה יהיו בזמן ובמקום קבוע לאורך כל שנת הפעילות.
2. ניתן לקיים פעילות אך ורק במקומות סגורים ומתאימים לפעילות – בתי-ספר, בתי יוצרים, מרכזי נוער או מרכזים קהילתיים.
3. בהמשך לסעיף הקודם – פעילות שגרתית לא תתקיים באזורים ציבוריים, גנים, פארקים וכיו"ב. אם מעוניינים לקיים באופן חד פעמי פעילות חוץ יש לקיימה באישור רכז השכבה וע"פ הנהלים המתאימים לכך.
4. כל פעילות מיוחדת תערך באישור רכז/ת השכבה ובהתאם לנהלים המופיעים בחוברת זו.
5. מדריך הקבוצה ירכז בדף מסודר את דרכי ההגעה והחזרה של כלל החניכים למקום הפעילות הקבוע בהתאם לשעות הפעילות השגרתיות. במידה ומשתנים הזמנים, ובכל מקרה, יש לוודא כי לכל החניכים יש כיצד להגיע לביתם בתום הפעילות.
6. כלל הפעילות לרבות ימי חשיפה תערך ע"פ כללי הבטיחות לפעילות בבתי היוצרים, לרבות עריכת סקר מפגעי בטיחות טרם הפעילות.
7. על הפעילות להסתיים בשעה אשר תאפשר לאחרון החניכים להגיע לביתו לא יאוחר מ-22:00.
8. במידה ומקום המפגש אינו בעיר המגורים של מי מהחניכים, יש לוודא עם החניכים הרלוונטיים הגעה הביתה.

סמינר קבוצה

1. מיקום הסמינר:

- ✓ סמינרי קבוצה יערכו במקומות אשר מעמידים עבורנו אוכל מוכן או אמצעי בישול מלאים.
- ✓ סמינרי קבוצה יערכו אך ורק במקומות אשר ניתנים לנעילה על מנת למנוע כניסה של גורמים זרים.
- ✓ מקומות אפשריים לסמינרי קבוצה – דירת שנת שירות, מרכז סמינרים, אכסניית נוער, קיבוץ עם חדר אוכל.
- ✓ יש לבחון מראש דרכי הגעה וחזרה למקום הסמינר עבור כלל החניכים הרלוונטיים. במידה והגעה למקום הסמינר מצריכה הליכה ממושכת בדרך או בצד דרך, יש לנהל סיכונים ולתדרך בהתאם.
- ✓ מלבד סמינרים בדירת שנת שירות, יש לערוך סיור מקדים במיקום המיועד לסמינר לפחות 3 ימים טרם הסמינר.

2. יש למנות רכוז לסמינר שאינו מדריך הסמינר ומתפקידו לדאוג לכלל המעטפת הארגונית, לרבות הכנת האוכל.

3. אם הסמינר נערך בדירת שנת שירות יש לערוך אותו ע"פ נוהל עריכת סמינרים בדירת פעילים.

4. יש לערוך את הסמינר בהתאם לנהלים הרגילים של פעילות בשנת י"ב.

5. בסמינר קבוצה שבו מתקיים בישול עצמי – חובה שיהיה רכב זמין לפינוי ונהג המוגדר כנהג לצורך זה. רכוז הסמינר יתדרך אותו על-פי נהלים לנהג במפעל תנועת. נהג זה יהיה רק מי שעבר הכשרה לכך מטעם מרכז חיים.

6. הגעת החניכים וחזרתם תהיה על בסיס תחבורה ציבורית או הסעה בלבד. רכב הסמינר לא ישמש להסעת (לרבות "הקפצת") חניכים.

7. לסמינר קבוצה תהיה קופה קטנה ע"ס 200 ₪ לפחות שתשמש למקרי חירום.

פעילות רגילה בבית היוצרים

נהלי בטיחות במבנים

כללי

1. בהתאם לנהלי חוזר מנכ"ל משרד החינוך, יש לקיים פעילות אך ורק במבנים אשר אושרו ע"י בודק בטיחות מוסדות חינוך.
2. פעילות שוטפת תתקיים רק במבנים אשר כתובתם הועברה לחברת הביטוח.

ציוד עזרה ראשונה

1. בבית היוצרים תמצא תמיד ערכת עזרה ראשונה (ע"פ תקן משרד החינוך למוס"ח).
2. ערכה זו תמצא במקום אליו אין גישה לחניכים.
3. יש להשתמש בערכה זו לייעודה בלבד – מתן מענה ראשוני לפציעות. על כל שימוש בתכולת הערכה יש ליידע באופן מיידי את רכז בית היוצרים, למלא דו"ח פציעה ולדאוג להשלמת הציוד באופן מיידי.

כיבוי אש

1. על המדריכים הנמצאים בבית היוצרים לדעת היכן נמצא ארון החשמל הראשי ומפסק הפחת.
2. בבית היוצרים ימצא מטף תקין לכל 100 מ"ר, ובכל קומה אם יש יותר מקומה אחת. יש לוודא אחת לחודש כי המטפים תקינים ומלאים.
3. יש להבטיח כי המסדרונות והמעברים יהיו פנויים מצויד או כל דבר אחר אשר יכול להפריע לפינוי מיידי בשעת חירום.
4. יש להשתמש במטף אך ורק אם השימוש לא מסכן את המשתמש. השימוש במטף יעשה בצורה הבאה:

א. במידה והשימוש בחוץ יש להשתמש במטף עם כיוון הרוח.

ב. קרעו את תפס האבטחה ומשכו את הנצרה.

ג. כוונו את פיית המטפה לבסיס הלהבה.

ד. לחצו על ידית ההפעלה כשהמטפה מוחזק במאונך.

ה. התיזו מצד לצד וכסו את בסיס אזור האש בחומר הכיבוי.

- ו. תחילת הפעולה צריכה להיות במרחק של 7 מטר מהלהבה. יש להתקרב תוך כדי הפעולה עד מרחק של 3 מטר. כל זאת במידה וניתן וקרינת החום לא חזקה מדי.

5. אין לעשות כל שימוש שהוא במטפים שלא לייעודם. פריקת מטף שלא לצורך הינה השחתת ציוד וסכנה לבריאות הסובבים.

תברואה

1. במבנה ימצאו שירותים תקינים אשר ניתנים לנעילה בטוחה ופשוטה מבפנים.

2. במבנה ימצאו כיורים תקינים ומים זורמים.

3. יש לדאוג לאספקה תמידית של סבון ידיים ונייר טואלט.

סקר מפגעים יומי

סקר מפגעים הוא מבדק בטיחות קצר למבנה או אזור פעילות לפני תחילת הפעילות.

חובה לקיים סקר מפגעים בכל יום בתחילת היום, מחוץ למבנה ובתוכו, זמן הבדיקה הינו כ-7 דקות. להלן תוכן הבדיקה:

אזור	חפש:	תקינות
חצר	מטען, חפץ חשוד	
	זכויות שבורות, בקבוקים מנופצים	
	ברזלים, מוטות בולטים, מסמרים, גדר כפופה מסוכנת, שער תקין	
	שינויי גובה, בורות, מקום נפילה	
	בלוני גז, מיכלי חומר מסוכן	
	מקומות החלקה, בוך, שמן	
	תקינות אביזרי חשמל, תקינות כלל הנורות	
פנים המבנה	שקע לא תקין, חוטי חשמל חשופים, ארון חשמל פתוח	
	חלונות שבורים, סורג עקום	
	ריהוט שבור, סכנת נפילה	
	דלתות מסוכנות, סכנת קטיעת אצבעות	
	דליפה, מים זורמים, סכנת החלקה	
	ציוד כיבוי קיים ותקין	
	בלאגן, לכלוך, ריהוט פזור, מזון זרוק, תברואה לקויה	

זיהית מפגע בטיחותי?

- ☒ אם ביכולתך לטפל בו או לסלק אותו ללא סיכון – עשה זאת.
- ☒ לא ניתן? מנע גישה אל המפגע (קשור חבל, נעל את החדר...)
- ☒ מדובר במפגע גדול? דווח לרכז בית היוצרים ובטל את הפעילות באזור. בתיאום עם הרכז, בצעו את הפעילות במקום אחר.
- ☒ זכור – בליקויי חשמל לא נוגעים!

אחריותך כמדריך למנוע את התאונה האפשרית. אל תתעצל – בדוק לכשלים בטיחותיים.

נהלי בטיחות לבית יוצרים

1. בבית היוצרים יימצא קלסר עם אישורי הורים שנתיים לכל החניכים הפעילים בבית היוצרים.
2. בית היוצרים יפתח בנוכחות ש"ש בלבד.
3. בית היוצרים יפעל אך ורק בשעות הפעילות המותרות – עד 21:30, ובהתאם להנחיות הספציפיות של רכזת בית היוצרים.
4. במקרים בהם יש פעילות ספונטנית מרובת משתתפים בחצר, חובה שיהיה מדריך נוכח שישגיח.
5. חל איסור להבעיר אש במבנה ובחצר הפעילות.
6. על מוצרי החשמל להיות תקינים ובאותו מצב כפי שהם נקנו מהיצרן. אין לבצע כל אלתור חשמלי במוצר או בכבל.
7. אין להסיע חניכים ברכבים פרטיים, בין אם תנועתיים או אישיים. הסעת חניכים ברכב פרטי מותרת אך ורק במקרי חירום רפואיים.
8. אין לאחסן בבית היוצרים או בחצרו חומרים מסוכנים כגון בלוני גז, חומרי הדברה, דלקים וכו'.
9. יש להקפיד על ניקיון וסדר בבית היוצרים.
10. יש לשמור על הפרדה מוחלטת בין כלי אוכל לכלי יצירה.
11. בכל פעילות אשר כוללת הכנת מזון יש לפעול ע"פ נהלי תברואה ובטיחות למטבח תנועתי.
12. יש להקפיד על שימוש בציוד מיוחד (ציוד יצירה מסוכן, כלי עבודה, כלי בישול) בהתאם לנהלים.
13. חומרי ניקיון וחומרים רעילים אחרים יאוחסנו :
 - א. באריזתם המקורית בלבד, כשהם סגורים היטב.
 - ב. במקום נפרד ומוגדר לצורך זה בלבד, נעול ועם שלט אזהרה.
 - ג. בגובה של פחות ממטר וחצי.
14. ציוד יקר או בר-גניבה וכלי עבודה מסוכנים יימצא בארון נעול.
15. האחריות על החניכים היא מרגע צאתם מהבית ועד שובם אליו. יש לתדרך אותם לגבי זהירות בדרכים, לוודא הגעה וללוות כשצריך.
16. האחריות על המרחב הבטוח חלה גם על המדריכים. גם תחת לחץ משימתי, יש לפעול תחת כלל נהלי אורחות החיים בשנת השירות המופיעים בחוברת זו.

סגירת בית יוצרים

1. בית יוצרים ייסגר לא יאוחר מהשעה 21:30 (עזיבת חניך אחרון).
2. גם כשבית היוצרים סגור, יש לנו אחריות על מה שקורה בו, לכן יש להקפיד על נעילת בית היוצרים ויש לנקוט בכל הצעדים על מנת שאף אחד לא יכול להיכנס אליו כשהוא סגור.
3. לפני סגירת בית היוצרים יש לוודא סדר וניקיון. אין לדחות למחר.
4. יש לערוך סריקה מקיפה בכל בית היוצרים ולוודא שלא נותר אף חניך או מדריך בבית היוצרים.
5. יש לכבות מכשירי חשמל, תאורה, מחשבים ומזגנים.
6. יש לנעול את בית היוצרים.
7. יש לוודא ניקיון בסביבה שמחוץ לבית היוצרים.

נהלי בטיחות לפעילות עם חניכים

לפני הפעילות

1. על המדריכה המעבירה את הפעילות להגיע לפחות חצי שעה לפני הזמן הנקבע לפעולה.
2. על המדריכה לקיים סקר מפגעים במבנה הפעילות בתחילת כל יום פעילות.
3. על המדריכה לבחון את מקום הפעילות ולוודא כי הוא מתאים בטיחותית וחינוכית לאופי הפעילות.
4. על המדריכה להכין את כלל העזרים והציוד הנדרש, ולוודא כי היא מכירה היטב את מהלך הפעילות.

נהלים להעברת פעולה

1. יש לכנס את החניכים לתחילת הפעילות ולהגדיר את מקום הפעילות.
2. יש לבצע בנוכחות החניכים בדיקת נוכחות.
3. יש לוודא שכל החניכים בסדר ומוכנים לפעילות, ולתאר בקצרה את הפעילות באופן כללי, לתאם זמן סיום צפוי, ולהקריא את כללי הבטיחות שנכתבו לפעילות.
4. על המדריך לדעת בכל רגע נתון במהלך הפעילות היכן נמצאים חניכיו.
5. על המדריך לשהות עם החניכים בכל זמן הפעילות.
6. על המדריך להיות זמין במהלך הפעילות, ולהיות מסוגל להזעיק עזרה במידת הצורך.
7. יש לספור את החניכים בכל שינוי של מקום או אופי הפעילות.
8. שימוש בציוד יצירה יעשה ע"פ הנהלים.
9. בסיום הפעילות יש לכנס את הקבוצה לשיחת סיכום קצרה, לוודא שכולם בסדר ויש להם איך להגיע הביתה.
10. בסיום הפעילות יש לנקות את חלל הפעילות ולסדר את הציוד שהשתמשו בו **ביחד עם החניכים**.
11. לאחר עזיבת החניכים יש לסרוק את מקום הפעילות לוודא ניקיון וסדר ושלא הושארו חפצים אישיים באזור.

נהלי בטיחות במשחקים

1. יש לתכנן מראש איזה משחק משחקים.
2. יש להתאים את המשחק לתנאי השטח.
3. יש לבחור משחק שיתאים לגיל המודרך. שימו לב למגבלות הפיזיות והנפשיות של הילדים.
4. וודא כי העזרים והציוד הנדרש תקינים ושלמים. דגש על כסאות.
5. המשחק צריך להתאים למספר החניכים, אופי הקבוצה או יחידים בה, ולמצב הרוח.
6. המשחק כולל סכנה בטיחותית? הזהר ותדרך בהתאם. הסכנה חמורה? לא משחקים.
7. גם במצב שבו מחליטים באופן ספונטני על משחק – יש לוודא כי המשחק מתקיים לפי כל נהלי הבטיחות הנ"ל.

נהלי בטיחות למשחקי ספורט

כללי

1. משחקי ספורט יש לבצע בלבוש מתאים ובמקומות המתאימים לכך.
2. יש לדאוג למי שתייה למשתתפים, וצל למנוחה.
3. אין לשחק על משטחים חלקים, רטובים או עם חול.
4. מתקני משחק צריכים להיות בעלי אישור תקף ע"פ תקן ישראלי 1498.

כדורגל/קטרגל

1. שטח המגרש יהיה דשא, אספלט, אולם ספורט. השטח יהיה ישר, ללא בורות, מהמורות, מרצפות בולטות או ממטרות.
2. קורות השערים יהיו עגולות.
3. יש לשחק עם נעלי ספורט מתאימות.
4. מספר המשתתפים יותאם לגודל המגרש.

כדורסל

1. שטח המגרש יהיה אספלט, פרקט או לינוליאום. השטח יהיה ישר ללא בורות או מהמורות.
2. יש לוודא כי למתקני הסלים יש אישור בטיחות בתוקף ע"פ תקן 5515.
3. יש לשחק עם נעלי ספורט. מומלץ לשחק עם נעליים גבוהות המגינות על הקרסול מפני נקיעות.
4. גודל הכדור יותאם לגיל החניכים המשתתפים.

נהלי בטיחות לשימוש בציוד יצירה

רבות מפעילויות התנועה מאופיינות בשימוש בציוד יצירה, שרובו פשוט ובטיחותי וניתן לשימוש חופשי לכל הגילאים וללא מגבלות. עם זאת, ישנם חומרים/מכשירים מסוימים אשר שימוש בהם בצורה לא נכונה יכול לסכן את המשתמש בהם או את הסובבים. מטרת נוהל זה היא לפרט עד כמה שניתן את המגבלות ואופני השימוש בחומרים/מכשירים אלו.

מעבר לכך, בכל שלב תכנון פעילות יש לעצור ולחשוב על נושא הבטיחות בהקשר של הציוד והחומרים שמשתמשים בהם – האם הם מתאימים לגיל המודרך? מה יכול לקרות משימוש לא נכון בהם? מה צריך לדעת כדי להשתמש בהם נכון?

כללי

1. ציוד שיכול להוות סכנה ישמר במקום מבודד ורחוק מהישג ידם של חניכים. עדיפות לארון נעול.
2. כאשר מתחילים את השלב בפעילות שכרוך בציוד זה, יש להוציא אותו ולהביאו לחניכים במיוחד, להזהיר אותם ולתדרך אותם בהתאם.
3. תדריך בטיחות לעבודה עם כלים תמיד יכלול הדגמה של צורת עבודה נכונה, וצורת עבודה שגויה.
4. באחריות המדריך ליצור הרתעה מסוימת סביב הציוד – שהחניך יהיה מודע שהוא משתמש בדבר 'שונה'. הסכנה הכי גדולה היא אדישות לכלי או לחומר.

צבעים

1. עבודה עם צבעים, כגון צבעי שמן על בסיס טרפנטין, צבעי הדפס על בסיס שמן, צבעי שמן לציור וצבעי תחריט על בסיס שמן, תיעשה במקום פתוח ומאוורר.
2. ניקוי מברשות צביעה יעשה ע"י מדריכים או בהשגחתם הצמודה, באמצעות טינר או טרפנטין בלבד.

דבקים

1. עם חניכים עד כיתה ו' שימוש בדבק מגע או דבק שלוש שניות ייעשה בהשגחת מדריך ביחס של מדריך על כל שלושה חניכים. מכיתה ז' ומעלה מותר להשתמש בנוכחות מדריך לכל הקבוצה.
2. עבודה עם דבק תיעשה בחלל פתוח או מאוורר ועם חלונות פתוחים.
3. אין לשחק, לשאוף, להשפריץ, למרוח על כל דבר שהוא לא האובייקט המודבק – בדגש על הגוף.
4. בשימוש בדבק מגע מומלץ להשתמש בדבק מסוג UHU.

סכין יפני

1. השימוש בסכין יפני מותר מכיתה ז' ומעלה בלבד, וביחס הדרכה של מדריך על שלושה חניכים.
2. בשימוש בסכין יפני יש לעבוד מעל משטח עבודה מתאים, ולשים לב שלא הורסים את השולחן או רצפה.
3. יש לעבוד עם 2-3 להבים פתוחים לכל היותר.
4. חובה לאבטח את פתיחת הסכין במהלך העבודה.
5. אין להשתמש בלהב שבור או חלוד.
6. אין להניח אצבעות במסלול החיתוך.
7. כאשר הסכין אינה בשימוש עליה להיות סגורה.
8. אין למסור את הסכין באוויר, גם אם היא סגורה. יש להעבירה מיד ליד.

אקדח סיכות

1. השימוש באקדח סיכות מותר מכיתה ז' ומעלה בלבד ובהשגחת מדריך.
2. אקדח הסיכות יינתן לחניך מסוים ולצורך מסוים בלבד, ויוחזר למקום מיד בתום השימוש בו.
3. אין לשחק עם אקדח הסיכות, ואין לכוון כלפי אנשים, גם לא "בצחוק".

מספריים, חוטים וחוטי ברזל

1. שימוש במספריים עם חניכים בכיתה ד' או צעירים יותר ייעשה בליווי מדריך.
2. עבודה עם חוט דיג תעשה בהשגחת מדריך, מחשש לסכנת חנק. יש לגזור את החוט במספריים בלבד.
3. עבודה עם חוטי ברזל תעשה תמיד בהשגחת מדריך מחשש לשריטות ופגיעה באזור הפנים.
4. בעת גזירת חוט ברזל באמצעות קטר, יש לאחוז את חוט הברזל משני הצדדים של נק' החיתוך, על מנת למנוע "קפיצה" של החוט ופגיעה ממנו.
5. אין לעבוד עם חוטי ברזל חלודים.

ספריי צבע

1. יש לאחסן את בקבוקי הספריי בארון נעול ובהתאם להוראות הכתובות על הבקבוק.
2. אין להשאיר ספריי צבע ללא השגחה.
3. אין לעשות עם הספריי כל שימוש שלא בהתאם לחוק – אסור לרסס על קירות ללא אישור.
4. עבודה עם ספריי תיעשה אך ורק בשטח פתוח.
5. עבודה עם ספריי תתבצע עם שתי כפפות – במיוחד בעבודה עם סטנסילים. בעבודה ממושכת (יותר מחצי שעה) יש לשים מסיכה לנשימה.
6. חניכים עד כיתה ו' עובדים ביחס של מדריך אחד לחניך.

7. מכיתה ז' ומעלה ניתן לעבוד ביחס חניכה אשר הולם את רמת המקצועיות והמשמעת של החניכים, ע"פ שיקול הדעת של המדריך, כאשר תמיד המדריך בשליטה. לא יותר מ-5 חניכים עובדים עם ספריי באותו רגע.
8. בתחילת העבודה עם הספריי יש לתדרך את החניכים להקפיד על זהירות ולמלא אחר הכללים הבאים:
 - א. לא מתיזים על אנשים בשום צורה ובפרט על הפנים. לא במשחק ולא בשום מקרה.
 - ב. יש לשמור מרחק של מטר לפחות מנקודת הצביעה להימנע ממגע עם ספריי או גז שעף עם הרוח.

אקדח דבק חם

1. השימוש באקדח דבק חם מותר לחניכים מכיתה ז' ומעלה.
2. יש לוודא כי כבל החשמל אינו מהווה מכשול שניתן להיתקל בו, ושלא עוברים מעליו בזמן העבודה.
3. יש לעבוד על משטח שאינו נייר או קרטון או כל חומר דליק (על מנת למנוע הידבקות המשטח לאקדח או המסת המשטח).
4. יש ליצור סביבת עבודה נוחה ולא מסורבלת על מנת למנוע הידבקות האקדח לרצפה, לחפצים או לגוף.
5. קצה האקדח והדבק היוצא ממנו חם מאוד וכל מגע איתו גורם לכוויה.
6. אם עושים הפסקות קצרות (אך נשארים ליד המשטח ועובדים עליו) ניתן להפריד את מקל הדבק מהאקדח ובכך להפסיק את זרימת הדבק החם. אם עושים הפסקה ועוזבים את משטח העבודה יש להוציא את כבל החשמל ולהניח את האקדח במקום שלא מהווה סכנה.
7. אין להשאיר את האקדח ללא השגחה בשום מקרה.
8. במקרה של כוויה יש לפעול ע"פ הנחיות הרפואה המופיעות בהמשך חוברת זו.

נהלי בטיחות לשימוש בציוד חשמלי

כללי

1. יש לוודא כי כלל המכשירים החשמליים, לרבות כבלים ומפצלים נושאים תו תקן ישראלי.
2. יש לוודא תקינות של כלל המכשירים החשמליים, לרבות כבלים ומפצלים. יש לבצע בדיקת תקינות ושלמות ויזואלית טרם כל חיבור או הפעלה.
3. יש לבדוק בכל חיבור כי השקע אליו מחברים תקין – שלם, מחוזה היטב לקיר וללא סימני שריפה או המסה עליו.
4. יש לסגור שקע-תקע עד למקסימום הניתן, אין לאפשר רווחים בין שקעים ותקעים.
5. יש להרחיק נקודות חיבור של שקע-תקע מתפאורה ומחומרים דליקים (נייר, קרטון, בד וכו').
6. יש להמעיט במפצלים ככל הניתן.
7. יש לפרוס כבלים ככל הניתן ואין להשאיר כבל חשמל מגולגל. במידה ומדובר בגלגלת חשמל יש לפתוח עד למקסימום.
8. אין לתלות תפאורה, שילוט או קישוטים על כבלי חשמל או על מכשירים חשמליים.
9. אין להניח מכשירים ואביזרים חשמליים או לפרוס כבלים חשמליים במקומות החשופים למים או רטיבות.
10. בעת ניתוק תקעים משקעים יש לתמוך בשקע עם היד השנייה לבל יישבר או ייצא ממקומו.

פרוז'קטור קווארץ

1. טרם כל שימוש יש לוודא ויזואלית את תקינות ושלמות הקווארץ – אין חשמל חשוף, מכסה הזכוכית סגור היטב, מכסה החשמל סגור היטב ואין סימני שריפה או המסה.
2. למעט לצורך החלפת נורה – מכסה הזכוכית יהיה סגור היטב תמיד.
3. בגלל החום הרב אליו מגיע הקווארץ בעת הפעלה, יש להציבו הרחק מתפאורה ומחומרים דליקים (נייר, קרטון, בד וכו').
4. יש להיות ערים לחום אליו מגיע הקווארץ ולהימנע מכוויות.
5. תליית קווארצים תיעשה באופן מאובטח שיימנע אפשרות נפילה או תזוזה. החיבור לחשמל יבוצע לאחר התלייה.
6. החלפת נורה תיעשה באופן הבא:
 - 6.1. על הקווארץ להיות מנותק מן החשמל
 - 6.2. יש להחליף את הנורה באמצעות בד או נייר, בלי ליצור מגע ישיר של העור בנורה עצמה.
 - 6.3. יש לסגור היטב את מכסה הזכוכית בתום ההחלפה ולבצע הפעלת ניסיון.

גרילנדה

1. יש להשתמש רק בגרילנדה נושאת תו תקן ובמצב כפי שנקנתה מן היצרן. אין לבצע אלתורי חשמל משום סוג בגרילנדה.
2. אין להשתמש בגרילנדה אשר הקצה שלה אינו סגור ומבודד בצורה חזקה ותקינה.
3. טרם כל שימוש יש לוודא ויזואלית את תקינות ושלמות הגרילנדה – אין חשמל חשוף, אין סימני שריפה או המסה וכי הנורות מוברגות היטב בשקעים.
4. יש לפרוס את הגרילנדה ולמקמה ורק לאחר מכן לחברה לחשמל. אין להזיז גרילנדה המחוברת לחשמל.
5. אין להשאיר פתחי נורה חשופים בגרילנדה. יש לחבר נורות (גם אם לא תקינות או לא מוברגות עד הדלקה) בכלל שקעי הנורה. שים לב – סכנת התחשמלות.
6. אין להחליף נורה כאשר הגרילנדה מחוברת לחשמל.

נוהל קליטת חניך חדש

שערי בית היוצרים פתוחים עבור כל ילד, ילדה, נער ונערה, בכל עת, ובכל שלב בשנת הפעילות. על מנת לקיים יסוד זה מחד, ולהבטיח את היות בית היוצרים מרחב בטוח לחניך מאידך, **כל השתתפות בפעילות, שימוש במרחב הפתוח, או שהייה מסוג כל שהוא בבית היוצרים, מותנית בהכרות החניך עם אחד לפחות ממדריכי בית היוצרים, וקליטת החניך בבית היוצרים בצורה מסודרת.**

1. חניך חדש המגיע לבית היוצרים – ישב לשיחה אישית עם מדריך, במקום רגוע ושקט, בנפרד לגמרי ממרחב בו מתקיימת פעילות כלשהיא. מטרת השיחה היא הכרות עם החניך, זיהוי בעיות אפשריות, גיוס, ותאום ציפיות. כפתיחה לשיחה יש לרשום את פריטי החניך כמפורט:

א. שם מלא (כפי שמופיע בתעודת הזהות)

ב. בית ספר

ג. כתובת מגורים

ד. כיתה/גיל

ה. מס' טלפון בבית, מס' טלפון סלולרי

ו. מספר תעודת זהות

ז. שם אב (חובה) + מס' טלפון

ח. שם אם (חובה) + מס' טלפון

ט. כתובת מייל ו/או פייסבוק

2. בשיחה יובהרו לחניך שעות הפעילות, נהלי בית היוצרים וגבולות ההתנהגות.

3. מומלץ להציג בפני החניך את בית היוצרים, את הפעילויות הרלוונטיות אליו, את הקבוצות הפועלות ואירועי שיא קרובים. כמו כן, מומלץ תוך כדי השיחה עצמה להציג לחניך את דף הפייסבוק של בית היוצרים ולהזמין אותו להירשם לקבלת עדכונים על פעילויות.

4. במעמד השיחה יקבל החניך אישור הורים שנתי. (בבית היוצרים ימצאו תמיד טפסי אישורי הורים לחלוקה). על החניך להחתים את ההורים על הטופס ולהביא לפעולה הבאה/בפעם הבאה שהוא מגיע. **יודגש כי חניך לא יכנס לפעילות מהפעם השלישית ואילך ללא אישור הורים שנתי.**

5. יש לקיים שיחת טלפון עם הורי החניך, להסביר להם בקצרה על בית היוצרים, להציג את עצמך כמדריך בבית היוצרים (כולל מס' טלפון) ואת הפעילות ולבקש ממנו כי ימלא בהקדם את הצהרת הבריאות והאישור השנתי. כמו כן, מומלץ להפנות את ההורים לאתר האינטרנט של התנועה. בשיחה זו יש למסור להורה את מספר הטלפון של רכז בית היוצרים, תוך הסבר כי הוא רכז הפעילות הבוגר האחראי על בית היוצרים, וניתן להתקשר אליו לשאלות או לגבי בעיות שעולות. במידה ולוח הזמנים רלוונטי – להזמין לאסיפת הורים של בית היוצרים, או לאירוע שיא פתוח להורים.

6. האישור השנתי החתום יתויק בקלסר בית היוצרים.

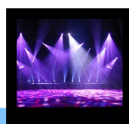

בית היוצרים - פעילות מיוחדת

נהלי הליכה מאורגנת וזהירות בדרכים

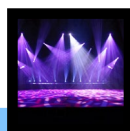
הליכה מאורגנת עם חניכים יכולה להתבצע או כחלק מפעילות חוץ או פעילות מורכבת אחרת, או כחלק מליווי חניכים (ילדים צעירים לרוב) אל הפעולה או בדרך חזרה ממנה הביתה. בכל מקרה יודגש כי בכל הליכה של מדריכים עם חניכים – **אתם כמדריכים אחראים על חיי החניכים**. נוהל זה נכתב על מנת להבטיח את בטיחות החניכים ובטיחותכם במהלך הליכה מאורגנת במרחב היישוב.

1. תכננו מראש את ההליכה – מסלול, יעדים בדרך, חניכים משתתפים, איסוף ופיזור.
2. במידה וכמות החניכים גדולה (מעל 10), החזיקו גם רשימת חניכים, ובכל מקרה וודאו כי יש לכם תמיד את הטלפונים של החניכים ושל ההורים שלהם.
3. הליכה קבוצתית מזמנת אדישות גבוהה מאוד מצד חניכים, המכונה 'אפקט העדר'. מלבד תשומת הלב שעליך לתת לחניכים כמדריך, עליך להיות 'העיניים' שלהם לזיהוי סכנות שהם לא מזהים. **היה ערני ואל תתעסק בכלום מלבד בחניכים ובבטיחותם**.
4. בראש הטור ילך מדריך אחד, ומדריך נוסף מאסף ילך בסוף הטור.
5. ההליכה תעשה על מדרכות להולכי רגל בלבד, רחוק משפת הכביש.
6. אין ללכת על שבילי אופניים.
7. ברחובות משולבים בהם אין מדרכה יש ללכת בטור בצד השמאלי של הרחוב, ולייחד תשומת לב רבה למוכניות חולפות בדרך.
8. חציית כבישים תעשה אך ורק במעברי חצייה מסומנים היטב, ע"פ הכללים הבאים:
 - א. כנס את הקבוצה במרחק בטוח משפת הכביש, וודא שכולם נמצאים.
 - ב. מקד את תשומת הלב של החניכים לכך שהולכים לחצות כביש, הזהר ותדרך אותם לגבי אופן החצייה.
 - ג. העברת החניכים את הכביש תעשה לאחר עצירת המכוניות משתי הצדדים.
 - ד. במידה והמעבר מרומזר – יש לחצות באור ירוק בלבד. גם בחצייה באור ירוק, אין לסמוך על נהגים שיעצרו, יש לשים לב שאכן עוצרים ולהסתכל לכל הצדדים.
 - ה. במידה והמעבר אינו מרומזר – המדריך המוביל ירד לכביש ראשון כאשר הרכבים החולפים בדרך עצרו, ויעצור את התנועה ע"י קשר עין עם הנהגים.
 - ו. בחציית כביש רב נתיבי – יש להיזהר ממצב בו רכב אחד עוצר ומאפשר לכם לחצות, אך רכב אחר עוקף אותו, אינו יכול לראות אותך, ואינו מתכנן לעצור – זוהי סכנת מוות!

- ז. במעבר חצייה כפול עם שטח הפרדה מוגבה – יש לבצע את המעברים בקבוצות קטנות, על מנת למנוע מצב שבו אין מספיק מקום לכל הקבוצה להמתין על שטח ההפרדה, וחניכים נאלצים לעמוד על הכביש.
- ח. החצייה תהיה תמיד עניינית ומהירה ככל הניתן. אין לרוץ. אין להפסיק חצייה או לחזור חזרה באמצע.
- ט. בגמר חצייה יש להתרחק בהקדם האפשרי משפת הכביש, ולוודא כי כל הקבוצה נמצאת.

לעולם אין לסמוך על נהגים. האחריות לבטיחותך היא רק שלך!

נהלי פעילות חוץ בתוך היישוב

פעילות בסמוך לבית היוצרים

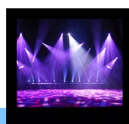
בתחילת השנה יערוך רכז בית היוצרים סיור בשטחים הסמוכים לבית היוצרים יחד עם המדריכים וביחד יגדירו אזורים ספציפיים המתאימים לקיום פעילות. עבור כל אזור יש לכתוב נהלי בטיחות רלוונטיים.

פעילות במרחב היישוב - תכנון

1. פעילות חוץ בתוך היישוב המועברת ע"י מד"צים תהיה בנוכחות ש"ש מלווה.
2. פעילות חוץ היא פעילות החורגת מאישור ההורים השנתי. על כל פעילות מסוג זה יש ליידע את ההורים בטלפון, ולמסור להם את מקום ושעות הפעילות.
3. אזור הפעילות יהיה תמיד מרוחק מסיכונים ומפגעים גדולים, כגון כבישים ראשיים, אתרי בנייה וכו'.
4. יש לתכנן את הפעילות מראש, כולל לוי"ז מציאותי וישים, אין מקום לאלתורים.
5. יש לקיים סיור הכנה במקום הפעילות, לאיתור סיכונים ומפגעים, והתאמת המקום לפעילות.
6. מתקני משחקים בגינות ציבוריות צריכים להיות בעלי אישור תקף ע"פ תקן ישראלי 1498. אישור זה צריך להימצא על שלט בסמוך למתקנים.
7. יש לתכנן את דרך ההגעה והחזרה למקום, בדגש על זהירות בדרכים.
8. הודיעו לחניכים מראש לגבי פעילות מיוחדת, שעות חריגות וציוד נדרש.

פעילות במרחב היישוב - ביצוע

9. תדרכו את החניכים ביציאה מהבית יוצרים – זהירות בדרכים, התנהגות ומשמעת, זמינות, מה עושים אם הולכים לאיבוד וכו'.
10. הליכה אל מקום הפעילות וחזרה ממנו תעשה ע"פ נוהל הליכה מאורגנת.
11. אין ללכת או לקיים כל פעילות יחפים.
12. יש להקפיד על שתייה מרובה ושהייה בצל. בשמש – כובע.
13. יש לגלות ערנות יתרה לחפצים חשודים במרחב.
14. יש להקפיד על זמינות ועל יכולת להזעיק עזרה.
15. יש לספור את החניכים בתחילת הפעילות בסיומה, לפני ואחרי שינוי מקום, ובכל שינוי באופי הפעילות (התכנסות, פיזור וכו'...).
16. יש לגלות רגישות כלפי אנשים נוכחים באזור. אין לבצע כל פעילות אשר עלולה להוות מטרד עבור אנשים במרחב. תפקידך כמדריך – הפעלת שיקול דעת.

17. בכל מקרה של תחושת אי נוחות של חניך או מדריך אל מול התנהגות אדם בסביבה, יש להתרחק מהמקום ולהימנע מחיכוך, ואף להפסיק את הפעילות במידת הצורך. זאת תוך שמירה על רוגע והימנעות מהלהטת הרוחות.

18. במקרה של גילוי אלימות פיזית מצד עובר אורח (כלפי משתתפי הפעילות, או כלפי אדם אחר) יש להתרחק מיד מהמקום, להפסיק את הפעילות ולחזור לבית היוצרים. יש לדווח באופן מיידי לרכז בית היוצרים ולהזעיק משטרה.

נוהל לינה בבית יוצרים

לינה בבית יוצרים יכולה להתרחש במסגרת סמינרים קטנים או סופי שבוע מרוכזים של חניכי בית היוצרים. גם אם מדובר בכמות קטנה של חניכים, יש להתייחס בכובד ראש ללינה ולהיערך לכך בהתאם לפי התנאים הבאים:

בחירת המקום

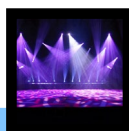
- יש להפעיל שיקול דעת לגבי הסביבה בה נמצא בית היוצרים, התקופה בשנה ותנאים נוספים לפני שמחליטים האם להלין חניכים בבית היוצרים. הלנת חניכים מחייבת סביבה רגועה ובטוחה לחלוטין.
- לינת חניכים מותרת רק בבית יוצרים אשר ניתן לסגור אותו בצורה הרמטית, כולל סורגים ולנעול כל פתח כניסה אפשרי.
- במקום צריכה להיות כמות מספקת של תאי שירותים וכיורים לרווחת החניכים והחניכות.
- במקום צריכים להיות אמצעי חימום או קירור הולמים ללינה.

הכנות

- יש לעדכן מראש את הקב"ט העירוני או את המוקד העירוני על הלינה ולבקש מס' טלפון של סייר/שיטור עירוני שיהיה זמין בשעות הלילה של הפעילות.
- ש לעדכן מראש את קב"ט מוסדות החינוך של הרשות המקומית.
- יש להחתים את הורי החניכים על אישורי הורים להשתתפות ילדיהם בפעילות.
- יש להכין מראש את החניכים באמצעות הודעה מסודרת בה יימסרו להם פרטי הפעילות כולל שעות הפעילות וציוד נדרש לפעילות וללינה.

במהלך הפעילות

- יש לקבוע מראש זמן לנעילת בית היוצרים. מרגע הנעילה ועד הפתיחה בבוקר המפתח לדלת ימצא תמיד אצל רכז הפעילות. כל יציאה או כניסה באישורו בלבד.
- בזמן הלינה לא ימצא בבית היוצרים אף אדם מלבד החניכים והסגל החינוכי.
- יש לערוך את הלינה בחללים נעימים ומרווחים, אשר יספקו עבור החניכים סביבה נוחה והולמת לינה. יש להקפיד על ניקיון חללי הלינה טרם הלינה.
- בנים ובנות ישנו בחדרים נפרדים, אם אין אפשרות לכך יש לחלק את חלל הלינה באופן ברור ומופרד לבנים ובנות.
- יש לתדרך את החניכים לפני הלינה על כללי התנהגות לשעת הלילה, וליידע אותם למי וכיצד עליהם לפנות אם מתעורר צורך כלשהו או בעיה במהלך הלילה.
- לשיקול דעת רכז הפעילות ובהתאם לכמות, גיל ואופי החניכים – יש להחליט האם מקיימים שמירות חינוכיות של מדריכים במהלך הלילה.
- במקרה של איום, ניסיונות פריצה או הטרדה – יש לדווח לסייר העירוני התורן (אשר מכיר ומיודע לגבי הפעילות), או למשטרה, לפי מידת החומרה.

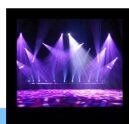
נהלי בטיחות לפעילויות חגים

סוכות

1. לסוכה קהילתית מומלץ להשתמש בגזיבו או סוכת נחלים תקינה. יש לוודא את יציבות המתקן, ולהקפיד כי לא נתלים עליו או תולים עליו ציוד כבד.
2. במידה ואין סוכה מוכנה, יש לבנות סוכה סמלית ופשוטה ככל הניתן, מחומרים קלים. רכז בית יוצרים בוגר יאשר את יציבות ובריאות הסוכה לפני תחילת הפעילות.
3. אין לבנות קונסטרוקציית סוכה שלמה ללא אישור מהנדס. קיום פעילות במבנה ארעי מאולתר אסורה בהחלט!
4. לפעילות של סוכה קהילתית יש להכין 'דף אירוע' ובו טלפונים של:
 - א. אנשי קשר וגורמים רלוונטיים.
 - ב. הגורם הרשותי שמוגדר כאחראי על הסוכה – רצוי אחראי בשטח.
 - ג. כל גורם שמקושר בשכונה ואנחנו בקשר איתו – עוזר מאד!
 - ד. טלפון של גורם מהשיטור הקהילתי בשכונה.
 - ה. בית חולים קרוב.
5. בבניית הסוכה יש להקפיד על עבודה לפי נהלי הבטיחות בעבודה, ונהלי שימוש בציוד יצירה.
6. אם מקשטים את הסוכה בכפות תמרים יש להסיר מהן קודם כל את הקוצים הקשים שבבסיסן ולסלקם מהמקום – שלא יישארו על הקרקע קוצים בשום אופן.
7. אין להשאיר ענפים או עלים חדים בולטים בגובה העיניים ובכל גובה של מתחת לשני מטרים.
8. אין להשאיר ציוד ללא השגחה. הציוד יהיה מרוכז במקום אחד ויוגדר אדם האחראי להשגיח עליו. ציוד שאינו בשימוש עדיף לנעול בקרבת מקום.

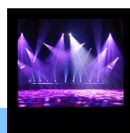
חנוכה

1. יש להכין חנוכיות אך ורק מחומרים שאינם דליקים.
2. בהכנת נרות משעווה יש להקפיד על הרחקת קערת השעווה הרתחת מהישג ידם של החניכים.
3. הכנת השעווה תתבצע על ידי מדריך בוגר בלבד.
4. לפני הדלקת נרות יש להקפיד שסביבת החנוכיות בטוחה ממכשולים וחומרים דליקים, והחנוכיות נמצאות על משטח יציב. יש להקפיד על שיער ארוך אסוף.
5. הדלקת הנרות על ידי החניכים תעשה אך ורק מנר דולק, ולא בגפרורים.
6. אין להשאיר נרות דולקים ללא השגחה.
7. אין לרקוד עם נרות דולקים בידיים.

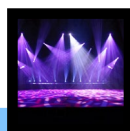
פורים

1. אין להשתמש ב'נפצים' או בצעצועים הגורמים קולות נפץ העלולים לגרום לבהלה.
2. אין לכוון צעצועים דמויי נשק אל אנשים.
3. אין להרשות שימוש בצעצועים מסוכנים – חזיזים, טילים, כדורי נפץ, זיקוקי דינור, כוורות, רוגטקות, אקדחים ורובים הדומים לכלי נשק אמיתיים, וחפצים חדים.
4. תחפושות יהיו ללא חומרים דליקים (צמר גפן, נוצות) וללא שרוכים ארוכים היכולים להסתבך או להביא לסכנת חנק.
5. מסכות אינן מומלצות לילדים קטנים, ובכל מקרה יש לוודא כי הן אינן מגבילות את שדה הראיה. אין להשתמש בשקיות פלסטיק כמסכה, מחשש לחנק.
6. בעת משחקים יש להוריד תחפושות ועזרים נלווים.

נהלי תיאטרון רחוב

1. לפעילות יוגדר לפחות אדם אחד – מדריך, שאינו משתתף כשחקן/דמות בפעילות, ותפקידו להיות אחראי בטיחות וסדר במרחב הציבורי.
2. יש לפעול לפי נהלי פעילות חוץ במרחב היישוב.
3. יש לבצע תכנון מקדים של מסלול תיאטרון הרחוב – גבולות גזרה, מסלול, נק' עצירה. תכנון המסלול יאושר ע"י רכז בית היוצרים.
4. יש להקפיד על כללי הזהירות בדרכים. חציית כבישים יש לעשות ע"פ הנוהל הרגיל, ולא כחלק מהתיאטרון רחוב.
5. במהלך מעברים ממקום למקום יוגדר מוביל קבוצה ומאסף קבוצה.
6. יש להצטייד במים בהתאם לכמות החניכים ולשעות הפעילות.
7. יש לשים לב להתנהגות אדיבה – לא לעבור את גבול הטעם הטוב ולהפריע ולהציק לעוברי אורח שאינם מעוניינים לשתף פעולה.
8. במקרה ומתגלה התנגדות (אלימות פיסית / מילולית) מטעם עוברי האורח אין להיכנס לעימות אלא לעזוב מיד את המקום.
9. יש לתדרך את החניכים בנושאים הבאים הבאות:
 - א. תכנית תיאטרון הרחוב, מסלול ההליכה, נק' עצירה, וכו'.
 - ב. משמעת והתנהגות בקרב עוברי אורח.
 - ג. שתייה מרובה.
 - ד. מקרים ותגובות.
 - ה. זהירות בדרכים וחציית כבישים.
10. יש לספור את החניכים בכל שינוי מקום או פעילות, וככלל – כל הזמן.

נהלי הדלקת מדורה

1. הדלקת מדורה מותרת באישור רכזת בית יוצרים בלבד.
2. לאירוע ובו הדלקת מדורה יוגדר אחראי מדורה – אשר ישהה במקום כל זמן שהמדורה דולקת, ולא יבצע כל פעולה המונעת ממנו להקדיש את מלוא ריכוזו למדורה ולבטיחות בסביבתה.
3. יש למקם את המדורה לפי הכללים הבאים:
 - א. ביערות ובחורשות – במקומות המיועדים לכך בלבד
 - ב. בשטח נקי מקוצים, עשבים עצים ושיחים.
 - ג. לא מתחת לקווי חשמל וטלפון
 - ד. במרחק של 20 מטר לפחות ממתקני גז ודלק
 - ה. במרחק של 10 מטר לפחות ממבנה
4. קוטר בסיס הלהבה לא יעלה על 4 מטרים, וגובה מערום העצים לא יעלה על 3 מטרים.
5. יש לתחם את שטח המדורה במעגל אבנים על מנת למנוע התקרבות החניכים.
6. יש לדאוג לעמדת כיבוי אש ולתדרוך כל המדריכים בתפעול מרכיביה הכוללים: מטף, דלי מים/חול.
7. הדלקת מדורה והתעסקות באש, מחייבת נעלים סגורות עבור כל הנוכחים במקום.
8. ההדלקה תתבצע ע"י אחראי המדורה בלבד. יש להיזהר ממסמרים חלודים.
9. ההדלקה תיעשה ע"י גפרורים וזרדים בלבד.
10. אין להשליך למדורה חומרים דליקים, חומרים פלסטיים, וחפצים העלולים להתפוצץ. אין לשפוך למדורה דלקים בשום אופן!
11. אין להשליך למדורה מכלים ריקים מכל סוג.
12. בישול והתעסקות עם מים רותחים ושמן על המדורה מותר רק לחניכים מעל כיתה י' בהשגחה צמודה של אחראי המדורה.
13. אין לדלג מעל המדורה / גחלים.
14. במקרה חירום בו נדלקים בגדיו של חניך/מדריך מאש המדורה – הפעולה שיש לעשות היא להישכב על הרצפה ולהתגלגל, על מנת להביא לכיבוי האש.
15. אין להשאיר את המדורה דולקת ללא השגחה.
16. יש לתדרך את החניכים לגבי כללי הבטיחות טרם תחילת הפעילות – הדלקת המדורה, מרחק ישיבה מהמדורה, כללי התנהגות, מה עושים במידה ואש אווזת בבגדי חניך, שטח פינוי.
17. יש לדאוג לכיבוי מוחלט של המדורה. ולהישאר 15 דקות לאחר הכיבוי לוודא שהאש לא נדלקת.
18. במקרה שמתפתחת שריפה יש לפעול על פי נוהל שריפה – פינוי החניכים לשטח בטוח, ספירתם, ניסיון כיבוי האש והזעקת מכבי אש.

נהלי בטיחות בעבודה, כלי עבודה, וחומרים מסוכנים

כללי

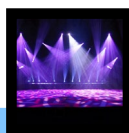
1. נוהל זה מתייחס לפעילויות בהן יש שלב הקמה או פירוק משמעותיים, ובכלל למצבים בהם חברי תנועה, מדריכים או חניכים נדרשים לבצע עבודות פיזיות.
2. חובתו של רכז האירוע המתכנן את האירוע, להתייחס לחלקים אלה בצורה בלתי נפרדת מהאירוע.
3. יש לקיים ניהול סיכונים מפורט ומתועד, ולצרפו לתיק אירוע.
4. יש למנות אחראי בטיחות שתפקידו תדריך המשתתפים בכללי הבטיחות וביצוע מעקב אחר בקרת הסיכונים.

הבטחת תנאים מתאימים לעבודה

- באחריות רכז האירוע לדאוג לתנאים מתאימים לעבודה, ולהבטיח את שלומם של כל המשתתפים – לא רק חניכים, אלא גם כל המדריכים וצוותים עוזרים. יש לדאוג לתנאים הבאים:
1. כמות מים מספקת לכל המשתתפים.
 2. מרחב מנוחה מוצל.
 3. תדריך בטיחות בתחילת העבודה.
 4. מינוי אחראי בטיחות בעבודה.
 5. נוכחות של מע"ר ותיק עזרה ראשונה.
 6. ציוד עבודה תקין וראוי לשימוש.
 7. חניכים ומדריכים יעבדו עם כובע, בגדים מתאימים ונעליים סגורות בלבד.

חשמל וציוד חשמלי

1. העבודה מותרת רק במידה ויודעים בוודאות להפעיל את הכלי, לאחר מעבר הכשרה נדרשת.
2. יש לעבוד רק עם מכשירים תקינים ושלמים, על כל חלקיהם.
3. יש לשים לב לכבלים, קצוות הכבלים, שקעים ותקעים ולוודא שהכול שלם ותקין.
4. עבודות חשמל חובה לבצע עם נעליים לבידוד מהרצפה.
5. אין לבצע עבודות בחשמל עם כלים או איברי גוף רטובים.
6. אין לבצע אלתורים בחשמל. אין לבצע שום פעולה שאינה חיבור שקע לתקע.
7. אין לשאת את מכשירי החשמל באמצעות אחיזה בכבלים.

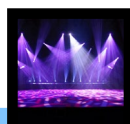

סולם ועבודה בגובה

1. חל איסור מוחלט לבצע עבודה כלשהי בגובה מעל 2 מ' מלבד למי שעבר הסמכה חוקית לכך ומצויד באמצעי בטיחות מתאימים.
2. יש לוודא את תקינות הסולם – לוודא שהוא אינו שביר, ונותן יציבות מלאה.
3. לעתים ישנם הוראות פתיחה לסולם בצדו, באם ישנן – יש לקרוא אותן ולפעול על פיהן.
4. יש לוודא הנחת הסולם על משטח יציב. סולם יונח על הקרקע בלבד.
5. בזמן העלייה על הסולם והעבודה, יאחז אדם נוסף את הסולם על מנת לאבטח ולייצב את הסולם.
6. העולה על הסולם יטפס עם יד פנויה אחת לפחות, ולא ירים דברים כבדים בזמן העלייה.
7. יש להקפיד לא להשאיר כלי עבודה, מסמרים, ברגים וכו' על משטח הסולם או על שלביו.
8. לאחר סיום העבודה יש לקפל את הסולם ולהניחו במקום שאינו מהווה סכנה לבטיחותם של האנשים באזור.

מברגה

1. שימוש במברגה יעשה ע"י חניכים משכבה ז' ומעלה, ובהשגחת מדריך צמודה.
2. יש לוודא תקינות המכשיר (כבל חשוף, מתג שבור וכו').
3. יש לוודא כי כבל החשמל אינו מהווה מכשול שניתן להיתקל בו, ושאינו עוברים מעליו בזמן העבודה.
4. אין לכוון את המברגה לכיוון אדם – גם לא בצחוק.
5. במקרה ויש צורך לעבוד עם המכשירים במקום גבוה (סולם, שולחן וכו') יקבל המשתמש את המכשיר לאחר שעלה והתייצב על המשטח.
6. האובייקט שאליו מבריגים חייב להיות מקובע היטב.
7. יש לוודא התאמה בין ראש הבורג למברגה.
8. יש להקפיד לא להגיע לשימוש יתר העלול לפגום בראש הבורג או בביט המברגה.

מקדחה

1. שימוש במקדחה יעשה ע"י חניכים משכבה י' ומעלה.
2. יש לוודא תקינות המכשיר (כבל חשוף, מתג שבור וכו').
3. יש לוודא כי כבל החשמל אינו מהווה מכשול שניתן להיתקל בו, ושאין עוברים מעליו בזמן העבודה.
4. אין לכוון את המקדחה לכיוון אדם – גם לא בצחוק.
5. במקרה ויש צורך לעבוד עם המכשירים במקום גבוה (סולם, שולחן וכו') יקבל המשתמש את המכשיר לאחר שעלה והתייצב על המשטח.
6. יש לבצע קידוח בסביבת עבודה רגועה ובטוחה בלבד.
7. אין לקדוח בקו גובה או רוחב של נק' חשמל.
8. הקדיחה תהיה באובייקט יציב שאינו מוחזק באמצעות הידיים.
9. לפני קידוח – יש לוודא שהקידוח לא יגרום נזק לקיר, קרמיקה, חלון נסתר וכו'.
10. יש להקפיד לא להגיע לשימוש יתר העלול לפגום בראש המקדח.
11. ניקיון המקדחה יעשה ע"י מדריך בלבד.

מסור ידני

1. עבודה עם מסור תעשה בסביבה רגועה ורחוקה מהמולת אנשים. במרחב שיש בו עוד אנשים יש למנות משגיח שתפקידו לראות שאנשים לא מתקרבים לאזור העבודה.
2. יש לעבוד אך ורק עם מסור ייעודי לאובייקט שאותו רוצים לנסר (עץ מעובד, ענפים, מתכת).
3. עבודה עם מסור תיעשה תמיד כלפי חוץ ולא לכיוון הגוף.
4. יד אחת אוחזת בקת המסור והיד השנייה מחזיקה את הענף או הקרש הנחתך במרחק של 20 ס"מ לפחות מהמסור.
5. יש תמיד להקפיד לא להיצמד עם הגוף לאובייקט שמנסרים ותמיד שיהיה מרחק גדול ככל הניתן בין המסור לגוף.
6. בכל שלב שהמסור לא בשימוש יש לשים אותו בתוך הנרתיק או במקום סגור שאין סכנה שייתקלו בו או ידרכו עליו.

פטיש

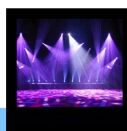
1. לפני העבודה יש לבדוק שהראש של הפטיש לא רופף ואין סכנה שהוא יעוף.
2. יש לוודא שהחלק איתו דופקים שלם ואין סכנה שבזמן העבודה יעופו שבבים.
3. יש להיות זהירים באופן כללי כדי לא לפגוע במשטח עליו דופקים או בידיים.
4. יש להשגיח שסביבת העבודה רגועה ובטוחה.

הלמניה

1. אין להשתמש בהלמניה או פטיש 5 ק"ג החל מדמדומים ראשוניים.
2. חובה לנעול נעליים סגורות, ואין לחבוש כובע שמפריע לשדה הראייה.
3. יש להשתמש בהלמניה עגולה שהחלק ההולם הוא עגול בלבד ולא בולט מגבולות השרוול.
4. השימוש בהלמניה יעשה בזוג בלבד.
5. גובה הזוג ההולם וכוחו צריך להיות שווה.
6. אם יש צורך באדם נוסף שיחזיק את הבזני"ט על מנת לקבע אותו ראשונית לקרקע עליו לאחוז את הבזני"ט עם כפפות עבודה בחלק התחתון שלו, כך שלא תהיה סכנה לידיו מההלמניה.
7. לאחר שהבזני"ט נכנס מעט לאדמה אסור שיהיה אדם נוסף (שלישי) שמחזיק אותו בתחתיתו.
8. יש לתאם את מספר המכות לפני תחילת ההלימה. עד 10 מכות.
9. יש לקרוא בקול את מספר המכות תוך כדי הלימה על מנת להישאר מתואמים.
10. בתום מספר המכות המסוכמות יש לעצור, לבחון האם הבזני"ט בעומק הרצוי ולאחר מכן לחזור על הפעולה עד הגעה לעומק הרצוי.

פטיש 5 ק"ג

1. העבודה עם פטיש 5 ק"ג תעשה בסביבה רגועה ושקטה ובשעות האור. יש להבטיח כי אין אנשים קרובים לאדם ההולם בפטיש היכולים להיפגע מהנפת הפטיש.
2. יש להשתמש בפטיש 5 ק"ג תקני, עם קת תקינה.
3. לפני השימוש יש לוודא כי ראש הפטיש מחובר בצורה טובה וחזקה לקת ואין סכנת התנתקות שלו בזמן השימוש.
4. השימוש עם פטיש 5 יעשה ע"י בן אדם אחד בלבד. יש לעבוד עם כפפות.
5. אין להניף את הפטיש מעל גובה הכתף.
6. יש להחזיק את היתד בזוויות הרצויה בעזרת הרגל, לאחר מכן להלום מכות ראשונות בצורה זהירה ולא בעוצמה חזקה מדי עד לקבוע ראשוני של היתד באדמה.
7. לאחר קיבוע ראשוני יש להוציא את הרגל ולהמשיך להלום עד לעומק הרצוי.

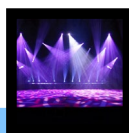

כלי גינון ועיבוד – קלשון/מעדר/את/מגרפה/מכוש וכו'

1. לפני העבודה יש לוודא שהראש של הכלי יציב ולא רופף.
2. יש לעבוד במרחק של לפחות שני מטר מכל אדם אחר בסביבת העבודה.
3. עבודה תמיד תיעשה כאשר שני הידיים אוחזות את המוט.
4. יש ללוות תמיד במבט את הכלי בזמן ההנפה.
5. כאשר במשטח העבודה יש אבנים יש להיזהר מחתיכות שעפות ובמקרים של משטח סלעי להשתמש במשקפי מגן.
6. אין להשאיר כלי ללא השגחה. הוא יימצא תמיד ביד של מי שעובד או במחסן או במקום שבו כלי העבודה מרוכזים ומסודרים.
7. במזמרה – אין לחתוך כל חומר שאינו ענפים. בסיום העבודה יש לסגור באמצעות הקפיץ.

שימוש בחומרים מסוכנים

1. חומרי ניקיון, חיטוי הדברה וכדומה יאוחסנו תמיד כשהם סגורים, באריזתם המקורית בלבד, בארון נעול.
2. עבודה עם חומרים רעילים מותרת לש"ש בלבד (או בוגרים יותר) לאחר תדריך בטיחות.
3. יש לפעול עם חומרים אלו בהתאם להנחיות היצרן המופיעות על גבי האריזה.
4. אין לעשן בזמן עבודה עם חומרים מסוכנים.
5. יש לשטוף ידיים בגמר העבודה.
6. במקרה של פגיעה מחומר מסוכן יש לפעול ע"פ הנחיות היצרן ולהתקשר למגן דוד אדום לקבלת הנחיות.
7. אחסון דלק מסוג כלשהו יעשה בג'ריקן שיסומן באיזולירבנד אדום עם כתובת גדולה ברורה – "סכנה – דלק!".
8. אין לאחסן דלקים מכל סוג בבית היוצרים.

אירועים בבית היוצרים

נוהל זה מתייחס לאירועים מיוחדים, המתרחשים בבית היוצרים או במקומות אחרים ביישוב במסגרת פעילות של בית היוצרים. המאפיינים המרכזיים של אירועים אלו הינם:

- ✓ ריבוי משתתפים.
- ✓ ריבוי פעילויות, ומגוון פעילויות אשר קורות במקביל.
- ✓ מרחב 'פתוח' יחסית, המצמצם את יכולת השליטה החינוכית במשתתפים.

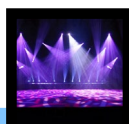
ההיערכות וקבלת האישורים לכל האירוע יעשה בהתאם לסוגו, ע"פ הטבלה לסיווג פעילויות המופיעה בתחילת החוברת.

נוהל זה יפרט בחלוקה לשני נושאים כללי עבודה ובטיחות לאירועים מיוחדים מסוג זה. בכל פעילות אשר לא הוגדר לה נוהל ספציפי בפרק זה, או בפרקים אחרים בחוברת זו, יש להתייעץ עם מרכז חיים בשלבי התכנון המוקדמים.

בטיחות פיזית

ככלל, באירועים המוניים יש לקחת בחשבון התנהגות לא צפויה, ולא אחראית של המשתתפים. אדם בתוך אירוע המוני לרוב לא יפעיל את מירב שיקול הדעת שלו, ויבחן את צעדיו באופן בטיחותי. לכן מחובתנו לייצר סביבה בטיחותית במיוחד, אשר לוקחת בחשבון גם את הטעויות שהמשתתפים באירוע יכולים לבצע.

1. **גידור פיזי** – באירוע באופי המוני, יוקם גידור ארעי תקני במקומות בהם אין גדר קבועה, על מנת לווסת כניסה ויציאה של קהל מהאירוע מהפתחים המוגדרים בלבד. כמו כן, בכל הפרש גבהים של מעל 50 ס"מ יש להציב מעקות תקניים על מנת למנוע נפילה.
2. **אבטחה** – באירועים המוניים ובהתייעצות מוקדמת עם מרכז חיים ועם גורמים מהרשות המקומית יש להזמין מאבטחי אירועים למשימות בידוק והבטחת הסדר הציבורי.
3. **קהל** – במקומות מורשים בהם יש מגבלה לכמות הקהל יש לציית להנחיות ולא לעבור על הכמות המותרת.
4. **יציאות חירום** – יש להיערך ליציאה מהירה של הקהל באירוע במקרה חירום, ולהבטיח מספר מקסימלי של יציאות חירום. אין לקיים אירוע במתחם נעול לחלוטין. המפתחות לדלתות נעולות ימצאו אצל אחראי האירוע לאורך כל זמן האירוע. יש לשמור על מעברים פנויים לשעת חירום.
5. **שירותים** – יש לדאוג לשירותים בכמות מספקת לכמות הקהל. יש להבטיח כי השירותים יהיו נקיים ונגישים, וכי בקרבתם ישנם מים זורמים וסבון לשיטת ידיים. באירועים המוניים יש להציב שלטי הכוונה לכיוון השירותים.

6. **עמודים ניידים** – הגברה ותאורה, תוצב אך ורק על גבי מתקנים תקינים ותקינים שיוצרו לצורך מטרה זו. יש לקבע ולחזק אותם על מנת למנוע התהפכות, ולמנוע גישת קהל אליהם. באירועי חוץ בהם ישנה רוח שעלולה להפיל עמודים יש לקבע באופן מיידי כל דבר אשר עלול ליפול ולגרום לנזק.
7. **במות** – כל במה ארעית שגובהה עולה על 40 ס"מ מחויבת באישור מהנדס מבנים (קונסטרוקטור) ביום האירוע. אין לעשות כל שימוש בבמה לפני אישורה ע"י מהנדס.
8. **תפאורה** – תליית תפאורה תעשה באופן שימנע בצורה מוחלטת כל אפשרות של נפילה. חומרים דליקים יורחקו מגופי תאורה מפיצי חום.
9. **בנייה מחנאית וכתובת אש** – מותרת רק באישור שבועיים מראש ע"י מרכז חיים, וקבלת הנחיות בטיחות מתאימות.
10. **בישול בגז** – יש להימנע ככל הניתן מבישול בגז בזמן אירועים המוניים. אם יש הכרח לבשל הבישול יבוצע מחוץ למתחם האירוע, וע"פ נהלי בישול בכירות גז.
11. **חשמל** – באירועים עם ריבוי במות וצרכני חשמל, יש לבצע תכנון של תוכנית החשמל באירוע בעזרת חשמלאי מוסמך, על מנת למנוע עומסי יתר. בכל מקרה, יש להשתמש במוצרי חשמל על בסיס נהלי בטיחות לשימוש בצידוד חשמלי (בפרק פעילות רגילה בבית היוצרים).
אין לתלות תפאורה, שילוט או קישוטים על כבלי חשמל.
העברת כבלי חשמל תעשה באופן שימנע דריכת קהל או נסיעה על כבלים. יש לבצע זאת באחת הדרכים הבאות בלבד, ע"פ סדר עדיפויות:
א. העברת הכבל מחוץ לשטח תנועת הקהל, או בצמוד לקירות ובהצמדה עם איזולירבנד.
ב. העברת הכבל בגובה של מעל 2.5 מ', או ע"י קיבוע צמוד לתקרה.
ג. כיסוי הכבל במשטח P.V.C, וקיבועו לרצפה באופן שדריכת קהל לא תזיז אותו.
12. **עבודת הקמה ופירוק** – תתבצע ע"פ נהלי העבודה ושימוש בכלי עבודה, כפי שהם מופיעים בחוברת זו.
13. **הובלת ציוד ברכבים** – באחריות רכז האירוע לדאוג כי הובלת הציוד תעשה ככל הניתן ברכבי מנהלה המיועדים לכך, ובכל אופן לא תתבצע העברת ציוד ברכבים באופן העלול לסכן את הנוסעים באותו רכב. יש לקיים הפרדה בין נוסעים למטען.
14. **ניהול סיכונים** – יש לבצע תכנון ניהול סיכונים לכל השלבים באירוע, באופן קפדני ומדוקדק ולמנות במידת הצורך אחראי בטיחות שיבצע מעקב אחר בקרת הסיכונים.

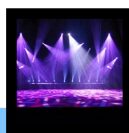
תכנון, ניהול ומעטפת ארגונית

1. **לוחות זמנים** – יש לבצע תכנון מדויק וריאלי ללוחות הזמנים לשלבי ההקמה ולשלבי האירוע עצמו. בשלב ההקמה יש לקחת בחשבון זמני נסיעות, זמני הגעה וכינוס, זמני פריקות והעמסות, זמני עבודה, זמני מנוחה, תדריכים ושיחות והתמודדות עם מצבים בלתי מתוכננים. לשלב האירוע יש לקחת בחשבון זמני מעברים וזמני הפסקת, וכמובן זמנים ריאליים לפעילויות עצמן.
2. **תכנון לו"ז מתגלגל** – יש לתכנן מראש את הלו"ז הלוגיסטי של האירוע, כלומר מה צריך לעשות בכל שלב ושלב בזמן האירוע עצמו, על מנת שהפעילויות יתקיימו כסדרן. הלו"ז המתגלגל יעבור לבעלי תפקידים באירוע על מנת להביאו לידי ביצוע.
3. **הגדרות תפקידים** – באחריות רכז האירוע לבצע האצלת סמכויות ולהגדיר תפקידים נוספים שיסייעו לו לנהל את האירוע בצורה הטובה והבטוחה ביותר. לכל בעל תפקיד יש לכתוב הגדרה תפקיד פשוטה וברורה בה כתוב בדיוק מה משימותיו לשעת האירוע.
4. **רשימת ציוד** – יש לעבוד עם רשימת ציוד אחת מסודרת, בה מרוכז כלל הציוד באירוע, בדגש על ציוד שאינו מתכלה. זאת על מנת להבטיח שמירה על הציוד והחזרתו בצורה תקינה ומוכנה לשימוש.
5. **טלפונים ומספרי חירום** – רכז האירוע יחזיק עליו כחלק מתיק האירוע מספרי טלפון של בעלי התפקידים והמדריכים באירוע, כמו כן מספרים של אנשי קשר וגורמים רלוונטיים, ומספרי טלפון לשעת חירום.
6. **נהלים** – יש לכתוב מראש נהלים ייחודיים לאירוע, ולציין מי צריך לדעת אותם וכיצד. לדוג': בתחנת הכנת צמידים יש לתדרך לפני האירוע את המפעילים בתכנה על נהלי שימוש במספרים וכללי הבטיחות בעבודת ילדים עם מספרים.

מסיבה

פעילות הכוללת מסיבה דורשת התייחסות בשלב התכנון והקפדה על הכללים הבאים:

1. השגחה צמודה על מערכת ההגברה על מנת למנוע סכנת נפילה או התחשמלות.
2. נוכחות בולטת ואינטנסיבית של מדריכים שתפקידם לשמור על המרחב הבטוח של החניכים ולמנוע הטרדות ואי-נעימויות.
3. אספקת מי שתיה צוננים במקום נגיש בולט וזמין, כולל כוסות חד פעמיות.

יציאה מאורגנת ופעילויות מיוחדות

נוהל עדכון הורים והוצאת אישורי הורים

1. האישור השנתי של החניכים תקף לגבי הפעילות השגרתית בבית היוצרים, פעילות מיוחדת בבית היוצרים, ופעילויות מיוחדות בשטח היישוב.
2. לחניכים עד כיתה ח' כולל – על כל פעילות החורגת משעות הפעילות הקבועות יש לעדכן את ההורים טלפונית יום מראש.
3. כל פעילות שאינה מופיעה באישור ההורים השנתי – יציאה מחוץ ליישוב, טיול, סמינר, פעילות הכוללת לינה, לילה לבן וכו' – מצריכה קבלת אישור בכתב מההורים על השתתפות בפעילות.
4. אישור הורים יש להוציא ע"פ הפורמט התנועתי בלבד.
5. יש לפרט באישור את כלל מרכיבי האירוע, כולל פעילויות מיוחדות, הגעה וחזרה.
6. הפצת אישור הורים תהיה לאחר אישור רכזת בית יוצרים בלבד.
7. אין השתתפות בפעילות מיוחדת ללא אישור הורים. השתתפות חניך בפעילות מיוחדת ללא אישור הורים הינה עבירה חמורה ביותר על נהלי התנועה.
8. יש לשמור את אישורי ההורים בקלסר בית היוצרים עד תום השנה.

נוהל הסעה מאורגנת

הסיכונים בהסעה

הסעה מאורגנת היא פעולה עם גורמי סיכון רבים, ומספר אפשרויות לפגיעה:

1. תאונה בעת העלייה לרכב ההסעה או בעת הירידה ממנו
2. תאונה של ילד היורד מהסעה ונדרש לחצות כביש
3. אלימות והתפרעות של חניכים במהלך הנסיעה
4. השארת ילד ברכב ההסעה בתום הנסיעה
5. תאונת תדרכים במהלך הנסיעה

על מנת למנוע תאונות הקשורות בהסעה, עלינו להזמין הסעות מחברות מאושרות בלבד, לתכנן היטב את הנסיעה, למנות אחראי מתאים, ולתדרך אותו לפעול בהתאם לכללי הבטיחות.

הזמנת הסעה

יש להזמין הסעות רק מחברות אשר מקיימות את התנאים הבאים:

1. חברה בעלת רישיון להסעת תלמידים מהמפקח על התעבורה.
2. החברה מעסיקה קצין בטיחות בתעבורה.
3. החברה מצהירה כי לכל הנהגים המועסקים על ידה יש אישור על העדר עבירות מין.

הזמנת הסעה תעשה ע"ג 'טופס הזמנת הסעות' תנועתי בלבד, אשר כולל נספח בטיחות ובטחון.

תכנון הנסיעה

1. יש למנות אחראי נסיעה – לא חייל פרק משימה, ולא חייל בשל"ת.
2. יש למלא תיק נסיעה מסודר במחשב – אשר יאושר ע"י רכזת בית יוצרים טרם הנסיעה.
3. במידה ואחראי הנסיעה הינו ש"ש – הוא יתודרך ע"י רכזת בית יוצרים פנים אל פנים.
4. יש לקבוע מקומות עצירה להעלאת והורדת נוסעים במקומות בטוחים – מגרש חניה, או לצד מדרכה רחבה.
5. יש להקפיד לתזמן היטב את זמני ההסעות, ולהשאיר מרווח זמן מספיק לעלייה על אוטובוסים ולהעמסתם בתיקים במידת הצורך.

נהלי בטיחות לנסיעה

טרם הנסיעה

1. עליך להגיע להסעה עם תיק מלווה הסעה מודפס ומכשיר סלולרי טעון.
2. התייצב בתחנה הראשונה כ-10 דקות לפני זמן התייצבות החניכים.
3. אסוף את החניכים במקום בטוח. אין לאפשר התקהלות חניכים על מדרכה צרה.
4. עם הגעת האוטובוס לפני עליית החניכים, וודא הוא עוצר בצורה בטיחותית (צמוד למדרכה) ובדוק אותו לפי טופס בדיקת אוטובוס. וודא כי ישנם מספיק מקומות ישיבה לפי מספר החניכים הרשום בתיק זה.
5. עם סיום העמסת התיקים לתאי המטען התחתונים – וודא שכל הציוד הוכנס, וכי לא ננעל חניך/מדריך בפנים. אין להעמיס ציוד במפלס העליון של האוטובוס כך שיקשה על היכולת לצאת מהאוטובוס במהירות.
6. תדרך את הנהג לגבי תחנות העצירה, תחנת היעד וציר הנסיעה.

במהלך הנסיעה

1. עליך לשבת במושב הקדמי של האוטובוס. הישאר ער וודא כי הנהג נוסע בציר הנסיעה ובהתאם לחוק. ערנותך יכולה להציל חיים!
2. יש לפזר את המדריכים כך שישבו במפוזר ככל הניתן באוטובוס ולא לרכזם מקדימה. תפקיד המדריכים בנסיעה הוא להשגיח על החניכים על מנת לקיים את הנסיעה בצורה בטיחותית.
3. לפני כל יציאה מתחנה (כולל תחנת המוצא) – בצע בדיקת נוכחות כפולה – מספרית ושמית. התקשר לרכזת האחראית עליך לקבלת אישור יציאה לדרך.
4. בעליית חניכים לאוטובוס בכל תחנה – אם ישנם חניכים הנמצאים ברשימה להסעה, ולא הגיעו – חובה לדווח בהקדם לרכז ההסעות.
5. וודא כי כל החניכים יושבים במקומם **וחוגרים במהלך כל הנסיעה**, אין להוציא חלקי גוף או חפצים מחלונות הרכב. אין לקום משום סיבה במהלך הנסיעה, גם לא על מנת לזרוק זבל בפחים או להעביר דברים מאחד לשני. **בנסיעה – יושבים!**
6. יש להימנע מעצירות! אם יש צורך דחוף לשירותים יש לעשות במקומות מסודרים בלבד, כגון חניונים או תחנות דלק. הראשון שירד מהאוטובוס יהיה מדריך אשר יודא כי המקום מסודר וניתן לרדת. במהלך העצירה יישאר מדריך על האוטובוס לוודא שאף זר לא נכנס אליו. בתום העצירה יש לבצע בדיקת נוכחות בבדיקה כפולה (שמית, ומספרית) לפני המשך הנסיעה.

פיזור חניכים בנסיעה חזור

1. כל חניך ירד לפי התחנה שנקבעה מראש ומופיעה ליד שמו ברשימת החניכים. אין לבצע כל שינוי בתחנת ירידה לפי שיקול דעת של מלווה הסעה, מדריך, או חניך.
2. שינוי תחנת ירידה של חניך תתאפשר רק לאחר שמלווה ההסעה קיבל באופן ישיר אישור טלפוני מהורי החניך, כי הם מבינים היכן הולכים להוריד את החניך, הם מאשרים זאת והם בטוחים שיש לו כיצד להגיע הביתה מאותה נקודה.
3. אין לשנות מסלולי נסיעה. הוספת תחנת הורדה מותרת רק על ציר הנסיעה ובאישור הורי החניכים כמפורט בסעיף הקודם.
4. על כל שינוי בתחנת ירידה של חניך, בנוסף לאישור הורים, יש לקבל אישור מרכז הסעות או רכז בית יוצרים.

בגמר הנסיעה

5. וודא כי האוטובוס עוצר במקום בטוח, רד אתה ראשון והורד את כל החניכים בצורה מסודרת בתאום עם האחראי בשטח/רכז ההסעות.
6. סרוק את האוטובוס – לוודא שלא נשכח חפץ או אדם עליו.

נוהל נסיעה בתחבורה ציבורית

1. יש להגדיר מדריך אחראי על הנסיעה שמכיר את המסלול היטב, ודואג לתשלום במרוכז.
2. לפני העלייה לאוטובוס/רכבת יש להקפיד על המתנה מסודרת, לפי קבוצות, במרחק בטוח משפת הכביש/רציף.
3. העלייה לאוטובוס/רכבת תתנהל בצורה מסודרת בהכוונה ובפיקוח של המדריכים. יש לרכז את החניכים במידת האפשר בקרון או באזור אחד.
4. אין לאפשר לחניכים עמידה או ישיבה במסדרון הכניסה של הרכבת ובמעברים, ואין לאפשר שיטוט ללא השגחה.
5. יש לחזור ולהזהיר שאין לרדת מהאוטובוס/רכבת ללא הוראה מפורשת של המדריך שאחראי על הנסיעה.
6. יש לקיים מפקד חניכים לפני ואחרי העליה, לפני ואחרי הירידה, ובזמן הנסיעה מעת לעת.

נהלים ליום סיור עירוני

כללים לתכנון הפעילות

1. **ניהול סיכונים** – יש לבצע תכנון ניהול סיכונים לכל השלבים באירוע, באופן קפדני ומדוקדק. במידת הצורך, ולפי שיקול דעת, יש למנות אחראי בטיחות שיבצע מעקב אחר בקרת הסיכונים.
2. **סיור מקדים** – יש לקיים סיור הכנה במקום הפעילות, לאיתור סיכונים ומפגעים, והתאמת המקום לפעילות.
3. **לוחות זמנים** – יש לבצע תכנון מדויק וריאלי ללוחות הזמנים לפעילות. יש לקחת בחשבון זמני מעברים וזמני הפסקת, וכמובן זמנים ריאליים לפעילויות עצמן.
4. **תכנון לו"ז מתגלגל** – יש לתכנן מראש את הלו"ז הלוגיסטי של האירוע, כלומר מה צריך לעשות בכל שלב ושלב בזמן האירוע עצמו, על מנת שהפעילויות יתקיימו כסדרן. הלו"ז המתגלגל יעבור לבעלי תפקידים באירוע על מנת להביאו לידי ביצוע.
5. **הגדרות תפקידים** – באחריות רכז האירוע לבצע האצלת סמכויות ולהגדיר תפקידים נוספים שיסייעו לו לנהל את האירוע בצורה הטובה והבטוחה ביותר. לכל בעל תפקיד יש לכתוב הגדרה תפקיד פשוטה וברורה בה כתוב בדיוק מה משימותיו לשעת האירוע.
6. **טלפונים ומספרי חירום** – רכז האירוע יחזיק עליו כחלק מתיק האירוע מספרי טלפון של בעלי התפקידים והמדריכים באירוע, כמו כן מספרים של אנשי קשר וגורמים רלוונטיים, ומספרי טלפון לשעת חירום.
7. **נהלים** – בנוסף לנהלי התנועה אשר חלים בסיור, יש לכתוב מראש נהלים ייחודיים לאירוע, ולציין מי צריך לדעת אותם וכיצד. לדוג': בתחנת הכנת צמידים יש לתדרך לפני האירוע את המפעילים בתכנה על נהלי שימוש במספרים וכללי הבטיחות בעבודת ילדים עם מספרים.
7. **נסיעה באוטובוס** – נסיעה באוטובוסים בהסעות מאורגנות הינה נסיעה תנועתית לכל דבר, יש למנות לה מלווה נסיעה ולפעול לפי כל הנהלים הנהוגים בנסיעה מאורגנת.
8. **הובלת ציוד ברכבים** – באחריות רכז האירוע לדאוג כי הובלת הציוד תעשה ככל הניתן ברכבי מנהלה המיועדים לכך, ובכל אופן לא תתבצע העברת ציוד ברכבים באופן העלול לסכן את הנוסעים באותו רכב. יש לקיים הפרדה בין נוסעים למטען.

תדריך נהלים למדריך

1. למרות שמדובר בפעולה יומיומית עבור החניכים, יש להבהיר – אתם כמדריכים אחראים על חיי החניכים במהלך הפעילות, על כלל היבטיה.
2. אתם העיניים היחידות על החניכים, עליכם להיות בקשר עין עם כל החניכים כל הזמן.
3. יש לספור את החניכים בכל שינוי מקום או פעילות, וככלל – כל הזמן.
4. יש להקפיד על כללי זהירות בדרכים על בסיס 'נהלי הליכה מאורגנת וזהירות בדרכים'.
5. אין ללכת או לקיים כל פעילות יחפים.
6. הליכת חניך לשירותים באישורכם בלבד ובמעקב שלכם, במקומות מסודרים.
7. יש להקפיד על שתייה מרובה שלכם ושל החניכים. למלא מים בתחנות ובמקומות שאפשר. להקפיד על שהייה בצל. בשמש יש לחבוש כובע.
8. יש לגלות רגישות כלפי אנשים נוכחים באזור. אין לבצע כל פעילות אשר עלולה להוות מטרד עבור אנשים במרחב. תפקידך כמדריך – הפעלת שיקול דעת.
9. יש להימנע מחיכוך עם אנשים. לא נענים לקריאות של אנשים, לא יוצרים מהומה ולא מפרים את שגרת הרחוב בצורה שעלולה לפגוע באנשים במרחב.
10. במקרה של חיכוך לא נעים עם זרים יש להתרחק מיד מהמקום. יש לשמור על קור רוח ולהימנע מהתלהטות.
11. יש להתרחק מיד מכל גילוי אלימות במרחב הציבורי.
12. במקרה של גילוי אלימות פיזית מצד עובר אורח (כלפי משתתפי הפעילות, או כלפי אדם אחר) יש להתרחק מיד מהמקום ולהפסיק את הפעילות. יש לדווח באופן מיידי לרכז האירוע.
13. יש לשים לב למפגעים בטיחותיים וחפצים חשודים.
14. על כל דבר חריג, כל חריגה מהנהלים הנ"ל, כל פציעה או חשש כלשהו, חובה לדווח מיד.
15. יש להיות זמינים בטלפון כל הזמן.

תדריך נהלים לחניך

לפני תחילת הפעילות המדריך יעביר לחניכיו תדריך ובו :

1. סקירה כללית של לוי"ז יומי – מה אנחנו הולכים לעשות, איפה אנחנו הולכים להיות.
2. הגדרת כללי התנהגות במרחב הציבורי :
 - א. יש לגלות רגישות כלפי אנשים נוכחים באזור. אין לבצע כל פעילות אשר עלולה להוות מטרד עבור אנשים במרחב. תפקידך כמדריך – הפעלת שיקול דעת.
 - ב. יש להימנע מחיכוך עם אנשים. לא נענים לקריאות של אנשים, לא יוצרים מהומה ולא מפרים את שגרת הרחוב בצורה שעלולה לפגוע באנשים במרחב.
 - ג. במקרה של חיכוך לא נעים עם זרים יש להתרחק מיד מהמקום. יש לשמור על קור רוח ולהימנע מהתלהטות.
 - ד. יש להתרחק מיד מכל גילוי אלימות במרחב הציבורי.
3. הימצאות אך ורק במקום שהוגדר, לא נעלמים בלי להודיע.
4. כללי זהירות בדרכים – על בסיס 'נהלי הליכה מאורגנת וזהירות בדרכים'.
5. חלוקה לצמדי ברזל – צמדי ברזל נמצאים ביחד תמיד.
6. לוודא שלכל החניכים יש את מספרי הטלפון של המדריכים, ושהמספרים של החניכים ברשימה נכונים.
7. הליכה לשירותים לפני שיוצאים.

רשימת ציוד לדוגמה

חניך/ה	מדריך/ה
כובע	כובע
3 ליטר מים	3 ליטר מים
טלפון טעון	טלפון טעון
ציוד רפואי נדרש לפי בעיות רפואיות	ציוד רפואי נדרש לפי בעיות רפואיות
אי הבאת חפצי-ערך מיותרים	אי הבאת חפצי-ערך מיותרים
	רשימת חניכים מודפסת
	מפה של אזור הסיור
	דף נהלים

נהלי בריכה

פעילות מים היא פעילות בעלת גורמי סיכון רבים ומשמעותיים. מערכת החינוך ידעה מקרים רבים מדי של מוות כתוצאה מטביעה, גם במקרים של רחצה במקומות מוסדרים עם שירותי הצלה. עם הגיענו לשטח הבריכה, עלינו ועל המדריכים להעלות פי כמה את מידת הערנות והדריכות שלנו, ואת רמת המשמעת.

להלן תמצית הנחיות חוזר מנכ"ל בנושא רחצה במים, יש לפעול ע"פ הנחיות אלו כלשונן, ולהחמירן ע"פ שיקול דעת מקדים ובזמן אמת:

כללי

1. הרחצה בבריכה אינה מותרת כחלק מטיול.
2. נוהל זה מתייחס לרחצת יום בלבד. לגבי רחצת לילה יש לקבל אישור מיוחד והנחיות ממרכז חיים.
3. לרחצה בבריכה יוגדר אחראי פעילות – שהוא בקשר עם מפעיל הבריכה והמציל, והוא אחראי על סגל ההדרכה.

אישורים

תהליך קבלת האישורים מהבריכה עורך לרוב בין שבוע לשבועיים – יש להתחיל תהליך זה שבועיים לפני הפעילות.

1. יש לקבל ממפעיל הבריכה רישיון עסק בתוקף של הבריכה, ולצרף אותו לתיק הפעילות.
2. יש לוודא כי מפעיל הבריכה מחזיק בפוליסה צד ג' המכסה את אחריותו בגין פעילות. יש להחתים את חברת הביטוח של מפעיל הבריכה על טופס נספח 'אישור קיום ביטוחים' לפי הפורמט התנועתי.
3. יש לקבל אישור ביטחוני על יציאה לבריכה מהלשכה לתאום טיולים.
4. יש לוודא אישורי הורים והצהרות בריאות לכלל החניכים המשתתפים בפעילות, וכי באישור מצוין במפורש כי הם יודעים לשחות. אם לא מצוין במפורש, ייחשב הילד כלא יודע לשחות.

הגבלות גילאים

1. תלמידי כיתות א'-ד' – רשאים לרחוץ אך ורק באזור המסומן כמים רדודים.
2. ה' ומעלה – רשאים לשחות במים עמוקים רק אם עברו מבחן שחייה ע"י המציל בבריכה – כלומר שהמציל בבריכה אישר כי הם יודעים לשחות ורשאים לשהות במים העמוקים.

המדריכים

1. יחס ההדרכה המינימלי יהיה 2 מדריכים בוגרים (ש"ש ומעלה) על כל 15 חניכים.
2. מדריכי הקבוצות ילוו את הפעילות, ויהיו אחראים בראש ובראשונה על חניכי קבוצתם.
3. מחצית מהמדריכים יהיו בתוך המים ומחצית ישהו מחוץ למים. תפקיד המדריכים הוא להשגיח משפת הברכה ומתוך הברכה, לוודא שאף חניך לא טובע, ושכללי המשמעת נשמרים.
4. המדריכים יפעלו לפי הוראות אחראי הפעילות.
5. במידה וישנן בעיות משמעת העלולות לסכן את הרוחצים – יש להפסיק את הרחצה באופן מיידי.

מיקום הרחצה

1. ייקבע ע"י המציל הנוכח במקום בתאום עם האחראי על הפעילות.
2. יגודר בחבל עם מצופים.
3. עדיפות שיוגדר מיקום רחצה מיוחד לחניכים, בנפרד משאר הרוחצים בברכה.
4. חניכים שלא נכנסים לברכה, ישהו במקום מוגדר בצל עם מדריך.

הצלה ועזרה ראשונה

1. במהלך כל זמן הרחצה והשהייה במקום יהיה נוכח מציל מוסמך עם ערכת ע"ר.
2. בנוסף על המציל, יהיה נוכח מע"ר מוסמך עם ערכת ע"ר.

תדריכים

1. יש לתדרך את הסגל לקראת פעילות מים, ולהעביר להם את עיקרי התדריך בכתב.
2. יש לתדרך את התלמידים לפני פעילות מים. תלמיד שלא נכח בתדריך לא יורשה לשחות. התדריך יכיל:
 - א. נקודות הקשורות לתנאי השטח במקום, מקום התכנסות, וסימנים מוסכמים.
 - ב. הגדרת זמנים.
 - ג. התנהגות במקרה של טביעה או חשד לטביעה.
 - ד. איסור על משחקים מסוכנים וקפיצות למים.
 - ה. איסור על שימוש באביזר שחיה כלשהו, מלבד משקפי שחיה (לא משקפות צלילה).
 - ו. גבולות גזרה.
 - ז. נק' מנוחה לתלמידים שלא נכנסים למים.

מפקד חניכים

1. לפני היציאה לפעילות יש לחלק את החניכים לזוגות, על מנת לבצע מפקדי זוגות – "כל אחד מוודא שהזוג שלו נמצא".
2. יש לבצע מפקדי זוגות ומפקדים שמיים בזמנים הבאים :
 - א. עם ההגעה למקום הפעילות ולפני תחילתה
 - ב. לפני כל כניסה למים
 - ג. אחרי כל יציאה מהמים
 - ד. בסיום הפעילות

זמן הרחצה

1. זמן הרחצה לא יעלה על 45 דקות.
2. במידה ונכנסים יותר מפעם אחת, אורך ההפסקה יהיה 15 דקות לפחות, וסך כל זמן השהות במים לא יעלה על שעתיים.
3. אין להיכנס למים שעתיים לאחר ארוחה כבדה, או שעה לאחר ארוחה קלה.
4. חמש דקות לפני המועד שנקבע לתום הרחצה יכריז האחראי על הפעילות על יציאה מהמים, והמלווים יפעלו להוצאת התלמידים מהמים ולארגונם מחוץ למים. אין להרשות שהייה נוספת במים ולו גם לזמן קצר ביותר.
5. בסיום הרחצה יש לערוך מפקד זוגות וכן מפקד שמיי.

במקרה של טביעה

1. במקרה שהחל אחד התלמידים לטבוע יפעל המלווה להצלתו לפי מיטב הבנתו ויזעיק את המציל ואת החובש או את מגיש העזרה הראשונה.
2. אחראי הפעילות יזעיק את מד"א לפי שיקול דעתו ולאחר התייעצות עם המציל או עם החובש או עם מגיש העזרה הראשונה.

נהלי השתתפות בהפגנה מאורגנת

כללי

נוהל זה מתייחס ליציאת קבוצה מאורגנת מהתנועה, להפגנה אשר מאורגנת ע"י גורם אחר. משטרת ישראל היא הגוף הממונה על אישור קיומן של הפגנות. חל איסור על השתתפות בהפגנה שאינה מאושרת ע"י המשטרה.

חבירה

בשלב הראשוני, יש ליצור קשר עם מארגני ההפגנה, ולוודא שההפגנה מתואמת עם המשטרה, ושהיא באופי מתאים ולא אלים. יש לדרוש לראות את האישור בכתב שניתן מהמשטרה. חשוב בשלב הזה להבין במדויק מי הגוף שעומד מאחורי ההפגנה, ומה המסרים המרכזיים שלה. כמו כן, יש להשיג מהמארגנים כמה שיותר פרטים על ההפגנה:

1. מסלול ההפגנה ומיקומים
2. נקודות בטוחות לירידה מאוטובוסים ולעלייה אליהם.
3. לוחות זמנים
4. אופי ההפגנה
5. סידורי אבטחה ורפואה במקום
6. אנשי קשר רלוונטיים
7. סידורי חניה

אישורי הורים

יש לקבל מהורי כל החניכים אישור הורים חתום, ע"פ הפורמט המקובל, אשר מציין בתוכו את דרכי ההגעה והחזרה, את מיקום ההפגנה, את נושא ההפגנה ואת העובדה שהיא מאושרת ע"י המשטרה.

בניית תיק להפגנה

יש להגדיר להפגנה רכז אשר יבנה תיק הפגנה מסודר הכולל:

1. פרטים כלליים על ההפגנה
2. מיקומים – כולל איפה יורדים מהאוטובוס, ואיפה עולים עליו חזרה
3. רשימת חניכים עם כל הפרטים ובעיות רפואיות
4. לוחות הזמנים
5. נהלים להפגנה
6. מספרי טלפון של גורמים רלוונטיים

7. מספרי חירום ורפואה באזור ההפגנה (בתי חולים ומר"מ, קב"ט עירוני, תחנות מד"א ומשטרה קרובה)
8. פרטי ההסעות – אם יוצאים בהסעות מאורגנות יש למלא תיק נסיעה ע"פ הפורמט התנועתי
9. רשימת ציוד

יש לשלוח את תיק ההפגנה למרכז חיים לאישור.

ציוד להפגנה (יש להתאים באופן ספציפי)

1. תיק הפגנה + גיבויים מודפסים + חוזה עם חברת הסעות
2. אפודים זוהרים
3. מכשירי קשר
4. מגפון + סוללות חדשות
5. תדריכונים לחניכים
6. תיק ע"ר
7. שלטים לאוטובוס
8. ציוד אישי – מים אוכל ונעליים סגורות

נהלי בסיס להפגנה

1. להקפיד על התנהגות נאותה ומכובדת
2. יש להישמע להוראות כוחות הביטחון בכל מצב
3. הגדרת מסלול ההפגנה (אם יש הליכה) וגבולות גזרה
4. הגדרת שעות
5. הימנעות מחיכוכים ואלימות, אם יש אלימות להתרחק ולדווח.
6. הגדרה ברורה של אחראים על החניכים: "מי שאחראי עליכם הוא _____ (רכז ממונה) ומספר הטלפון שלו הוא _____. כל בעיה שיש, לפנות אליו."
7. כללי זהירות בדרכים
8. בכל זמן ההפגנה יש להישמע להוראות המדריכים. הקפידו להיות זמינים בטלפון. יש להסתובב בזוגות או יותר.
9. הגדרת נקודת כינוס, מיקומים של שירותים, ברזיות ומיקומי חובשים (אם יש).
10. שמירה על ניקיון שטח ההפגנה
11. לשמור על עירנות כלפי חפץ או אדם חשוד ולדווח לכוחות הביטחון שנמצאים בשטח או לרכז האירוע.
12. שמור על הציוד שלך, הוא באחריותך בלבד

נוהל יציאה לפעילות מחוץ ליישוב או 'אטרקציה'

1. ביציאה לאטרקציות ופעילויות מיוחדות יש לפעול לפי חוזר מנכ"ל פעילויות חוץ ומים.
2. ככלל, כל יציאה מאורגנת מהעיר או יציאה לאטרקציה, מחויבת באישור בטחוני מהלשכה לתאום טיולים.
3. תיאום טיולים מתבצע ע"י מרכז חיים, כאשר אחראי הפעילות מוגדר 'אחראי שטח'.
4. כל יציאה מהיישוב מחייבת אישורי הורים של כל החניכים, ע"פ נוהל הוצאת אישורי הורים.
5. הזמנת ההסעות תעשה ע"פ נהלי הסעה מאורגנת המפורטים בחוברת זו.
6. יש לתכנן היטב את תוכנית הפעילות במקום אליו יוצאים.
7. במידת הצורך יש לקיים סיור מקדים לצורך תכנון הפעילות.
8. יש להכין דף מרכז ליום הפעילות – לוי"ז, טלפונים של אנשי קשר, טלפונים לשעת חירום, רשימת ציוד, רשימת ספקים, רשימת חניכים מפורטת.
9. הזמנת מזון מותרת אך ורק מחברות אשר מחזיקות ברישיון עסק בתוקף מטעם הרשות המקומית.
10. ביציאה לאטרקציה, יש לקבל מהנהלת האתר עותק של רישיון העסק שלהם וביטוח צד ג' בהתאם לדרישות חוזר מנכ"ל.
11. פעילויות מיוחדות יש לבצע בהתאם לחוזר מנכ"ל טיולים, וחוזר מנכ"ל פעילות חוץ בית ספרית. יש להתייעץ עם מרכז חיים לגבי החוזרים, הנהלים והחוקים הרלוונטיים.
12. בכל מקרה, יש לחתום על חוזה/הזמנת עבודה מול הספק, ולהסדיר את התשלום עם גזברות תנועת הנוער.

נוהל יציאה לאירוע בבית יוצרים חבר

מלבד פעילויות ארציות, מתקיימות לעתים פעילויות מיוחדות בבתי יוצרים, אשר מזמינות אליהן חניכים מבתי יוצרים אחרים. במקרים כאלה האחריות על החניכים חלה גם על בית היוצרים המארח, וגם על המתארח :

באחריות בית היוצרים המארח

יש למנות לאירוע אדם שתפקידו להיות אחראי על חניכים המגיעים מבתי יוצרים אחרים. משימותיו :

1. לבצע הערכה של כמות החניכים המגיעה/לעקוב אחר הרשמה.
2. לקיים עם רכזות בית היוצרים של החניכים המגיעים לאירוע שיח חינוכי אודות האירוע וההשתתפות בו.
3. להעביר לבתי היוצרים המשתתפים את הנהלים באירוע, כחלק מתהליך ההכנות.
4. לוודא כי לכל החניכים המגיעים יש אישור הורים חתום.
5. להיות בקשר עם מלווי ההסעות, ולתפקד עבורם כחמ"ל.
6. לתכנן מראש ולוודא בפועל עצירה בטוחה של אוטובוסים בהגעה ובפיזור, ולהקפיד על בטיחות בירידה ועלייה.
7. לוודא כי המדריכים מתדרכים את החניכים המגיעים לגבי נהלי האירוע.
8. לתת מענה חינוכי למדריכים המלווים את ההסעות.
9. לתת מענה למקרי קיצון או למקרים חריגים/חירום המתעוררים בהקשר של החניכים המתארחים.
10. להחזיק רשימה של החניכים המתארחים.
11. לוודא עלייה על האוטובוסים של כל החניכים.
12. לוודא הגעה הביתה של כל החניכים המגיעים.

באחריות בית היוצרים המתארח

1. לקיים עם רכז האירוע שיח חינוכי אודות האירוע.
2. לקבל מבית היוצרים המארח את נהלי האירוע.
3. לקיים הרשמה מסודרת של חניכים המעוניינים לצאת.
4. יש להוציא אישור הורים ליציאה המאורגנת אל האירוע. חובה לאסוף ולוודא אישורי הורים לכל החניכים.
5. הסעות מאורגנות יתקיימו בהתאם לנהלי ההסעה של התנועה.
6. יש לבצע תיאום טיולים ליציאה מאורגנת מהיישוב.
7. יש לדאוג ליחס חניכה הולם בין מדריכים לחניכים, לאור אופי החניכים ואופי הפעילות.

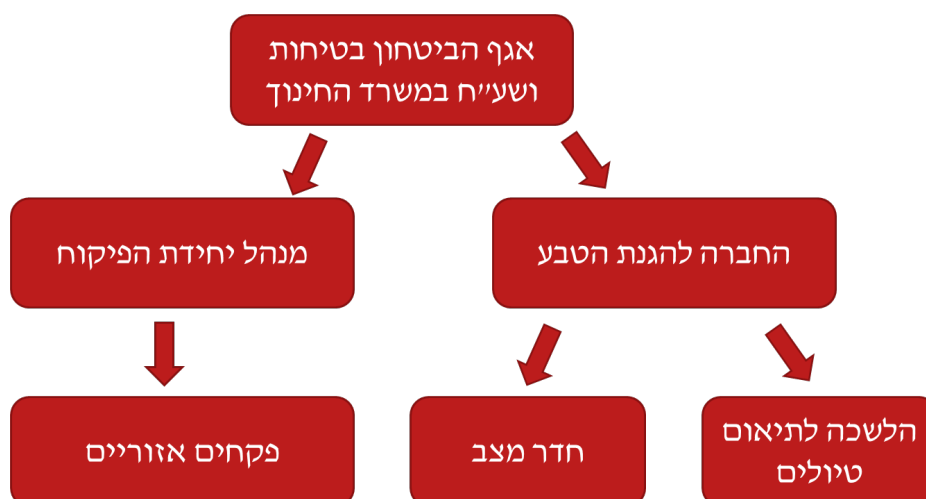

8. יש לקיים ביום האירוע ובשלב ההסעה קשר רציף עם האדם שהוגדר אחראי על החניכים המארחים, לעדכן אותו בזמן אמת על מיקום ההסעה ולהישמע לכל הנחיותיו.
9. להשגיח ולהיות אחראים על החניכים בזמן הפעילות.
10. לוודא כי כל החניכים הגיעו הביתה בתום הפעילות.

טיול במסגרת בית יוצרים

תיאום טיולים וגורמים מפקחים

הלשכה לתיאום טיולים

אחראית על תאום הטיול ואישורו עם גורמי הביטחון, והנחיית המטיילים בהתאם להנחיות הביטחון והבטיחות של משרד החינוך. תהליך העבודה:

1. הגשת בקשת תיאום באינטרנט – ע"י מרכז חיים
2. הלשכה לתיאום טיולים בודקת את: גיל המטיילים, התאמת המסלול, עודף עומס על המסלול, הנחיות בטחון קבועות ומשתנות.
3. אם אין בעיה, מתקבל בחזרה אישור בטחוני ואליו יצורפו: הנחיות למלווי רפואיים ומאבטחים, אזהרות למסלול ולפעילות והנחיות תיאום נוספות.
4. הלשכה לתיאום טיולים אחראית על הטיול עד אחר הצהריים של יום לפני הטיול. לאחר מכן הטיפול בטיול עובר לחדר מצב. כמו כן, פרטי הטיול מועברים ליחידת הפיקוח.

תיאומים נוספים

בנוסף לתיאום בטחוני יש לתאם את היציאה עם גורמים אחראיים נוספים על השטח: אם מדובר בחניון או שמורת טבע אז מתאמים עם קק"ל/רט"ג. במידה ומדובר ביציאה לאתר או אטרקציה, אז יש לתאם איתם מראש במסגרת הזמנת עבודה, וכמו כן חובה לדרוש העתק של רישיון העסק של המקום, ולצרפו לתיק טיול.

חדר מצב

אחראי על הטיול בזמן אמת, החל מיום לפני היציאה. נותן מענה לשינויים או מצבי חירום. חדר המצב מאויש 24 שעות ביממה, 364 ימים בשנה ותפקידו לתת מענה בזמן אמת למטיילים, ולהעביר להם מידע רלוונטי המתקבל מגורמי הביטחון או מהתקשורת. חדר המצב הוא הגורם המפעיל סיוע וחילוץ במקרים של פציעות/תאונות/אובדן/מקרה חירום אחר. בכל פניה לחדר המצב יש להכין מראש את סמל המוסד ומספר הטיול. יש להתקשר לחדר המצב בבוקר הטיול ולאשר את היציאה אליו. כמו כן יש לעדכן במידה וטיול מתבטל או יש צורך לעשות שינוי של הרגע האחרון בתיאום הביטחוני.

גוף	מספר טלפון
הלשכה לתיאום טיולים	02-6223360
חדר מצב	02-6222211
חדר מצב – חירום בלבד	9267*

יחידת הפיקוח

פקחי טיולים מטעם משרד החינוך, אשר תפקידם לבצע בקרה בשטח לקבוצות מטיילים, ולבדוק כי הטיולים מתבצעים ע"פ הנחיות חוזר מנכ"ל.

אזור גאוגרפי	שם הפקח	מס' טלפון
רמה"ג + עמק הירדן	אלי סנדרוביץ'	053-2258766
גליל עליון וגליל מערבי	אסא רז	053-2259493
הכרמל רמות ומנשה ומישור החוף	דוד בהיר	053-2258624
גליל תחתון גלבוע ועמקים	נימר אלהייב	053-2259293
ירושלים יהודה ושומרון	יוסי טובול	053-2272195
מדבר יהודה וים המלח	ערן יוגב	053-2259251
הר הנגב וערבה צפונית	יוסי זגרון	053-2259486
נגב מערבי	אבנר רועי	053-2259252
מכתשים וערבה תיכונה	עוזי דביר	053-2259134
אילת והסביבה	אפי פרכנר	053-2259837

תהליך ההכנות לטיול חד יומי

ארבע שבועות לפני הטיול

1. קביעת בעלי תפקידים – אחראי טיול, מנהלן ומסלולן.
2. ביצוע טיול מקדים בו נבדוק:
 - א. חניונים – דרכי גישה והכוונה, גישה לאוטובוסים, מפגעים וסיכונים, מים, שירותים, צל ופינות ישיבה, חניה.
 - ב. המסלול – אורך, סוג (מעגלי או קווי), הצללה, נוף והדרכה, רמת קושי, בעיות קליטה, סימון שבילים, סימונים נוספים, צווארי בקבוק אפשריים, התאמה למזג אוויר צפוי.
 - ג. נק' עצירה – תצפיות, הדרכה, אוכל.
 - ד. נק' מילוי מים אפשריות.
- את הטיול המקדים יש לסכם ע"פ פורמט אפיון מקטעים בטיול.
3. תכנון הטיול לפרטים, לפי שלבים – כתיבת לוח"ז טיול – הימנעות מכניסה לשעות החשיכה.
4. תכנון כמות מים נדרשת – ע"פ המפורט בנהלי הבטיחות לטיול.
5. תכנון ציוד נדרש לטיול לחניך, ותכנון ציוד מנהלה.
6. הפצת אישורי הורים לחניכים ולמד"צים ופתיחת הרשמה.
7. ביצוע תיאום טיולים לטיול ההכנה.
8. ביצוע הזמנות מספקים לטיול הכנה – הסעות, קשר, רפואה ואבטחה (ע"פ הנחיות האישור הביטחוני), מזון.

שלושה שבועות לפני הטיול

1. בדיקת סיכוני מסלול ע"פ מערכת ניהול סיכונים באתר מוקד טבע.
2. ישיבת ניהול סיכונים למסלול.
3. בניית לוח"ז דילוגים לרכב פינני, וסימון נק' חבירה וצירי חבירה ע"ג המפה.
4. ריענון נהלים לטיול.
5. בניית תיק טיול לטיול הכנה – טיול ההכנה הוא טיול לכל דבר, והוא דורש עמידה בכל הנהלים, הוצאת אישור בטחוני (תאום טיולים), ואישורי הורים.
6. הפצת אישורי הורים למד"צים לטיול ההכנה.

שבועיים לפני הטיול

1. הפקת לקחים טיול הכנה
2. ביצוע תיאום טיולים לטיול (לא יאוחר משבועיים לפני יום הטיול).
3. ביצוע הזמנות מספקים לטיול – הסעות, קשר, רפואה ואבטחה (ע"פ הנחיות האישור הביטחוני), מזון, רכב פינוי, רכב מנהלה. יש להקפיד להזמין מאבטחים מוסמכים כ'מאבטח טיולים' ובעלי אישור על היעדר עבירות מין.
4. בדיקת ציוד המנהלה לקראת הטיול, ואישורים למתקני גז.

שבוע לפני הטיול

1. תחקיר מקדים לפעילות עם מרכז חיים – קבלת כתב מינוי לאחראי טיול.
2. בדיקת התאמת האישור הביטחוני שהתקבל למסלול ולכמות המטיילים.
3. סגירת הרשמה ורשימת חניכים ומדריכים.
4. איסוף אישורי הורים, והכנת דו"ח בעיות רפואיות. בדיקה שכל החניכים כשירים לצאת לטיול.
5. הכנת "תיק אחראי טיול" מלא, כולל מפת סימון שבילים בקנ"מ 1:50,000.
6. תדרוך בטיחות למדריכים.
7. ווידוא הזמנות מספקים.
8. בדיקת מזג האוויר ליום הטיול, עם חדר מצב.
9. האחראי לטיול יכין מסמך המרכז את ייעדי הפינוי הרלוונטיים לכל שלב בטיול.
10. האחראי לטיול יכין לכל מדריך דפית לטיול ובה מהלך הטיול, לו"ז, מפה, טלפונים רלוונטיים ותדריך נהלים לחניכים.
11. מומלץ – טלפון לפקח הטיולים של הגזרה.

ביום שלפני הטיול

1. הכנת הציוד הכללי לטיול, ובכלל זה תיקי עזרה ראשונה, מכלי מים וכל ציוד נדרש אחר.
2. עדכון הרשימות השמיות, כולל מגבלות רפואיות.
3. השלמה ועדכון נתונים ב"תיק אחראי הטיול".
4. בדיקת תחזית מזג האוויר ליום הטיול בחדר המצב.
5. הטענה מלאה לטלפונים סלולריים.
6. תדרוך מלווי הסעות.
7. יצירת קשר עם נהגי האוטובוס, ותיאום סופי לגבי נק' ושעת התייצבות.

בוקר הטיול – בד"ח בוקר טיול

- ☐ האוטובוסים – בדיקה ע"פ טופס בדיקת אוטובוס.
- ☐ המטיילים – ביגוד מתאים, נעלי הליכה, תיק מתאים עם שתי כתפיות, כובעים ומים כנדרש.
- ☐ אמצעי קשר – סלולארי טעון במלואו + מטען נייד.
- ☐ קליטת מאבטחים ומלווים רפואיים – בדיקת הימצאות נשק ו-2 מחסניות ותעודת מאבטח. יש להחתים את המאבטחים על הוראות פתיחה באש, ולמקם אותם באופן הבא: המאבטח הראשון ימוקם בתחילת הטור, המאבטח השני ימוקם בסוף הטור, והשאר יפוזרו בטור ההליכה. יש לתדרך את המאבטחים להקפיד על כך כי לחניכים לא תהיה כל גישה לנשק או לתחמושת.
- ☐ קליטת מלווים רפואיים – בדיקת תעודה מתאימה וציוד נדרש.
- ☐ המצאות מפות ותיק טיול כולל האישור הביטחוני.
- ☐ רשימות שמיות מעודכנות.
- ☐ ווידוא אישורי הורים.
- ☐ תיק טיול מלא.
- ☐ תדריך הנהגים בנושא מסלול הטיול, לוי"ז מתוכנן, נקי המתנה ואיסוף.
- ☐ תדריך סופי מלווי ההסעות.
- ☐ העמסת כלל הציוד הכללי והאישי.
- ☐ העברת בעיות רפואיות למדריכים (לפי קבוצות) ולגורם הרפואי הבכיר. יש לוודא שתלמידים שנוטלים באופן קבוע תרופות או משאף הביאו אותם.
- ☐ תדריך בטיחות לכלל המשתתפים.
- ☐ תדריך המלווים הרפואיים והמאבטחים. פיזורם בטור ההליכה – חובש בסוף.
- ☐ טלפון לחדר מצב לדווח יציאה לטיול.

תיק טיול

תיק הטיול הינו תיק המאגד בתוכו את כלל החומר הרלוונטי לטיול, והינו כלי עזר עבור אחראי הטיול לניהול מוצלח ובטיחותי של הטיול כולו. הימצאותו של תיק כזה הינה חובה ע"פ חוזר מנכ"ל. תכולת התיק הנדרשת הינה:

1. טופס תיאום טיולים
2. מידע מילולי על החניונים והמסלולים
3. לוח זמנים לטיול
4. לויז' לוגיסטי
5. מסמך ניהול סיכונים
6. מסמך מקרים ותגובות (קבוע)
7. תדריך בטיחות לחניכים
8. מפת סימון שבילים קנ"מ 1: 50,000 – עם ציר הטיול מסומן ע"ג המפה
9. רשימה שמית של כל החניכים כולל טלפונים פרטי הורים ובעיות רפואיות
10. רשימה שמית של המדריכים והצוות כולל טלפונים ובעיות רפואיות
11. מסמך מרכז להסעות – שעות, מסלולים, שמות נהגים, כמות חניכים ומדריכים לאוטובוס.
12. מספרי טלפון של כל הספקים הרלוונטיים, נהגי אוטובוסים, גורמי חירום וחילוץ, גורמים במקום, פקח הטיולים וחדר מצב.
13. תעודות הסמכה של החובשים והמע"רים.
14. כתב מינוי לאחראי טיול – חתום ע"י מרכז חיים.
15. הזמנות עבודה חתומות.
16. עותק של רישוי עסקים של אתרים בהם מבקרים.
17. נהלי פתיחה באש – חתום ע"י המאבטחים.
18. בד"ח בוקר טיול

ניהול סיכונים לטיול

בטיול המקדים, יש לבצע תהליך של זיהוי גורמי סיכון במסלול, והגדרת פעולות להפחתה של רמת הסיכון את גורמי הסיכון ואמצעי הבקרה נתעד בטבלה הנ"ל:

מס' קטע	סימון שבילים	נק' התחלה	נק' סיום	תיאור הקטע	סיכונים	פעולות מניעה
1						
2						
3						

הטבלה הנ"ל צריכה להיות מוכרת היטב לכל המדריכים – היא כלי עבורם לממש את אחריותם ואחריותכם על חיי החניכים.

נהלי בטיחות למסלול

1. **הנחיות הלשכה לתיאום טיולים** – בכל מקרה הנחיות אלו מחייבות ויש לבצען כלשונן. בכל מקרה של סתירה בין הנחיות הלשכה לתיאום טיולים לבין הנחיות שומר הדרך יש לפנות למרכז חיים.
2. **סימון שבילים** – ההליכה בשבילים מסומנים בלבד.
3. **הנחיות שילוט** – יש לקרוא את ההנחיות הכתובות על השילוט במקום ולפעול על פיהן.
4. **שעות הטיול** – יש לטייל בשעות האור בלבד. באחריות אחראי הטיול לבדוק את שעת השקיעה במועד הטיול ובכל מקרה יש לתכנן את הטיול כך שההגעה לחניון / לאוטובוסים תהיה עד שעה וחצי לפני השקיעה.
5. **כבישים** – אין לנוע על כבישים. אם קיים הכרח לנוע בצידי כביש או לחצות כביש שלא במעבר חצייה יש ליידע על כך שבועיים מראש את מרכז חיים ולקבל לכך הנחיות מפורטות על בסיס חוזר מנכ"ל.
6. **מעבר חצייה** – חציית כביש במעבר חצייה מסומן ומשולט תתבצע ע"פ נוהל חציית כבישים.
7. **מסילות רכבת** – אין לנוע על או לצד מסילות רכבת. חציית מסילת רכבת תעשה אך ורק ע"י הפרדה מפלסית או ע"י מעבר מוסדר עם מחסום, רמזור, פעמון ושילוט.
8. **שטח חקלאי** – חציית שטח חקלאי תתבצע בשבילים בלבד, ולאחר תיאום עם בעל השטח. אין להיכנס לשטח אשר רוסס לאחרונה. אין להיכנס לתוך פרדסים, שדות או מטעים. אין לפגוע ברכוש ואין לקטוף תוצרת חקלאית. אין להתקרב או לגעת במכונות חקלאיות ואין לשתות ממערכות השקיה בשדות.
9. **שטחי אש** – כניסה לשטח אש מותנית בתיאום עם הלשכה לתיאום טיולים לפחות 14 ימים מראש. יש ליידע את מרכז חיים בשעת ביצוע תיאום הטיולים לקבלת הנחיות מפורטות על בסיס חוזר מנכ"ל.
10. **סכנת מוקשים** – אין להיכנס לשטחים החשודים במיקוש, או מסומנים בשלטים צהובים או משולשים אדומים המזהירים מפני מיקוש.
11. **תיאום הליכה בנחלים** – במידה וציר הטיול כולל תנועה בנחלים (וואדיות), יש להתקשר לחדר מצב ערב הטיול לבדיקת צפי גשמים וקבלת הנחיות. בעונת הגשמים יש להתקשר שנית לחדר מצב טרם הכניסה לאפיק הנחל.
12. **שיטפונות** – אין לחצות נחל בזמן שיטפון, לא ברגל ולא ברכב.
13. **חציית גבים** – אם ציר הטיול כולל הכרח לחצות גב מים יש ליידע על כך שבועיים מראש את מרכז חיים ולקבל לכך הנחיות מפורטות על בסיס חוזר מנכ"ל.
14. **שטח הררי** – טרם ההליכה באזור מצוקי יש לקיים תדריך בטיחות להגברת ערנות המטיילים. יש להנחות את המטיילים ללכת רחוק מהמצוק, לא לעקוף, לא לדחוף ולא לדרדר אבנים. אין לאפשר עצירות במהלך קטעי הליכה לצד מצוקים.
15. **כניסה למערות** – באם קיים רצון להיכנס למערות יש ליידע על כך שבועיים מראש את מרכז חיים ולקבל לכך הנחיות מפורטות על בסיס חוזר מנכ"ל.

16. **איסור פעילות מים** – במהלך טיול מכל סוג ומכל אורך, חל איסור לשלב פעילות רחצה לרבות ים, בריכה, פארק מים, מעיינות.
17. **כניסה למים רדודים במהלך המסלול** – ההליכה במים במסלולים מאושרים ובנקבות, והכניסה לגבי מים מותרת עד גובה המותניים של הילד הנמוך בקבוצה, זאת לאחר קבלת אישור ממרכז חיים. הכניסה למים מותרת בנעלי ספורט או בסנדלי טיולים רכוסים וסגורים.
18. **הבערת אש** – אין להבעיר אש במהלך הטיול. הבערת אש תעשה רק בחניון ובמקום המיועד לכך, על פי נהלי מדורה המופיעים בחוברת זו..
19. **ציוד מטיילים** – המטיילים יצאו בציוד מתאים – נעליים סגורות ומתאימות להליכה, כובע מגן מפני השמש, ביגוד מתאים עם שרוולים, ותיק גב עם שתי רצועות. ההליכה עם סנדלים אסורה!
20. **חישוב כמות המים** – יש לדאוג כי כמות המים הכוללת לא תפחת מהכמות המפורטת עבור חניך:

גיל המטיילים	בחורף (באזורים לא מדבריים) נובמבר - מרץ	בקיץ (באזור מדברי כל השנה) אפריל - אוקטובר
6-10	1/3 ליטר לשעת הליכה	1/2 ליטר לשעת הליכה
11-18	1/2 ליטר לשעת הליכה	3/4 ליטר לשעת הליכה

- אם אין יכולת לסחוב את כל כמות המים ע"י המטיילים, יש להשלים בג'ריקנים קבוצתיים או ע"י נק' מילוי. חישוב זה אינו כולל זמני נסיעה ואינו כולל את מי-החירום הנמצאים באוטובוס.
21. **מקורות המים** – בכל מקרה יש לוודא כי כל המים לטיול נלקחים מברזים המיועדים לשתייה. אין לשתות מברזים בשדות, בורות, מעיינות, נחלים או כל מקור מים טבעי או מלאכותי אחר. כמו כן אין להשתמש בבקבוקי שתייה משומשים שנמצאו בשטח או בפחי מחזור.
 22. **שתיית מים** – יש להקפיד לקיים עצירות שתייה כל חצי שעה לפחות. חובת המדריכים לוודא כי חניכיהם שותים בפועל.
 23. **הימנעות מנחשים** – יש לבדוק עצים וענפים לפני הישענות, להימנע מהכנסת ידיים ואצבעות למחילות ובורות ולהימנע מהרמת גרוטאות ואבנים גדולות.
 24. **בזיהוי נחש** – יש להתנהג בשקט ולא לעשות תנועות פתאומיות ולאפשר לנחש למצוא לעצמו דרך מילוט ואז לסגת לכיוון ההפוך מתנועתו. בכל מקרה אין לנסות לתפוס את הנחש או לגעת בו. בהכשת נחש יש לפעול ע"פ הנוהל המופיע בתת-פרק מקרים ותגובות.
 25. **רכב פינוי** – יש לדאוג לרכב פינוי בו תימצא אלונקה ו-60 ליטר מים. רכב הפינוי ישהה סמוך ככל הניתן להימצאות המטיילים על מנת להבטיח פינוי מהיר ככל הניתן במידת הצורך. אחראי הטיול יכין לנהג הרכב רשימה עם נקודות מפגש וזמני דילוג ביניהן.

תדריך בטיחות לחניך במסלול

להלן תדריך נהלים בסיסי לחניך במסלול.

כחלק מתהליך ההכנות של הטיול יש לרענן את הנהלים ולהוסיף במידת הצורך.

1. היציאה למסלול עם נעליים סגורות, כובע, בגדים ותיק מתאים, ו-3 ליטר מים.
2. ההליכה היא בשבילים מסומנים בלבד. אין לסטות מהשביל ואין לעזוב את הקבוצה.
3. יש להישמע תמיד להוראות המדריכים.
4. הולכים בין המדריך המוביל למדריך המאסף. לא עוקפים ולא מתעכבים.
5. הולכים בזהירות. מסתכלים על מה דורכים, לא עוקפים ולא דוחפים.
6. יש להיזהר מנחשים ועקרבים – לא הופכים אבנים ולא מתעסקים עם גרוטאות.
7. אין לדרדר אבנים.
8. אין להדליק אש במסלול.
9. אין לעשן במסלול.
10. יש לשים לב לחפצים חשודים, להרחיק ולדווח.
11. בהליכה לצד מצוקים, יש להקפיד על הליכה מסודרת ורגועה בטור, ולהתרחק משפת הצוק.
12. אין לבצע עצירות לצד מצוקים.
13. יש להקפיד על שתיית מים מרובה, ולהיות ערניים לסימנים של התייבשות.
14. שותים רק מהמים שהבאנו אתנו ולא משום מקור מים או ברז בדרך.
15. אין לפגוע בחי, בצומח ובדומם. לא אוכלים שום דבר שאנחנו פוגשים בדרך.
16. לא מלכלכים את הטבע. לא משאירים אחרינו כלום! יותר מזה – אנחנו מנקים את הטבע. כל קבוצה לוקחת שקית זבל ואוספת אשפה תוך כדי.
17. שימו לב אחד לשני, שכולם בסדר בריאים ושמחים. תשומת לב יכולה למנוע מקרים רפואיים חמורים.
18. במקרה של פציעה – יש להודיע מיד למדריך הקבוצה על מנת לקרוא לגורם רפואי. במקרה של נפילה או חשש לפגיעת גב או צוואר – לא נוגעים ולא מזיזים.
19. במקרה של נתק מהקבוצה או של אובדן דרך – לא זזים – נשארים במקום. מנסים לדווח בטלפון ואם אין קליטה אז בצעקות. משלחת חיפוש תתארגן מיד ותצא למצוא אתכם.
20. על כל בעיה – רפואית, משמעתית, אישית, חברתית – יש לדווח למדריך!

אין לאפשר יציאת חניך למסלול בלי להיות נוכח בתדריך בטיחות.

נהלי בטיחות לחניון לילה

תיאומים מקדימים

1. **תיאום** – את הלינה בחניון יש לתאם עם הלשכה לתיאום טיולים כחלק מתיאום הטיולים לטיול, כמו כן עם הגוף האחראי על החניון – קק"ל, רט"ג או רשות מקומית. יש לפעול לפי כל ההנחיות הניתנות ע"י הגוף האחראי והלשכה לתיאום טיולים.
2. **תיאום משטרה** – יש ליצור קשר כשבוע טרם הטיול עם תחנת/יחידת המשטרה הקרובה למקום הלינה לתיאום הלינה ודרכי התקשרות בעת חירום. התיאום יבוצע מול אחד מהגורמים האלה בתחנת המשטרה: ראש מדור סיור, קמב"ץ, מרכז דיווחים תחנתי, או מפקד התחנה. כל תיאום או אישור ירשם ע"י אחראי הטיול תוך ציון תאריך, שעה, שם מקבל ההודעה ותוכן התייחסותו.
3. **עצי אקליפטוס** – בלינה תחת עצי אקליפטוס יש לקבל אישור יערן מטעם הרשות המקומית/האזורית שבתחומה החורשה.
4. **עצי אורן** – בלינה בחורשת אורנים בעונה הרלוונטית, יש לבדוק כי החורשה עברה טיפול מונע בנוגע לטוואי התהלוכה.
5. **תיאום לינה בשטח אש** – יש לבצע את התיאום לפחות 14 יום לפני מועד הטיול. יש לוודא כי ציר התנועה של רכב המנהלות אינו חורג משטח האש שאושר לטיול. באם הוא חורג, יש להוציא לו אישור בטחוני בנפרד.
6. **קביעת מיקום החניון** – החניון יהיה בשטח מישורי ונוח אשר גדול דיו לכמות המטיילים ולצרכים המנהלתיים. מומלץ למקם את החניון במקום עם תשתיות קיימות כגון מים, שירותים ופחי אשפה.
7. **איסורים בקביעת מיקום** – אין למקם את החניון בתוך נחל בתקופת גשמים, בסמוך למצוק או לקיר הנמצא בדופן של אפיק נחל, בקרבת כביש ראשי, בסמיכות לתחנת דלק, מתחת לקו מתח גבוה, בסמוך למפעל תעשייתי ובחופי ים שקיימים בהם מצוקי כורכר, בסמוך לאזור מגורים, מבצרים עתיקים וממבנים נטושים, מביצות ומשלוליות וממקומות לסילוק אשפה ושפכים.

תכנון הקמת החניון

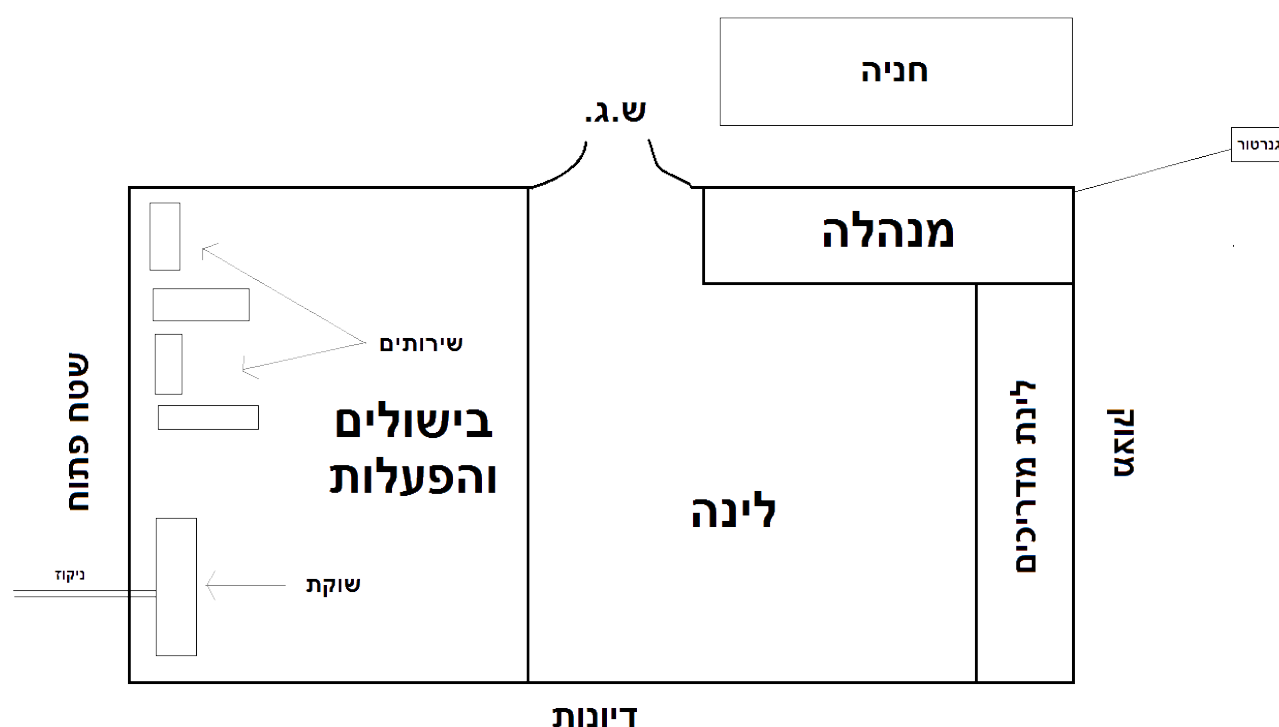
1. **התייחסות לתוואי השטח** – בהכנת החניון אנו נרצה להתערב כמה שפחות בשטח הטבעי. החניון יתוחם על-ידי גבולות טבעיים וסכנות הנשקפות מאלה – מצוק, מישור, דיונות, שלוחות ועוד. גבולות החניון יגנו על החניכים מסכנות אלו. לדוגמא – אם הגבול הצפוני הוא מצוק, נמקם שם את מה שיש בו בקרה אנושית – מנהלה או מתחם מדריכים.
2. **תכנון החניון** – בתוך גבולות הגזרה של החניון ימצאו כלל המתחמים והאלמנטים של החניון. החלוקה תהיה בין אזור לינה לחניכים, אזור בישולים והפעלות, אזור לשירותים ומים, ואזור מנהלה. החלוקה תאפשר מעבר חופשי בין המתחמים האלו. אזור לינת החניכים יהיה במרכז, ויהיה עטוף ע"י שאר המתחמים ותוואי השטח הטבעי (ראה תרשים מצורף).
3. **נהלי עבודה** – הקמת החניון תבוצע בצורה בטיחותית על-בסיס כלל נהלי העבודה בחוברת זו.

4. **תיחום החניון** – יש לתחם את החניון באופן ברור באמצעות בזנטים, סס"ל ובדי יוטה. יש להשקיע בתיחום בולט יותר במקומות בהם התיחום הטבעי לא ברור. בשעות הלילה יש להציב סטיקלייטים איכותיים במקומות בולטים.
5. **מילוט** – יש להגדיר מראש את שטחי המילוט לשעת שריפה ואת הדרכים אליהן. יש לתדרך את כל השוהים בחניון בנוגע לעניין זה.
6. **חניה** – אזור לחניית רכבים ואוטובוסים יוגדר באופן ברור ומשולט מחוץ לגבולות החניון. אין לאפשר כניסת רכבים לשטח החניון בעת הימצאות חניכים בו.
7. **תאורה** – תאורת שטיפה מרכזית תמוקם בגבולות החניון כלפי פנים. בנוסף יש לדאוג לתאורה מספקת באזורים חיוניים – מטבח, שירותים, מרפאה, חדר מדריכים, חדר מפקדה, כניסה לחניון, נקודות מים, וכל מקום אשר היותו חשוך עלול להוות סכנה בטיחותית.
8. **שירותים** – יש לדאוג לשירותים כימיים בכמות של תא לכל 50 איש. יש למקם בסמוך לנקודת מים על מנת להבטיח שטיפת ידיים לאחר שימוש בשירותים. יש ליצור הפרדה בין בנים לבנות בשירותים, ורצוי לייצר מתחמים נפרדים ע"י סגירת ח'ים.
9. **מים** – אם אין ברזים במקום יש לדאוג לעוקבי מים לפי חישוב של 10 ל' לאדם ליום (מים לשהייה בחניון ולטיול ליום המחרת).
10. **ניקוז** – יש לחפור תעלה לניקוז מים, בעזרת מעדר, כך שהם יישפכו כ-20 מטרים מהמתחם. בהתאם לכך יש למקם את נקודות המים בגובה שיאפשר זרימה כלפי חוץ. כמו כן יש להגביה עם רפסודות את העמידה ליד נקודת המים.
11. **גנרטור** – יש למקם את הגנרטור מחוץ לחניון ורחוק לפחות 30 מ' מאזור שהיית החניכים, בקשר עין ובקשר שמיעה עם בעלי תפקידים על מנת למנוע גניבה. הגנרטור ייבדק אחת לשנה ע"י חשמלאי מוסמך מורשה. אחראי הטיול ימנה מפעיל לגנרטור שידע כיצד להפעילו ולתדלקו. אין לתדלק את הגנרטור בזמן פעולתו. יש לסמן את הגנרטור בסרט סימון בולט ולהציב מטף 6 ק"ג במרחק של 5 מ' ממנו. היכן שניתן יש לקשור את הגנרטור בשרשרת ומנעול.
12. **אחסון דלקים** – דלקים יורחקו לפחות 10 מ' מהגנרטור וימצאו מחוץ לשטח החניון במקום מסומן ומשולט.
13. **העברת החשמל** – כל החשמל הוא שרשור של כבלים מאריכים, אם החשמל עובר מחוץ לשטח החניון המתוחם ניתן להעבירו ישירות על הקרקע, אם החשמל עובר בשטח המחנה יש להעבירו בגובה 2.5 מ' לפחות. תופי חשמל יהיו פרוסים תמיד גם אם אין צורך בכך על מנת למנוע התחממות. בכל מקרה, יש לפעול ע"פ נהלי שימוש בצידוד חשמלי, המפורטים בחוברת זו.
14. **נקודות הטענה** – יש לדאוג לנקודות הטענה למכשירי קשר וטלפונים ניידים באזור המנהלה. מומלץ גם לדאוג לנקודות הטענת טלפונים ניידים במקומות נוחים לחניכים.
15. **לינה** – הלינה תתבצע בהפרדה בין בנים לבנות. יש להימנע מלינה באוהלים קטנים, מחמת סכנה להטרדות והתנהגות בלתי הולמת. יש להגדיר את שטח לינת החניכים בצורה ברורה ולסמנו באמצעות סטיקלייטים. מומלץ לדאוג למחצלות. המדריכים ישנו ביחד עם החניכים ויפרידו בין אזור לינת הבנים לאזור לינת הבנות.

16. **מנהלה** – אזור המנהלה יכול מטבח, מרפאה (גזיבו), חדר מדריכים (גזיבו) וחדר מפקדה (גזיבו).
17. **פסולת** – כל הפסולת תרוכז בפחים תקינים בעלי מכסה. אם אין במקום מכולות אשפה יש להביא פחים ולדאוג לפינויים בכל בוקר. סילוק הפסולת יעשה בהתאם לנהלי תברואה ובטיחות למטבח תנועתי.
18. **אורחים** – כלל נהלי השהייה בחניון חלים גם על האורחים והמבקרים. באחריות אחראי הטיול ליידע את כל הצפויים להגיע בכללי ההתנהגות והלבוש המצופים.

תרשים חניון לדוגמא

התנהלות בשהייה בחניון

1. **מטבח** – יש לפעול ע"פ נהלי הבטיחות והתברואה התנועתיים. שימוש בכירות יעשה ע"פ הנהלים וע"י מי שהוכשר לכך בלבד. בסוף כל יום יש לכסות את כלל האוכל ביריעה שתמנע לחות מן האוכל.
2. **גזיות** – חל איסור מוחלט על שימוש בגזיות מכל סוג שהוא. יש להשתמש אך ורק במכלי גז מרכזיים (בלון גז) ע"י צוות המטבח.
3. **הבערת אש** – יש לתכנן מראש פעילות של הבערת אש. יש להבעיר אש במקום המיועד לכך ולא בשטח הלינה. יש לפעול ע"פ הנהלים להבערת מדורה כפי שהם מופיעים בחוברת זו.
4. **שמירות חינוכיות** – יש לדאוג לתורנות שמירה חינוכית למהלך כל הלילה, של מדריכים וצוות מנהלה, על מנת לתת מענה לחניכים אשר קמים באמצע הלילה ולהשגיח שאין בעיות. כמו כן השומר החינוכי יוודא שהמאבטחים מבצעים את משימתם ויעיר לאחראי הביטחון אם לא.

5. **התנהגות חניכים בחניון** – החניכים ישהו אך ורק בתוך שטח החניון ולא יצאו ממנו. החניכים יתנהגו ע"פ הכללים שיוגדרו להם בתדריך הבטיחות שיועבר להם עם הגעתם לחניון.
6. **ציוד אישי לחניון** – בגדים חמים ללינה, מזרון שטח, שק שינה, כלי היגיינה בסיסיים, מומלץ גם פנס ראש ואלתוש.
7. **פינת עישון** – העישון חייב להיות בהשגחת מדריך ובפינה מוגדרת בתוך גבולות החניון. זהו נוהל בטיחותי שמטרתו מניעת שריפות, ולא רק עניין חינוכי. תפקיד המדריך המשגיח הוא לוודא כי הבדלים מכובים עד הסוף ומושלכים לפח אשפה.
8. **מפקד חניכים** – יש לערוך ספירת חניכים טרם הלינה ולוודא כי כולם נוכחים.
9. **זמן הלינה** – לא יפחת משבע שעות מכיבוי האורות ועד ההשכמה.
10. **בדיקת מקדמת של החניון** – בטיול רב-יומי יש לבדוק את תקינות כלל מרכיבי החניון בצהרי היום טרם הגעת החניכים.

אבטחת חניון

1. **הזמנת המאבטחים** – תיעשה בהתאם להנחיות שניתנו באישור הביטחוני לטיול. יש להקפיד כי מאבטחי הלילה לא יהיו המאבטחים של הטיול ביום שלפני הלינה או שאחריו. יש להזמין אך ורק מאבטחי טיולים מורשים עם תעודה מתאימה. מאבטח יכול לשמש גם כמע"ר, אך לא כחובש.
2. **בדיקת המאבטחים** – עם הגעת המאבטחים יש לבדוק את תעודת המאבטח שלהם ואת הימצאות נשקם והתחמושת. יש לתדרכם בנוגע למשימתם וכי אין לאפשר לחניכים גישה לנשק או לתחמושת. בסיום התדריך יחתמו המאבטחים על נהלי פתיחה באש. יש לצייד את המאבטחים בפנס.
3. **משימת המאבטחים** – המאבטח יסרוק את החניון לפני הגעת החניכים, לוודא שאין חפצים חשודים או מטענים. יש להגדיר למאבטחים לבצע פטרול מסביב ובסמוך לשטח החניון, ולתדרכם לגבי נת"בים במסלול הפטרול ועל הקפדה על חניית רכבים במקום המתאים. אם יש יותר ממאבטח אחד, אז מאבטח אחד יוצב תמיד בכניסה לחניון כש.ג, והשאר יבצעו פטרול.

תדריך בטיחות לחניך בחניון

1. הגדרת גבולות החניון ומיקומי מתחמים – שירותים, מטבח, אזור מנהלה, אזור מדריכים, כניסה, אוהל חובש.
2. חל איסור מוחלט לצאת מגבולות הגזרה של החניון. אין להיכנס למטבח או לאזור המנהלה והמדריכים.
3. מלבד מדורות מאורגנות בליווי מדריכים, חל איסור מוחלט להדליק אש, גם לא גזיות מכל סוג.
4. העישון אסור, למעט בפינת עישון ובהשגחת מדריך.
5. השהייה בחניון היא עם נעליים על הרגליים בכל שעה, עד הכניסה לשק השינה. אין להסתובב בשום מצב ובשום שעה עם סנדלים/כפכפים.
6. בעת השינה יש לכסות את פתחי הנעליים באמצעות הגרביים, על מנת למנוע אפשרות כניסה של בעלי חיים.
7. לאחר יום טיול, יש להמשיך ולשתות כמויות גדולות של מים גם בשעות החושך.
8. הלינה תהיה לפי קבוצות, בהפרדה בין בנים לבנות.
9. צרכים יש לעשות אך ורק בשירותים הכימיים. אין לצאת מגבולות החניון גם לצורך עשיית צרכים.
10. החלפת בגדים, או הורדת בגדים לצורך כלשהו תעשה בשירותים כימיים בלבד. אין להתערטל.
11. אין להתעסק כלל בגנראטור, בכבלי החשמל, בתאורה ובשקעים. מלבד הטענת טלפונים בפינת הטענה מוגדרת (אם יש).
12. אין לבוא במגע עם בעלי חיים, לרבות מבויתים.
13. אין לטפס על עצים.
14. אין להפוך אבנים – סכנת נחשים ועקרבים.
15. בשעות החושך יש להתאים את ההתנהלות למצב - לא לרוץ או להתנהג בצורה מסכנת.

מקרים ותגובות בטיול

מסמך זה מכיל מקרים אפשריים שיתרחשו בזמן הטיול, ודרכי ההתמודדות שלנו איתם. על אחראי הטיול ללמוד היטב את המקרים והתגובות, ולהתכונן לכל תרחיש! מסמך זה יודפס ויצורף לתיק הטיול.

פגיעות אקלים

1. מקרה התייבשות

הגדרה: פגיעה במאזן הנוזלים בגוף. איבוד נוזלים וחוסר בהחזרתם.
איך מזהים? צימאון, יובש בפה, חולשה, סומק, דופק מהיר, כאב ראש, סחרחורת, הקאות.
איך מטפלים? להשכיב במקום מוצל, לשתות לאט ובהדרגה, לקרר את הגוף, לקרוא לחובש.
איך נמנעים? לשתות, לשתות, לשתות – גם אם החניכים אומרים שהם לא צמאים!

2. מכת חום

הגדרה: פגיעה במאזן החום של הגוף, הגוף לא מסוגל לקרר את עצמו.
איך מזהים? כאב ראש, חום גבוה (למדוד עם מד-חום), סחרחורת, חולשה, בלבול, בחילות והקאות, צימאון ויובש בפה.
איך מטפלים? העברה למקום מוצל/ממוזג, הסרת ביגוד מיותר, קירור הגוף במים (לא קרים ולא לשפוך על הפנים), פינוי מהיר לבי"ח.
איך נמנעים? כיסוי ראש מלא, מנוחות רבות בצל, הימנעות מפעילות בשעות החמות ובשמש.

3. היפותרמיה

הגדרה: ירידה בטמפרטורת הגוף כתוצאה ממחלה, חשיפה לטמפרטורות נמוכות וגורמים אחרים.
איך מזהים? חיוורון, אדישות ובלבול, חולשה, נשימה איטית, קושי לדבר.
איך מטפלים? מדווחים לחובש, בידוד מהסביבה הקרה באמצעות בגדים ושמיות, החלפת בגדים רטובים, העברה זהירה של הנפגע למקום סגור, פינוי.
מה לא? אסור לנסות להעלות את חום הגוף באמצעות עיסוי/שפשוף או באמצעות בקבוקי מים חמים/מגבות חמות, אסור להרטיב את הנפגע במים חמים.
איך נמנעים? לובשים בגדים חמים, דואגים להחליף בגדים במקרה של הרטבות ושמים לב לחניכים במהלך הלילה.

פגיעות בעלי חיים

1. הכשת נחש - רוב הנחשים בארץ אינם מסוכנים לבני אדם, אך בשטח כל הכשה תחשב למסוכנת – אין לפעול ע"פ זיהוי חובבני של הנחש. התגובה של הגוף להכשה שונה בין סוגי הנחשים, רוב סוגי הארס פוגעים במערכת העצבים ו/או בדם, ובנוסף יכולה לגרום לזיהום.
 2. עקיצת עקרב – בדומה לנחשים, עקרבים הם בעלי דם קר, רובם אינם מסוכנים לבני אדם (אך נתייחס לכל עקיצה כמסוכנת). עקיצת עקרב ארסי יכולה להשפיע על מערכת העצבים, הלב וכלי הדם, ותגובה מקומית כואבת באזור העקיצה.
 3. נשיכת עכביש – בארץ קיימים רק שני מיני עכביש מסוכנים לאדם – ששן חום ואלמנה שחורה. נשיכת חלק מהעכבישים אינה כואבת וההשפעה יכולה להופיע רק אחרי דקות ואף שעות.
- טיפול** – הרגעה ומנוחה מוחלטת, קיבוע האיבר הנפגע (מע"ר בלבד), הסרת לחצים (בגדים, תכשיטים) וסימון מקום הפגיעה (על מנת לעקוב אחר ההתפשטות).
בהכשת נחש – פינוי דחוף. יש לדווח מראש על ההגעה לבית החולים על מנת לזרז את הטיפול. לצלם את הנחש אם ניתן.

נוהל נתק

1. ריכוז כל החניכים ובדיקה שמית.
 2. וידוא שמות החניכים החסרים.
 3. דיווח למסלולן ולאחראי הטיול.
 4. את הפעולות הבאות יש לבצע בהתחשב בכמה גורמים: זמן, תנאי השטח, תנאי מזג האוויר, הגודל והאופי של הקבוצה, כמות המים וכדומה.
- א. הקמת צוות חיפוש שיכלול לפחות בוגר אחד. אם אפשר, יש לשלוח את אחד מהמלווים הרפואיים.
- ב. אם אחראי הטיול שותף לצוות החיפוש, יש להגדיר אחראי טיול בוגר שמכיר את המסלול.
- ג. אחראי הטיול יגדיר עם צוות החיפוש את מסלול החיפוש וגבולותיו.
- ד. אם תוך חצי שעה מגילוי הנתק לא נוצר קשר עם החניך או קבוצת החניכים יש ליצור קשר עם חדר מצב.

נוהל כניסה לחושך

1. יש לרכז את החניכים ולהקריא את שמותיהם
2. יש לרכז את המלווים ולתדרך אותם לגבי המשך ההליכה.
3. על המדריכים והמלווים להיות מצוידים בפנסים.
4. יש להודיע מיד למרכז חיים ולחדר מצב משרד החינוך. אם דרוש סיוע, יש לפנות בראש ובראשונה לחדר המצב.
5. יש לוודא צמצום רווחים.
6. ספירת החניכים תתבצע כל 10 דקות.

בטיחות ותברואה בכלי בישול ומטבח תנועתי

נהלי שימוש בגזיה

1. השימוש בגזיה מותר אך ורק בגזיות של בתי היוצרים שאושרו ע"י מרכז חיים.
2. אין להשתמש בגזיות ביתיות.
3. השימוש בגזיה מותר לש"ש בלבד. אין לאפשר לחניכים שימוש בגזיה.
4. נשיאת הגזיה תהיה בתרמיל כאשר המכשיר מופרד ממיכל הגז.
5. גזיה תופעל רק ע"י ש"ש שיוודע כיצד להפעיל את הגזיה, והפעיל אותה בעבר.
6. אין להשתמש בגזיה במידה וקיים חשש לפגיעה שקשורה לעניינים משמעותיים.
7. יש להפעיל את הגזיה בשטח פתוח בלבד, במקום אשר נקי מחומרים בעירים (כגון עשב, פסולת ונייר), ורחוק ממקורות חום ודליקה. אם יש בשטח מקום המיועד להבערת אש, יש לפעיל את הגזיה במקום זה.
8. יש להציב את הגזיה על משטח יציב וישר על מנת למנוע התהפכות. כמו כן יש להציבה במקום שאינו חשוף לרוח.
9. את ההדלקה יש לבצע באופן הבא :
 - א. חיבור המבער למיכל הגז
 - ב. הדלקת גפרור/מצית בזווית נמוכה ממוקד הבערה, על-מנת להימנע מפגיעה ביד בעת ההדלקה
 - ג. פתיחת ברז הגז והבערתו באמצעות האש
 - ד. כיבוי הגפרור
10. אם הגפרור כבה טרם הבערת האש, יש לסגור את ברז הגז ולתת לגז להתנדף במשך כמה שניות.
11. לאחר כיבוי הגזיה יש להפריד בין המכל לראש. את הראש יש להשאיר באוויר החופשי כדי שיתקרר.
12. מיכל לא תקין אסור בשימוש. כל חשד לדליפה, להבה מפוזרת מדי, וכיו"ב יהוו סימן לאי תקינות ויופסק מיד השימוש בגזיה.

נהלי שימוש בכירת גז ניידת (כלב גז)

שימוש בכירת גז ניידת מותר אך ורק למי שעבר הכשרה מעשית לכך ע"י מרכז חיים.

אזור הבישול

1. אין לבשל בתוך מבנה.
2. יש להציב את הכלב ואת הבלון על משטח מישורי, עדיפות למשטח אספלט.
3. הבישול יעשה באזור צדדי במתחם, עדיפות לשטח מתוחם, שלא עוברים בו אנשים. יש להגדיר את המקום ככזה בתדריך נהלים.
4. אזור הבישול יהיה נקי מעשביה, צמחיה, ענפים נמוכים או כל דבר אחר אשר עשוי להוות סכנה לשריפה.
5. יש להציב את בלוני הגז במרחק של 5 מ' לפחות ממפלס נמוך יותר.
6. אחסון בלוני עתודה יעשה בפינה מוצלת ולא מרכזית, משולט בשלט "בלוני גז – אין לעשן!"

הקמת העמדה

1. אחריות המשתמש בציוד לוודא עם מרכז חיים את תקינותו ואת הימצאותם של האישורים הרלוונטיים.
2. יש להציב את הבלון והכירה במרחק המרבי כך שהכבל פרוס בצורה מסודרת ובלי קשרים, ורפוי ממתח.
3. יש לבדוק כי הברז בבלון והברז בכירה עצמה כבויים.
4. יש לחבר את הצינור היוצא מהכירה לבלון הגז בשיטת ההברגה ההפוכה, ולוודא כי אין דליפת גז.
5. יש להציב מטף במרחק של לא פחות מ-4 מטרים מכלב הגז, במקום נגיש גלוי ובולט.

הדלקת אש

1. הדלקת כלב הגז תעשה תמיד כאשר אין סיר על הכירה.
2. יש להקפיד על משנה זהירות בזמן הבערת הגז. חשוב להרחיק את הראש עד כמה שניתן מהכירה עצמה, ולהקפיד על שיער אסוף!
3. יש לוודא שהברז שבכירת הגז כבוי.
4. תחילת הפעולה היא בפתיחת הברז שבבלון הגז, עד הסוף.
5. לאחר מכן יש לפתוח את הברז שבכירת הגז ובו זמנית יש להגיש גפרור דולק.
6. במידה והכירה לא נדלקת. יש לסגור את הברז על מנת שהגז יתנדף, ולנסות שנית.

7. יש לכבות את הגפרור מיד עם הדלקת הגז.
8. את עוצמת האש יש לווסת באמצעות הברז שבכירת הגז בלבד.
9. כיבוי האש – יש לסגור קודם כל את הברז שבבלון הגז. לאחר מכן להמתין כמה שניות עד שהאש תכבה, ולאחר מכן לסגור את הברז שבכירה. מטרת ביצוע הפעולות בסדר הזה היא שלא יישאר גז לכוד בצינור.

בישול

1. הבישול בכירות גז יכול להיות לעתים שונה מבישול על גז שאנחנו מכירים בבית, עקב עוצמת האש הגדולה. חשוב לתכנן מראש את הארוחות, ולוודא שיודעים באמת איך להכין את המנות.
2. אין להשאיר שמן על האש ללא בצל או ירק אחר למעלה מ-10 שניות. **סכנת התלקחות!**

כללי בטיחות נוספים

1. במקרה של התלקחות בזמן הבישול. אין לכבות עם צינור מים (בגלל השמן). יש להתרחק במהרה, לסגור את הברז שבבלון הגז במידה וניתן, ולכבות את השריפה באמצעות המטף.
2. אין להושיט יד מעל ללהבת הגז.
3. אין לעשן בסמוך לבלוני הגז או לאזור הבישול.
4. אין להשאיר אש דולקת ללא השגחה.
5. אין להדליק אש כאשר הכלי נמצא על הכירה.
6. יש לכבות את הגז לפני הסרת הכלי מהכירה.
7. בתום השימוש יש לאחסן את בלוני הגז כשהם מנותקים מהכירות, מחוץ למבנה.

הובלת בלוני גז

- ככלל מומלץ מאד להימנע מהובלת בלוני גז ולהשתמש באחד מספקי הגז המורשים של התנועה. באם יש אילוץ וחובה להוביל בלוני גז יש לבצע זאת ע"פ הכללים הבאים:
1. ניתן להוביל עד 2 בלוניים בלבד.
 2. אין להוביל גז ברכב עם נוסעים. הובלת הבלונים בנגרר בלבד או בארגז מטען מופרד לחלוטין המיועד לציוד.
 3. הבלונים יהיו סגורים היטב, והברזים במצב תקין ולא עקום.
 4. הבלונים יהיו עומדים וקשורים באופן שימנע אפשרות תזוזה.
 5. יש להרחיק חומרים דליקים מבלוני הגז.
 6. ברכב בו נמצאים הנוסעים ימצא מטף 6 ק"ג. המטף מיועד לשעת דליקה. על הנהג לדעת להפעיל את המטף.

7. במידה והרכב עבר תאונה יש לדווח מיד למוקד 100 של המשטרה ולמוקד 102 של מכבי אש – ולעדכן שברכב יש מכלי גז בישול.

נהלי שימוש במיחס

1. יש להשתמש אך ורק במיחס תקני ולוודא באופן וויזואלי את תקינותו לפני השימוש.
2. יש להציב את המיחס במקום מישורי ויציב הרחק מסף השולחן במרחק של 30 ס"מ לפחות מקיר, ריהוט או מקורות חום אחרים.
3. אין להציב מיחס ללא השגחה במקומות בהם מסתובבים ילדים קטנים ללא ליווי הוריהם.
4. כבל החשמל יהיה רפוי ולא יהווה סכנה. בנוסף אין לחשוף את הכבל למקור חום.
5. לפני ההפעלה יש לוודא כי המכסה במקומו וסגור היטב.
6. אין להפעיל את המיחס (בכל אחד ממצביו) מתחת לכמות המים המינימלית או מעל לכמות המים המקסימלית המסומנות.
7. אין לפתוח את מכסה המיחס במהלך פעולת הרתחת המים.
8. אין למזוג מים בזמן פעולת ההרתחה.
9. לאחר ההרתחה יש להעביר את המיחס למצב שבת. יש לנקוט בכל האמצעים הנדרשים על מנת לא לשכוח לעשות זאת.
10. אין להטות או לטלטל את המיחס לצורך מזיגה או כל צורך אחר.
11. במידה והמיחס חדל מלעבוד יש לבדוק כי נתיך הביטחון שלו לא קפץ. בתחתית המיחס נמצא מתג אשר ניתן להפעילו במידה וקפץ הנתיך ולהחזיר את המיחס לתפקוד.
12. במקרה של שריפה אין לנסות לכבות את הלהבות באמצעות מים. יש לנתק מן החשמל (או להוריד מפסק פחת) ולהשתמש במטף.

נהלי שימוש במרחשת (צ'יפסר)

1. יש להשתמש אך ורק במרחשת תקנית ולוודא באופן וויזואלי את תקינותה לפני השימוש.
2. יש להניח את המרחשת על משטח יציב ומאוזן, הרחק מדפנות המשטח, הרחק מחומרים ואביזרים דליקים, הרחק מהתזות של נוזלים ובגובה נוח לעבודה.
3. כבל החשמל יהיה רפוי ולא יהווה סכנה. בנוסף אין לחשוף את הכבל למקור חום.
4. אין להשאיר את המכשיר ללא השגחה כאשר הוא פועל.
5. המכשיר פועל בטמפרטורות גבוהות אשר עלולות לגרום כוויות. אין לגעת במשטחים החמים של המכשיר.
6. אין להזיז את המכשיר בזמן ההפעלה.
7. אין להפעיל את המכשיר כשהוא ללא שמן.
8. יש למלא את השמן לפי הכמויות המסומנות, ולא לעבור את הכמות המירבית.
9. בעת הטיגון עדיף לכסות את המיכל באמצעות המכסה הייעודי.
10. יש לנהוג במשנה זהירות בעת הכנסת מזון לשמן רותח, מפאת סכנת כוויות משמן רותח קופץ.
11. ניקיון המרחשת יבוצע כדלהלן:
 - א. כאשר היא מנותקת מן החשמל.
 - ב. כאשר היא קרה לחלוטין.
 - ג. ע"פ ההוראות הכתובות על גב המכשיר.
 - ד. יש להמתין להתייבשות מלאה לפני שימוש.
12. במקרה של שריפה אין לנסות לכבות את הלהבות באמצעות מים. יש לנתק מן החשמל (או להוריד מפסק פחת) ולהשתמש במטף.

נהלי שימוש בכירה חשמלית

1. הכירה החשמלית אינה מיועדת לשמירה על מזון חם, אלא להכנת מזון, ויש לעשות בה שימוש לצורך זה בלבד.
2. יש להשתמש אך ורק בכירה תקנית ולוודא באופן וויזואלי את תקינותה לפני השימוש.
3. יש להניח את הכירה על משטח יציב ומאוזן, רחוק מדפנות המשטח, הרחק מחומרים ואביזרים דליקים ובגובה נוח לעבודה.
4. כבל החשמל יהיה רפוי ולא יהווה סכנה. בנוסף אין לחשוף את הכבל למקור חום.
5. אין להניח נייר כסף על גבי הכירה עצמה.
6. אין לגעת במשטח הכירה בזמן ההפעלה אלא בידיות בלבד.
7. אין להשאיר את הכירה ללא השגחה.
8. לפני ניתוק הכירה יש להוריד את העוצמה למינימום ורק לאחר מכן לנתק.
9. במידה ונשפכו מים על הכירה, יש להמתין לייבוש מלא שלה טרם הפעלה מחדש.
10. ניקיון הכירה יבוצע כדלהלן:
 - א. כאשר היא מנותקת מן החשמל.
 - ב. כאשר היא קרה לחלוטין.
 - ג. באמצעות מטלית לחה בלבד.
 - ד. ללא חומרי ניקיון.
 - ה. ללא שימוש נרחב במים.
11. במקרה של שריפה אין לנסות לכבות את הלהבות באמצעות מים. יש לנתק מן החשמל (או להוריד מפסק פחת) ולהשתמש במטף.

נהלי שימוש בפלטת שבת

1. פלטת שבת אינה מיועדת לבישול, אלא לשמירה על מזון חם, ויש לעשות בה שימוש לצורך זה בלבד.
2. יש להשתמש אך ורק בפלטה תקנית ולוודא באופן וויזואלי את תקינותה לפני השימוש.
3. יש להציב את הפלטה על משטח יציב ומישורי.
4. יש לוודא כי אין בסמוך לפלטה אביזרים או חומרים דליקים.
5. יש לוודא טרם ההפעלה כי הפלטה נקייה.
6. יש להציב את הסירים כך שלא קיימת סכנת התהפכות שלהם.
7. בגמר השימוש יש לנתק את הפלטה ממקור החשמל ולהמתין להתקררות מוחלטת של משטח החימום.
8. ניקיון הפלטה יבוצע כדלהלן:
 - א. כאשר היא מנותקת מן החשמל.
 - ב. כאשר היא קרה לחלוטין.
 - ג. באמצעות מטלית לחה בלבד.
 - ד. ללא חומרי ניקיון.
 - ה. ללא שימוש נרחב במים.
9. במקרה של שריפה אין לנסות לכבות את הלהבות באמצעות מים. יש לנתק מן החשמל (או להוריד מפסק פחת) ולהשתמש במטף.

נהלי תברואה ובטיחות למטבח תנועתי

כללי

1. אחראי המטבח הוא האחראי הבלעדי וקובע ההחלטות בתחום המטבח. אין להוציא מזון, לעבדו או להגישו ללא אישורו.
2. למטבח יהיה צוות מוגדר וברור, אשר תודרך לגבי תפקידו. אך ורק חברי הצוות יתעסקו בהכנת המזון והגשתו.
3. אין לאפשר כניסת חניכים למטבח מלבד לשיטפת הכלים בעת תורנות.

אחזקת המטבח, כלי בישול ומצרכי המזון

1. הכלים והמצרכים יאוחסנו בגובה 30 ס"מ מהרצפה לפחות.
2. הלחם יאוחסן בקופסת קרטון נקייה המונחת על מדף. הלחם יהיה ארוז באריזה מקורית של המאפייה.
3. הכיור ואזור השטיפה ינוקו משאריות מזון מיד לאחר גמר שטיפת הכלים.
4. יש לשטוף סירים וכלי בישול ביסודיות מיד בסיום השימוש בהם, ובין הכנת סוגי מזון שונים.
5. סירים וכלי בישול רחוצים יונחו לייבוש בגובה של 50 ס"מ לפחות מהרצפה ובמרחק נאות ממצרכי המזון.
6. טרם השימוש יש לוודא כי הסירים וכלי הבישול נקיים, ולוודא כי הם אכן נשטפו לאחר השימוש הקודם.
7. יש לשמור על ניקיון הרצפה ולנגב כל רטיבות מיד עם היווצרותה.
8. כלים שנשברו ייאספו על רסיסייהם במטלית בד ויושלכו לפח האשפה עם המטלית.
9. מוצרים הדורשים קירור למען טיבם ישמרו בקירור פעיל בלבד.
10. בשר יש לשמור בהקפאה בטמפ' של -18°C .
11. יש לאחסן את המזון עפ"י התנאים התואמים לשימורו (ניתן לראות מידע זה בגב האריזה).
12. יש לרווח ככל הניתן את המזון הנשמר בקירור/הקפאה.
13. יש להקפיד על ניהול המלאי בשיטת "ישן מפני חדש תוציאו".
14. יש לבדוק פג תוקף של המצרכים בקבלת הסחורה ולפני השימוש.
15. יש לקיים הפרדה מוחלטת בין כלי אוכל לכלי יצירה.

אחסנת אשפה ופינויה

1. האשפה מהמטבח תאוחסן במכלים בעלי מכסה תקין.
2. בתוך המכל תהיינה שקיות מניילון בגודל מתאים למכל.
3. האשפה תפונה מהמטבח פעם ביום לפחות אל מכלי אשפה תקינים ומרוחקים מהמטבח.
4. יש לפנות פח אשפה מלא ללא דיחוי, אין להשאיר שקיות אשפה מלאות במטבח.
5. בסוף כל יום עבודה הפחים יהיו ריקים לחלוטין מאשפה.

היגיינה אישית ועבודה עם מזון

1. אין לשמור אוכל מוכן. שאריות יש להשמיד.
2. לפני שימוש במזון גולמי יש לבדוק את תקינותו – תאריך תפוגה, שלמות אריזה, עובש.
3. יש לשטוף היטב במים זורמים פירות וירקות לפני הגשה או הכנה.
4. יש לקיים הפרדה מוחלטת בין מזון מוכן גולמי.
5. הכנת הבשר תעשה בסמוך ככל הניתן להגשתו.
6. מוצרים הדורשים קירור יוחזקו בקירור עד לרגע הגשתם.
7. יש לשטוף ידיים היטב לפני כל כניסה למטבח, ובמיוחד לאחר שימוש בשירותים.
8. יש להוריד תכשיטים לפני בישול האוכל. חשש להצטברות חיידקים.
9. אין לעשן בקרבת האוכל או שטח הכנתו.
10. יש לשטוף את כלי הכנת האוכל מיד בסיום כל ארוחה.
11. יש לבצע ניקיון של משטחי העבודה וסדר כללי בסיום כל ארוחה, וניקיון יסודי בסוף כל יום.
12. אין לעבוד במטבח במקרה של מחלה, חשש למחלה, או פצע באזור הידיים. יש להיוועץ בחובש!
13. אין לחמם במיקרוגל כלים חד פעמיים או כלי פלסטיק שלא מתאימים לכך.

בטיחות במטבח

1. חיתוך בסכין ייעשה על קרש המיועד לכך.
2. חיתוך ירקות או מזונות אחרים ייעשה על קרש חיתוך, ולא באוויר.
3. כשמרימים מכסה של סיר רותח יש להרים תחילה את הצד המרוחק מהמבשל, כדי למנוע כוויות מהאדים.
4. אין לעשן במטבח, ולא בזמן הגשת האוכל.
5. השימוש בכירת גז מאושר רק למי שעבר הכשרה ייחודית לכך מטעם מרכז חיים ובהתאם לנוהל כירות גז.

נהלי עבודה במטבח

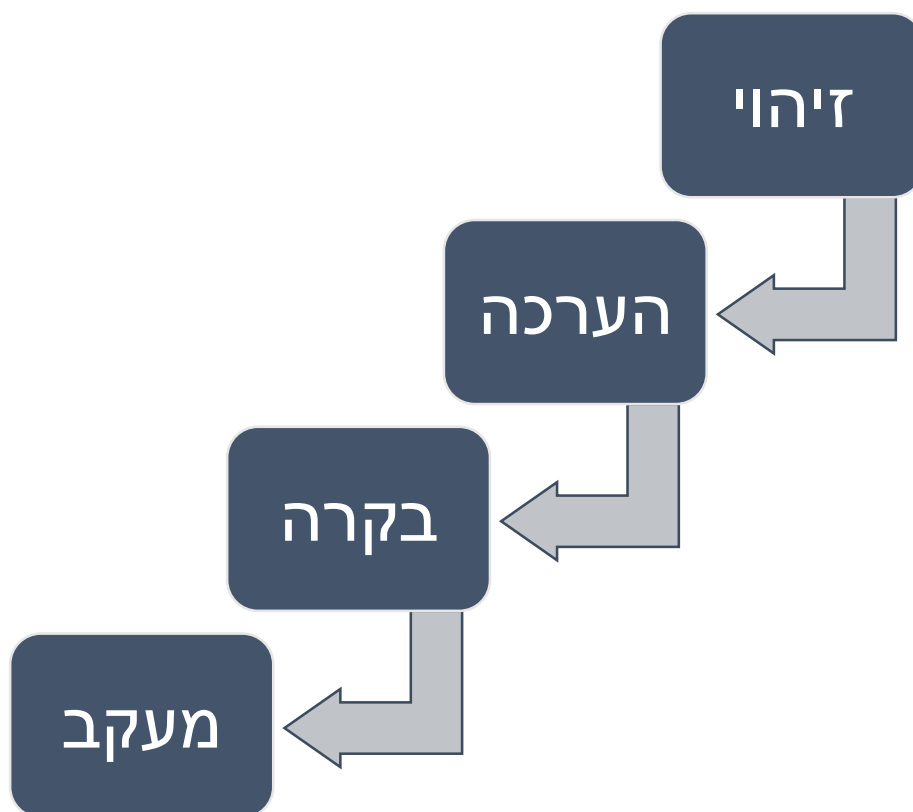
1. ככלל, העבודה במטבח היא בניהולו של רכוז המטבח. יש להישמע להוראותיו תמיד.
2. תפקידי צוות המטבח: הכנת האוכל, הגשת האוכל, הפעלת התורנים, אספקת מזון לפריסה או למארזים.
3. יש לתכנן את זמני העבודה, על מנת להימנע ממצבי לחץ אשר עלולים לגרום לתקלות ולסכנות בטיחותיות.
4. אין כניסה למטבח ולאזור אחסון המזון לאף אחד מלבד צוות המטבח, רכוז המפעל ותורנים.
5. אין לעבוד במטבח במקרה של מחלה, חשש למחלה, או פצע באזור הידיים. יש להיוועץ בחובש!
6. השימוש בגז יעשה אך ורק ע"י מי שעבר הכשרה לכך ע"י רכוז המטבח או מרכז חיים.
7. באחריות רכוז המטבח לווסת בצורה נכונה את השימוש בבלוני הגז. יש לגמור בלונים עד הסוף.
8. כל צוות המטבח יעבור בתחילת המחנה הדרכה לגבי שימוש במטף, וידע בכל עת היכן הוא נמצא.

ניהול סיכונים

ניהול סיכונים הוא תהליך רב-שלבי מובנה ושיטתי לזיהוי, הערכה ובקרה של סיכונים במידה להביאם לרמת סיכון סבירה.

ניהול סיכונים מתבצע באמצעות מודל זה"ב ומעקב:

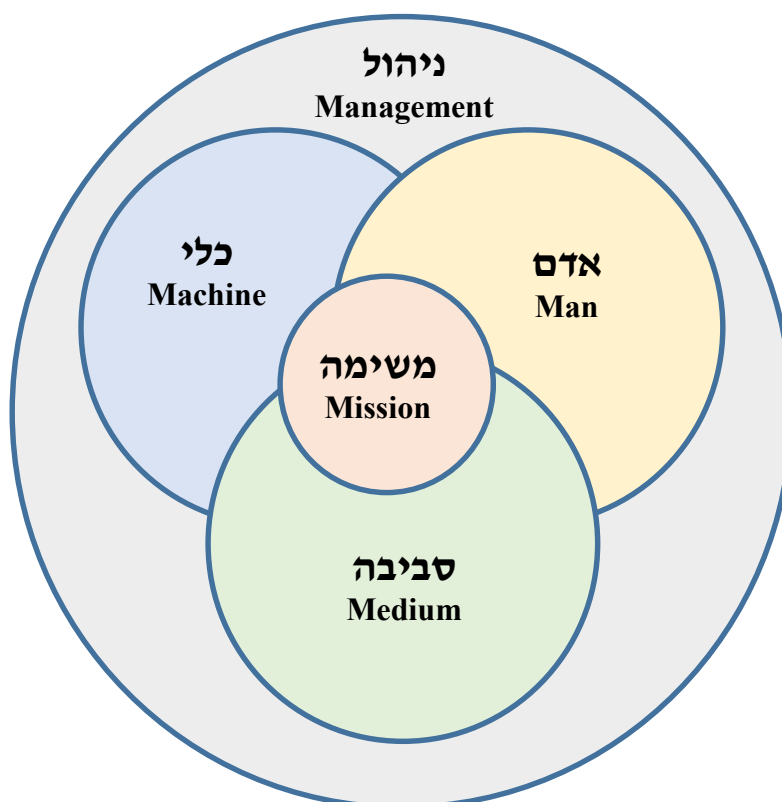

זיהוי

חיזוי, איתור ותיעוד גורמי סיכון הקיימים באתר או בתהליך.

גורם סיכון - גורם שיש בו פוטנציאל לגרימת פגיעה בבריאות או נזק אחר לאדם, לרכוש או לסביבה. יש להבדיל גורם סיכון מ'מפגע' שהוא למעשה גורם סיכון ללא כל תועלת או הקשר.

את הזיהוי אנו מבצעים באמצעות מודל 5-M, א.מסכ"ן:

משימה – גורמי סיכון התלויים במהות המשימה עצמה.

אדם – הכשרה מתאימה, תודעת בטיחות, מצב פיזי נפשי או מנטלי, הסחת דעת, לחץ.

כלי – גורמי סיכון הקשורים במהותו של הכלי, תקינות הכלי, התאמתו.

סביבה – גורמים הקשורים לסביבה בה מתרחש התהליך, ליקויים במבנה, מזג אוויר, רעש, רטיבות, בוך, קרקע.

ניהול – כיצד נראית השליטה של הגורם הממונה? תכנון לויז, תדרוך מקדים, קביעת נהלים, חלוקת תפקידים, ביצוע ע"פ תכנון, שליטה בפרטים.

לא מבודדים את אחד הגורמים, אלא משתמשים בכולם ובשילוב שלהם על מנת לאתר גורמי סיכון.

הערכה

עבור כל גורם סיכון שזוהה:

מיצוי סיכונים – תרחישי כשל שיביאו לתאונה או תקרית אפשריים.

עבור כל **סיכון**:

ביצוע הערכה של רמת הסיכון באמצעות:

1. הערכת הסבירות להתממשות הסיכון
2. הערכת חומרת הפגיעה כתוצאה מהתממשות הסיכון
3. קביעת רמת סיכון באמצעות הצלבת הסבירות והחומרה בטבלה:

				פגיעה קשה	חומרת הפגיעה
				פגיעה בינונית	
				פגיעה קלה	
				כמעט ללא פגע	
סיכוי גבוה	סיכוי בינוני	סיכוי נמוך	כמעט אין סיכוי		
הסבירות להתרחשות תאונה					

ירוק – סיכון נמוך

אפור – סיכון בינוני

אדום - סיכון גבוה

בקרה

בחירה והפעלה של אמצעים לצמצום רמת הסיכון לרמה סבירה לאור המטרה.

ישנם שבעה סוגים של אמצעי בקרה והם מחולקים לשלוש רמות של יעילות:

בקרה מיטבית

1. **ביטול/החלפה** – שינוי הפעילות כך שגורם הסיכון יבוטל כליל.
2. **בידוד** – יצירת בידוד פיזי מוחלט שמונע מגע עם גורם הסיכון.

בקרה אפקטיבית

3. **אמצעי מיגון פיזיים** – שתפקידם למנוע נזק לגוף או לרכוש, או למנוע את התממשות הסיכון.
4. **הרחקה** – של גורם הסיכון מהאנשים המעורבים.
5. **מוכנות לטיפול** – אמצעים שיבטיחו טיפול איכותי במידה והסיכון יתממש ובכך יפחיתו את חומרת הפגיעה.

בקרת מוצא אחרון

6. **קביעת כללים** – לביצוע הפעולה הרצויה שעמידה בהם תבטיח הימנעות מפגיעה.
7. **אזהרה** – מפני גורם הסיכון. יכולה להתבצע בעל פה באמצעות תדריך, או פיזית באמצעות שלט או סימון.

המדרג המוצג כאן הוא לפי האפקטיביות המוחלטת של אמצעי הבקרה והוא לא קובע איזה אמצעי בקרה עדיף לבחור.

עבור כל סיכון יש לבחור באמצעי הבקרה המתאים ביותר להתמודדות עם הסיכון, תוך כדי מחשבה על רמת הסיכון הסבירה לאור מטרת הפעילות.

מתוך אמצעי הבקרה שנבחר יש לגזור משמעויות כגון: נהלים לתדריך, ציוד נדרש, פעולות לתהליך ההכנה וכו'.

מעקב

הגדרת אופן המעקב על ביצוע הפעלת אמצעי הבקרה כמתוכנן.

ביצוע המעקב בשטח.

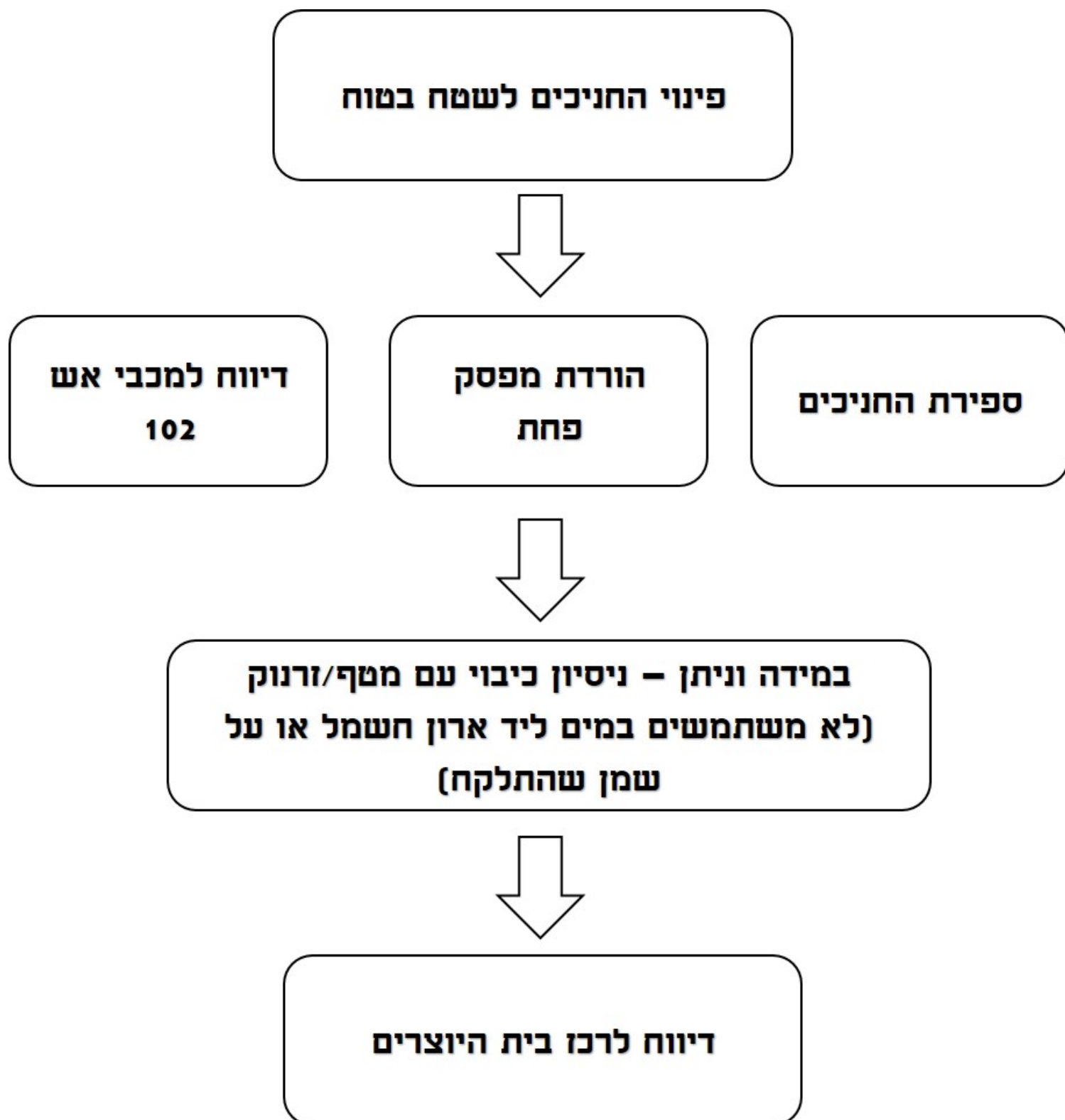
ניהול סיכונים לדוגמה

להלן טבלה של ניהול סיכונים לפעילות של משחק דגליים במחנה אומנויות בקיץ:

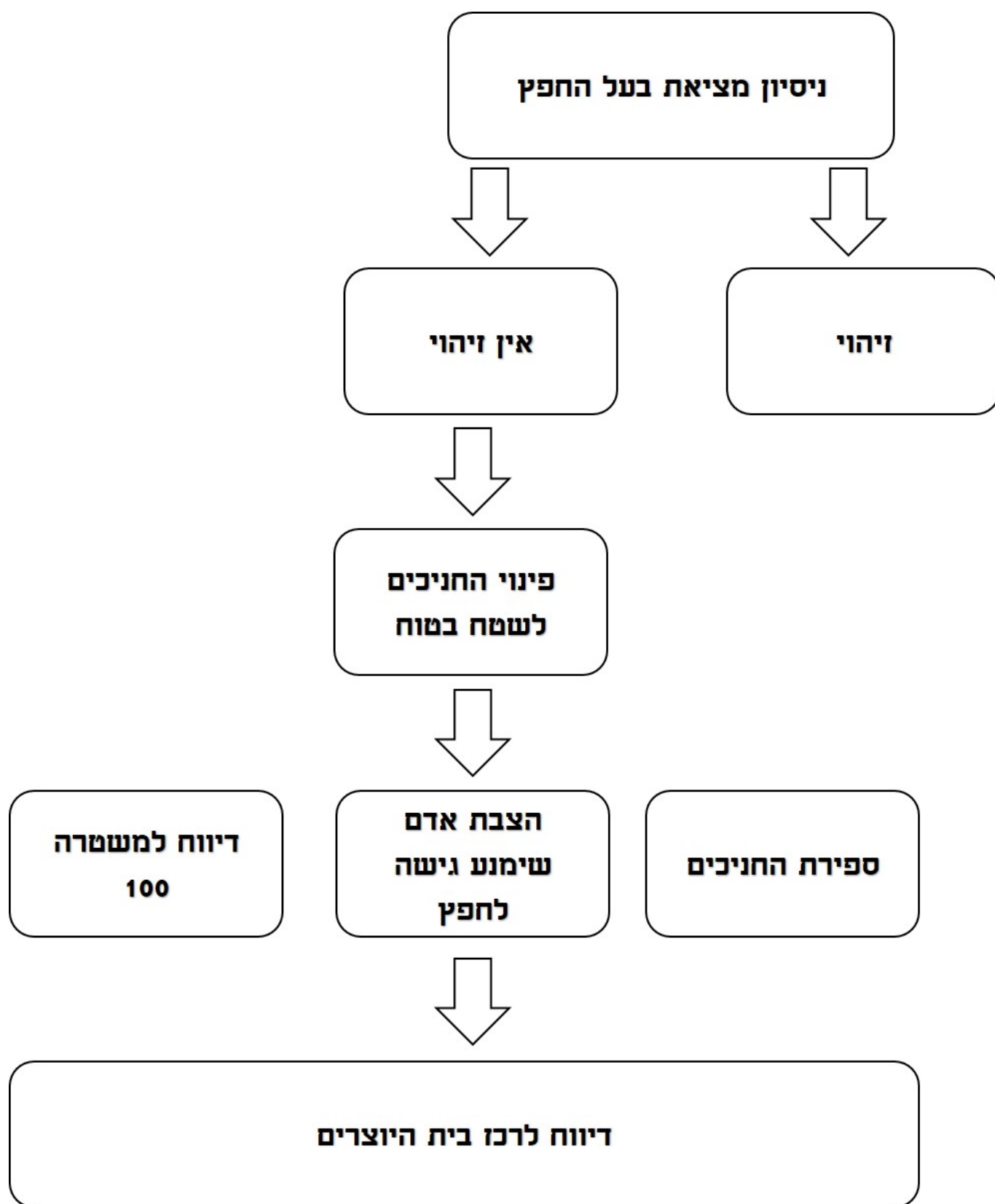
מס'	פעילות	גורם סיכון	סיכון אפשרי	רמת הסיכון	פעולות בקרה	אופן מעקב
1	משחק דגליים בחוץ	מזג אוויר	התייבשות	בינוני	הצבת תרמוקן, תדריך ווידוא שתייה	רכז ארגוני
2			מכת חום	בינוני	הפסקות יזומות, כובעים	
3		שטח	נפילה, פציעה	בינוני	הגדרת גבולות, גזרה בתדריך	רכז ארגוני
4			דריסה	בינוני גבוה	הצבת מדריך משגיח ליד הכביש, אזהרת חניכים	אב"ט לפני תחילת משחק
5		ריצה	התנגשות	נמוך	תדריך	רכז ארגוני
6			נפילה	נמוך	נעליים סגורות	

מצבי חירום ונהלי דיווח

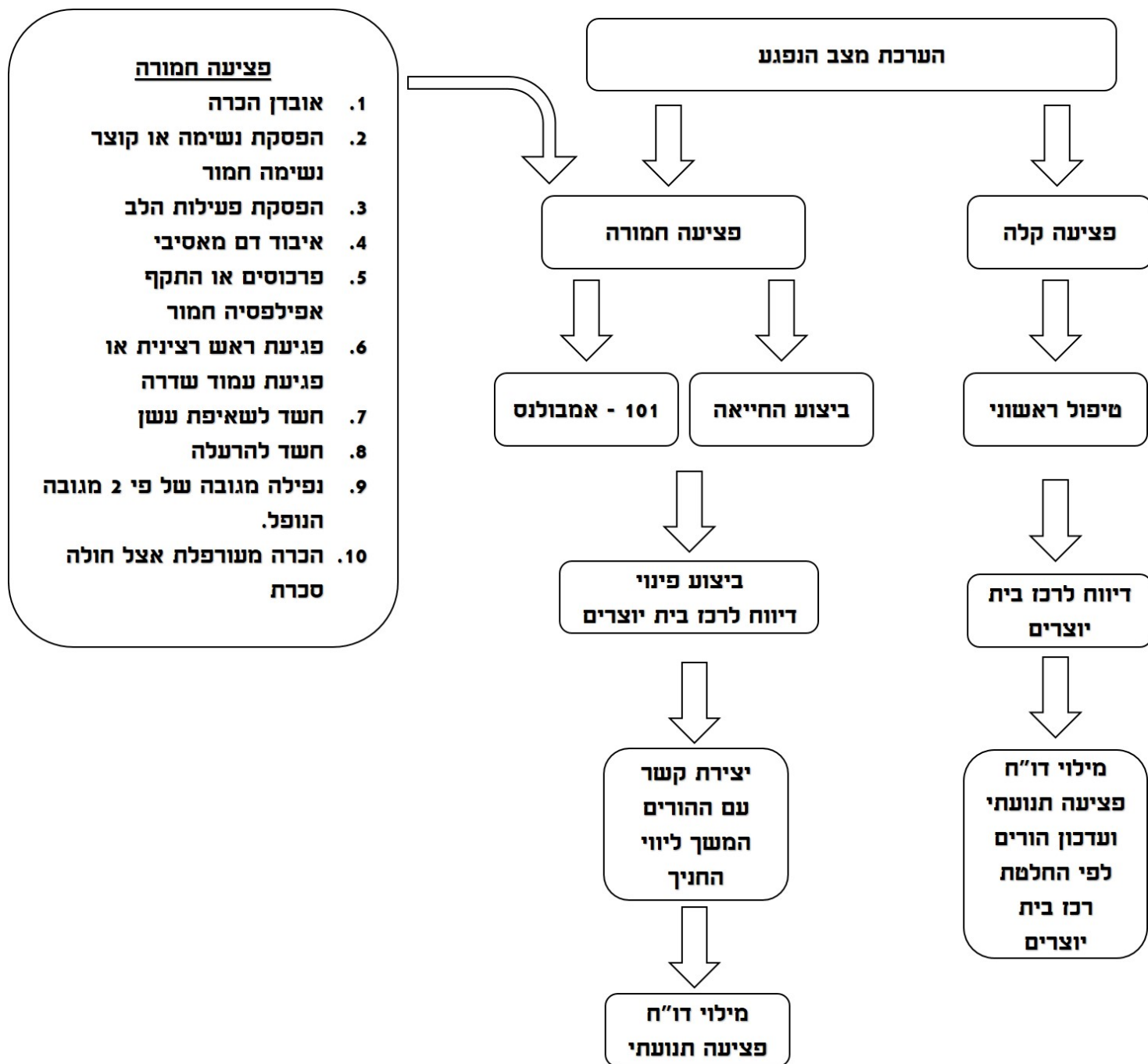
שריפה

חפץ חשוד

פציעה

שים לב – החייאה תתבצע רק ע"י אדם המוכשר לכך.

נהלי דיווח

מטרות הדיווח

1. מתן מענה בזמן אמת – ישנן סיטואציות מורכבות אשר דורשות בזמן אמת התערבות רכז בית יוצרים או גורמים נוספים בתנועה. חשוב לזכור כי בשום מצב אתם כמדריכים לא צריכים להתמודד לבד, וכי ישנם אנשים שתפקידם לתמוך ולסייע.
2. יכולת לתת את המענה החינוכי לסיטואציה בצורה משותפת.
3. תיעוד מטעמים משפטיים ו/או ביטוחיים.
4. תיעוד לצורך קיום תהליכי תחקור, למידה והשתפרות.
5. היכרות בעלי תפקידים רלוונטיים במערך התנועתי עם המקרה, לצורך יכולת מענה לפניות מצד הציבור, או לצורך דברור משותף של האירוע.

הדיווח הוא כלי חשוב ביותר במערך התנועתי. דיווח מדויק בזמן אמת הוא קריטי לגיבוי הפעילות במקרה חירום או בעת הצורך, מרחיב את השותפות ויוצר אמון והמשך עבודה תקינה ומסודרת בתנועה.

על מה יש לדווח ומתי?

בסוף יום פעילות	אירוע בטיחותי ללא נפגעים
	פציעה קלה מאוד
	מצב קיצון נפשי מרמה ב'
	ביטול פעילות
באופן מיידי	אירוע בטיחותי עם נפגעים
	פציעה, פינוי חניך
	אירוע משמעותי חמור
	מפגע בטיחותי חמור
	מצב קיצון נפשי מרמה א'
	הטרדה מינית
	אלימות בבית היוצרים או בסביבתו
	אובדן כספי גבייה

זכרו:

אם יש ספק לגבי צורך לדווח – דווחו!

תמיד עדיף לדווח בהקדם האפשרי.

למי לדווח?

על כל מקרה להלן, יש לדווח לרכז בית היוצרים או למלווה המשימתי. במקרים שיש לדווח באופן מיידי ורכז בית היוצרים אינו עונה, יש ליידע אותו בהודעת טקסט כי עליו לענות באופן דחוף, ולהתקשר במקביל למדריך הגרעין או לרכז השכבה.

רפואה תברואה ועזרה ראשונה

נהלי פינוי חניכים

הגדרת הנוהל

נוהל זה מתייחס לפעילות באחריות בית היוצרים. יש לבצע הבחנה בין שני סוגי פעילות:

1. פעילות מקומית בתוך שטח היישוב
 2. פעילות של בית היוצרים ביישוב אחר
- נוהל זה אינו מתייחס לפעילויות שטח, טיולים או לפעילויות ארציות.

מתי מפנים?

בפעילות בשטח היישוב – אנו נפנה חניך לקבלת טיפול רפואי חיצוני אך ורק במקרי חירום מידיים. בכל מקרה של חניך שלא מרגיש טוב, פציעה שמצריכה המשך טיפול לא מיידי, או התעוררות של מחלה, מחובתנו ליצור קשר עם ההורים, לעדכן אותם במצב ולהסביר להם כי נדרש טיפול רפואי.

בפעילות ביישוב אחר – ושלא במקרי חירום מידיים, נפעיל שיקול דעת האם ניתן להמתין עם הטיפול הרפואי עד שהחניך יחזור לביתו ויקבל את הטיפול הרפואי באחריות ההורים, או שעלינו לדאוג לפנותו לקבלת טיפול רפואי ביישוב שבו מתבצעת הפעילות. יש להתייעץ עם ההורים במקרים כאלו, ולפעול ע"פ שיקול הדעת המשותף. הפינוי יעשה ברכב פרטי או במונית.

לאן מפנים?

בפעילות בשטח היישוב – מכיוון שאנחנו מפנים במקרי חירום בלבד, הפינוי יעשה למיון ביה"ח הקרוב ביותר. זאת אלא אם ניתנה הנחיה אחרת ממוקד 101 של מגן דוד אדום.

בפעילות ביישוב אחר – ושלא במקרי חירום מידיים, נפנה את החניך לקבלת טיפול רפואי בקופת החולים בה הוא חבר, או בשעות חריגות – למרכזים פרטיים לרפואה דחופה (טרם, מ.ר.ל.מ, ביקורופא). ביקור כזה כרוך בתשלום.

מתי מזמינים אמבולנס?

יש להזמין אמבולנס ללא התלבטות במקרים הבאים:

- ☒ אובדן הכרה
- ☒ הפסקת נשימה או קוצר נשימה חמור
- ☒ הפסקת פעילות הלב
- ☒ איבוד דם מאסיבי
- ☒ פרכוסים או התקף אפילפסיה חמור
- ☒ פגיעת ראש רצינית או פגיעת עמוד שדרה
- ☒ חשד לשאיפת עשן
- ☒ חשד להרעלה
- ☒ נפילה מגובה של פי 2 מגובה הנופל.
- ☒ הכרה מעורפלת אצל חולה סכרת

בכל מצב של ספק – אין ספק! העניין הכלכלי הוא לא שיקול. תמיד ניתן להתייעץ במוקד 101 של מד"א. פינוי ע"י רכב פרטי או מונית יעשה רק כאשר ישנה וודאות מוחלטת כי אין צורך באמבולנס.

כיצד מזמינים אמבולנס נכון?

1. מתקשרים למוקד החירום של מד"א במס' הטלפון 101.
2. יש לציין בשיחה מיקום, גיל ומין הנפגע (או מס' הנפגעים, אם יש כמה), מה קרה, מה המצב כרגע, ואם יש צרכים מיוחדים (מסוק, חילוץ מרכב, נידת טיפול נמרץ, שירותי חירום נוספים).
3. לא מנתקים את השיחה מיוזמתנו, ייתכן והמוקדן צריך מידע נוסף. ובכל מקרה, לעתים המוקדן יכול להדריך אותנו לטיפול בפצוע עד הגעת האמבולנס.
4. אם יש אדם נוסף שאין צורך בו לטיפול המידי בנפגע – כדאי לשלוח אותו לכביש כדי לסמן את המיקום לצוות האמבולנס.
5. בהגעת הצוות פנה את האזור מסביב לנפגע כדי לאפשר מרחב עבודה. הסבר בצורה תמציתית מה קרה. אם ידוע ציין בעיות רפואיות קודמות ואלרגיות של הנפגע. ענה על שאלות נוספות.
6. בדרך כלל יש אפשרות למלווה אחד להצטרף לנסיעה לבית החולים.
7. חשוב לשמור על קור רוח לכל אורך הפינוי, להשרות רוגע על הפצוע והנוכחים ולתפקד מתוך שיקול דעת ולא מתוך לחץ.

דיווח להורים

במקרה של פינוי דחוף לבית חולים, חלה עלינו החובה לדווח להורים בהקדם האפשרי (כמובן, לא על חשבון טיפול לנפגע או הזעקת עזרה), ולסייע להם להגיע לבית חולים במידת הצורך.

את הדיווח להורים יש לבצע לאחר דיווח לרכז בית היוצרים הבוגר.

הדיווח יעשה ע"י מדריך נוכח במקום, ברוגע ויעביר להורים את מירב הפרטים האפשריים על מה שקרה ועל המצב כרגע.

רכז בית היוצרים ייצור באופן מיידי קשר עם ההורים להמשך טיפול ליווי ומעקב. כמו כן, רכז בית היוצרים ידווח באופן מיידי למרכז חיים על האירוע.

בכל מקרה של פינוי חניך יש למלא דו"ח פציעה באופן מיידי ולשלוח למרכז חיים:

yuvalbdin@gmail.com

דו"ח פציעה

אדם הנפגע במהלך פעילות תנועתית, בין אם הוא חניך, מדריך, הורה, מבקר או כל גורם אחר, יכול לתבוע את התנועה עד 7 שנים מיום התרחשות האירוע, ואם מדובר בקטין זכות התביעה שמורה לו עד גיל 25. על מנת להתגונן מתביעות אפשריות עתידיות, עלינו לבצע תיעוד איכותי ומדויק של כל פציעה ולהודיע על כך לחברת הביטוח מבעוד מועד. מסירת ההודעה לחברת הביטוח הינה באחריות מרכז חיים. על כל פציעה כמפורט בהמשך יש למלא את דו"ח פציעה תנועתי ולשלוח לו תוך 24 שעות מרגע הפציעה למרכז חיים (yuvalbdin@gmail.com). יש למלא את הדו"ח בהרחבה ולהקפיד על מילוי פרטים מדויקים.

המקרים בהם יש למלא דו"ח פציעה

1. פינוי חניך לטיפול רפואי חיצוני
2. פציעה משמעותית
3. פציעה שיכולה להסתבך בעתיד
4. כל פגיעה בשיניים ובאזור הראש
5. החדרת עירוי
6. פגיעה ע"י בעל חיים
7. פגיעה מחומרים מסוכנים
8. כל מקרה אחר אשר עלול להסתבך ולהגיע לכדי תביעה.

נק' חשובות למילוי הטופס

1. יש למלא את כל הפרטים הידועים, ולהשלים את הפרטים שלא ידועים מרשימות חניכים.
2. פירוט מלא של התרחשות הפציעה.
3. ציון האיברים שנפגעו.
4. הטיפול הרפואי שניתן.
5. מצבו של המטופל לאחר הטיפול.
6. פרטיהם של עדי ראיה.
7. פרטיהם של הגורמים הרפואיים המעורבים (מע"ר/חובש/רופא)
8. פירוט הדיווח שניתן להורים.
9. יש לצרף טפסים רפואיים או אחראים שקשורים לאירוע.
10. מילוי הטופס לא ייעשה על חשבון מתן טיפול רפואי מיידי.
11. הטופס הינו לשימוש פנימי בלבד ואין להעבירו לגורמים חיצוניים.

מקרים ותגובות

1. חנק מגוף זר

- חסימה של קנה הנשימה ע"י מזון או גוף זר.
- סימנים** – תלונה ישירה, שיעול, קולות צפצוף בנשימה, אחיזה בגרון, אובדן הכרה וחוסר נשימה.
- טיפול במצב הכרה** – לעודד שיעול. תמרון היימליך. אין לטפוח על הגב.
- טיפול ללא הכרה** – ניסיון לפינוי פיזי של הגוף הזר תוך הטיית הגוף לצד. פינוי דחוף.

2. אסטמה

- מחלה כרונית התקפית של דרכי נשימה תחתונות. סכנה של התעייפות החולה מהנשימה המאומצת ואובדן הכרה עד חנק.
- גורמים מעוררי התקף** – אלרגיה - אבקנים, פרוות בעלי חיים, נוצות, אוכל, תרופות, זיהום אוויר, אבק, מצבי לחץ וחרדה, פעילות גופנית, קור.
- סימנים** – היסטוריה של החולה, סימני מצוקה נשימתית, צפצופים בנשימה, שיעול, אי שקט וחרדה.
- טיפול** – הושבת והרגעת החולה. פינוי לפי צורך. יש לעודד להשתמש במשאף אם יש כבר בתחילת ההתקף. על החולה להשתמש בעצמו. אין להשתמש במשאף של חולה אחר.

3. תגובה אלרגית חמורה

- תגובה מוגזמת של המערכת החיסונית לגירוי.
- גורמים** – משתנים מאדם לאדם, וכוללים חשפיה למגוון מזונות, צמחים, בעלי חיים, עקיצות, אבק ועוד.
- ככל שהתגובה סמוכה יותר לחשיפה לאלרגן, ניתן לצפות שהיא תהיה חמורה יותר.
- סימנים** – הסימנים משתנים מאדם לאדם בהתאם למערכת האלרגית (עור, נשימה, לב וכלי דם, עיכול, נוירולוגי). אם ישנם סימפטומים של שתי מערכות או יותר המצב נחשב להתקף אנפילקטי ודורש פינוי דחוף.
- טיפול בהתקף מקומי** – אינו דורש התערבות מיידיית – ניתן לטפל בתרופות ומשחות לפי הנחיית רופא.
- טיפול בהתקף משולב (אנפילקטי)** – יש להרגיע ולפנות בדחיפות. אם לחולה יש תרופות או מזרק אוטומטי יש להביא אותן.

4. פרכוסים

התכווצויות בלתי נשלטות של שרירים כתוצאה מבעיה בהעברת אותות חשמליים במוח. פרכוסים מהווים לרוב סימפטום לאירוע חריף ומסכן חיים, ומהווים סכנה בפני עצמם.

גורמים – בעיות נוירולוגיות, שבץ, פגיעת ראש, אפילפסיה, הרעלה, מכת חום, תת-סוכר בחולי סכרת.

סימנים – זיהוי פרכוסים בפועל, או סימנים בדיעבד (נשיכת לשון, אי שליטה בסוגרים). אצל חולי אפילפסיה – זיהוי עצמי כשהתקף מתקרב.

טיפול – הרחקת גורמים מסכנים, ריפוד הראש והשכבה על הצד. אין להחזיק את הנפגע בכוח. במידת האפשר לטפל בגורם הפרכוס אם הוא ידוע.

כל נפגע שפרכס יפונה באופן דחוף לבית חולים, ללא קשר לסיבת הפרכוס – בין אם זוהתה הסיבה ובין אם לא.

5. עלפון

איבוד הכרה זמני כתוצאה מירידה בלחץ דם, אחריה תתרחש בדרך כלל התאוששות ספונטנית. התעלפות יכולה להתרחש מסיבות רבות, חלקות אינן מזיקות וחלקן דורשות התייחסות רפואית.

סימנים – חוסר הכרה זמני (עד 2 דקות) וחזרה מהירה להכרה, נשימה מהירה ושטחית, חיוורון והזעה.

טיפול – השכב את הנפגע, שחרר בגדים לוחצים, פנה לטיפול רפואי. אם אין חשש לפגיעה בעמוד השדרה, ניתן להרים את הרגליים למעלה.

לא להקים מיד עם החזרה להכרה. את המעבר לעמידה לעשות בהדרגה ובאיטיות. אין לשפוך מים על הפנים או לתת שתייה בשכיבה (גם אחרי חזרה להכרה). אין לסטור או לטלטל את הנפגע.

6. פגיעות ראש

פגיעה או מכה בראש כתוצאה מתאונה כלשהי (תאונת דרכים, במשחק, בספורט, נפילה).

סכנה אפשרית לזעזוע מוח, דימום תוך גולגולתי, שבר בגולגולת.

יש לייחס חשיבות לכל מכה בראש, להשגיח על הנפגע לאורך הזמן, לשוחח איתו ולאתר סימנים לפגיעה חמורה.

סימנים לפגיעה חמורה – טשטוש, איבוד זיכרון, חוסר יכולת להגיב בהיגיון, שינויים בהתנהגות, הקאות, אובדן הכרה רגעי או ממושך, סחרחורות, עייפות קשה, כאבי ראש.

טיפול – יש לפנות באופן מיידי תוך כדי השגחה צמודה. אם יש חשד לפגיעה בעמוד השדרה יש לקבע את הראש ולפנות באמבולנס בלבד.

7. כוויות

פגיעה בעור או בשכבות שמתחתיו עקב מגע בחום או קרינת חום חזקה. ישנם שלושה סוגי כוויות, ע"פ דרגת החומרה:

דרגה ראשונה – עור אדום ורגיש למגע, ללא שלפוחיות. תיתכן נפיחות קלה.

דרגה שנייה – עור אדום מאוד, נפוח ועם שלפוחיות, רגיש למגע וכואב מאוד.

דרגה שלישית – עור לבן או שחור. הרס עצבים המביא למעט כאב.

טיפול – הרחק הנפגע ממקור החום וכבה אותו. הזמן מכבי אש (102) במידת צורך.

הסר תכשיטים ובגדים מהאזור, אלא אם הבגדים כבר נדבקו לעור.

בדרגה ראשונה בלבד – ניתן למרוח משחה ייעודית לטיפול בכוויות או אלוורה להרגעה. יש לחבוש בחבישה ייעודית לכוויות או בחבישה לחה בלבד. לא להשתמש בצמר גפן.

כוויה בדרגה ראשונה או שנייה – שטוף את מקום הפגיעה במים זורמים פושרים-קרירים במשך מספר דקות. (טיפול זה יעיל מאוד במשך 20 דקות ואף יותר).

כוויה בדרגה שלישית – יש לפנות את הנפגע לבית חולים.

חובה לפנות במקרים הבאים – כוויות באיברים רגישים (פנים, מפשעה, צוואר וחזה, מפרקים, כפות ידיים ורגליים), סימני זיהום, נפיחות או כאב רב, חשש לשאיפת עשן.

אין לקרר בקרח או למרוח תרופות סבתא (ביצה/חמאה). אין לפוצץ שלפוחיות.

8. התייבשות

מצב של מחסור בנוזלים בגוף. סכנה לאובדן הכרה, הפרעות בעבודת הלב, והדרדרות למכת חום. גורמים – שתייה בכמות לא מספיקה (במיוחד במצבי חום ופעילות מאומצת), ביחס לכמות הנוזלים שהגוף מאבד (בנשימה, בהזעה, ביציאות או בהקאות).

סימנים – צמא ויובש בפה, עור סמוק ובהמשך חיוור וקר, אי שקט, סחרחורת, כאב ראש, חולשה, בחילות והקאות, שתן צהוב.

מניעה – הטיפול הטוב ביותר! להפקיד על שתייה מרובה, במיוחד בימים חמים ופעילות גופנית.

טיפול – הרחקה למקום קריר ומוצל, הפעלת מזגן אם יש והסרת בגדים חמים. מתן שתיה מרובה, בכמויות קטנות ובמרווחי זמן על מנת למנוע הקאה. ילדים עלולים לסרב לשתות עקב תחושת בחילה. מומלץ לתת שתיה ממותקת.

9. מכת חום

מצב חירום מסכן חיים הנגרם כתוצאה מעלייה חדה בחום הגוף תוך פגיעה ביכולת הפיזיולוגית להיפטר מעודף החום.

גורמים – פגיעה במנגנון ויסות החום במוח, טמפרטורה סביבתית גבוהה מאוד, לחות גבוהה, זיהומים, נטילת תרופות.

מניעה – יש להימנע מפעילות מאומצת תחת עומסי חום. יש לקיים הפסקות מרובות בצל, להפקיד על כובע וביגוד מתאים, ולהקפיד על שתייה מרובה.

סימנים – כאבי ראש חזקים, חולשה קיצונית, חוסר יציבות, חום גוף מעל 40 מעלות, נשימה שטחית ומהירה ובהמשך ירידה בקצב הנשימה, בלבול/חוסר התמצאות/הזיות/תוקפנות, רעד, פרכוסים, חוסר הכרה.

טיפול – הרחקה למקום מוצל וקריר, הפשטה, קירור הגוף באמצעות סדינים רטובים והפעלת מזגן, הנחת שקיות קרח בבתי השחי ובמפשעות, פינוי דחוף.

לא לשפוך מים על הפנים, אין לתת תרופות להורדת חום- הן לא יעזרו ויכולות אף להזיק.

10. פגיעות מסוכנות בעלי חיים

הכשת נחש – רוב הנחשים בארץ אינם מסוכנים לבני אדם, אך בשטח כל הכשה תחשב למסוכנת – אין לפעול ע"פ זיהוי חובבני של הנחש. התגובה של הגוף להכשה שונה בין סוגי הנחשים, רוב סוגי הארס פוגעים במערכת העצבים ו/או בדם, ובנוסף יכולה לגרום לזיהום.

עקיצת עקרב – בדומה לנחשים, עקרבים הם בעלי דם קר, רובם אינם מסוכנים לבני אדם (אך נתייחס לכל עקיצה כמסוכנת). עקיצת עקרב ארסי יכולה להשפיע על מערכת העצבים, הלב וכלי הדם, ותגובה מקומית כואבת באזור העקיצה.

נשיכת עכביש – בארץ קיימים רק שני מיני עכביש מסוכנים לאדם – ששן חום ואלמנה שחורה. נשיכת חלק מהעכבישים אינה כואבת וההשפעה יכולה להופיע רק אחרי דקות ואף שעות.

טיפול – הרגעה ומנוחה מוחלטת, קיבוע האיבר הנפגע (מע"ר בלבד), הסרת לחצים (בגדים, תכשיטים) וסימון מקום הפגיעה (על מנת לעקוב אחר ההתפשטות).

בהכשת נחש – פינוי דחוף. יש לדווח מראש על ההגעה לבית החולים על מנת לזרז את הטיפול. לצלם את הנחש אם ניתן.

11. פגיעות נוספות בעלי חיים

עקיצות דבורים – אינם מסוכנות פרט למקרים של עקיצות מרובות ו/או רגישות. יש לברר מיידית לגבי רגישות ולתת טיפול מקומי (ניקוי, שליפת העוקץ, משחה להרגעה) ולהשגיח.

נשיכות ושריטות בעלי חיים אחרים - הסכנה העיקרית היא הדבקות בכלבת ובזיהומים שונים (בין השאר- טטנוס). יש לשטוף באופן יסודי את הפצע במים זורמים וסבון, מהר ככל האפשר. על כל אירוע נשיכה יש להפנות לרופא ולדווח ללשכת הבריאות המחוזית כדי לשלול את האפשרות של חיה נגועה בכלבת.

רשימת תכולת תיק מע"ר

להלן תכולת תיק מגיש עזרה ראשונה על פי חוזר מנכ"ל למוסדות חינוך:

מס'	שם הפריט	הכמות	הערות
1.	תרמיל גב תואם לתכולה	יחידה אחת	
2.	משולש בד	5 יחידות	
3.	תחבושת אישית	2 יחידות	
4.	תחבושת בינונית	יחידה אחת	
5.	חסם עורקים	יחידה אחת	
6.	אגד (תחבושת)	10 יחידות	גדלים שונים
7.	איספלנית (מיקרופור)	3 יחידות	
8.	פלסטרים	20 יחידות	
9.	מספרי חובשים	יחידה אחת	
10.	פד גזה סטרילי 7.5X7.5	20 יחידות	
11.	סד קשיח לקיבוע	יחידה אחת	
12.	פולידין – נוזל	יחידה אחת	
13.	פולידין – משחה	יחידה אחת	
14.	סביעור	יחידה אחת	
15.	מסכת כיס להנשמה	יחידה אחת	
16.	תחבושת לכוויות (כדוגמת ברנשילד)	3 יחידות	
17.	שמיכה היפותרמית	יחידה אחת	
18.	כפפות חד-פעמיות	10 זוגות	
19.	פנס ראש	יחידה אחת	הסוללות תהיינה מחוץ לפנס
20.	תחבושות אלסטיות, רוחב 8 ס"מ	3 יחידות	
21.	מנתבי אוויר (A.W.) בגדלים 1, 2, 3	3 יחידות	אחד מכל גודל

יש לוודא הימצאות של תיק ע"ר עם כל הציוד הנ"ל בכל בית יוצרים ובפעילות אשר דורשת נוכחות מע"ר.